Projekto užsakovas:
Šakių rajono savivaldybės administracijos direktorius

Projekto numeris:
140170103-BPL

Projekto pavadinimas:
Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas
STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO ATASKAITA

Projekto vadovė:
Marija Burinskienė, At. Nr. 2494

www.taemgroup.lt

TAEM Urbanistai

PROJEKTO PAVADINIMAS

ŠAKIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

UŽSAKOVAS

ŠAKIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS

Bažnyčios g. 4, Šakiai, tel. 8 (345) 60750, faks. 8 (345) 60 200

140170103-BPL

	Pareigos, At. Nr.	Vardas Pavardė	Parašas	Data
TAEM URBANISTAI, UAB *Smolensko g. 10, Vilnius* *Tel. +370 5 278 8433,* *Faks. +370 5 278 8789* *www.taemgroup.lt*	Direktorius	Donatas Misiūnas		
	Projekto vadovė At. Nr. 2494 susisiekimo dalies, žemės naudojimo dalies vadovė	Marija Burinskienė		
	PDV At. Nr. 32241	Skirmantė Mineikytė		
	PDV At. Nr. 29394 socialinės, inžinerinės infrastruktūros dalies vadovas	Vytautas Palevičius		
	Kraštovaizdžio specialistas, gamtinės, rekreacinės turizmo dalies vadovas	Ričardas Skorupskas		
	GIS inžinierius	Andrius Barauskas		

Metai: 2016 m. Projekto vadovė: Marija Burinskienė

Projekto užsakovas
Šakių rajono savivaldybės
administracijos direktorius

TAEM Urbanistai

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

TURINYS

ĮVADAS 4
INFORMACIJA APIE PLANO ORGANIZATORIŲ IR RENGĖJĄ 5
INFORMACIJA APIE PLANĄ 5
1. PLANO TURINYS, PAGRINDINIAI TIKSLAI IR SĄSAJA SU KITAIS PLANAIS IR PROGRAMOMIS 6
1.1. Planavimo tikslai 7
1.2. Bendrojo plano sąsaja su teritorijų planavimo dokumentais, kuriais vadovaujantis rengiamas Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas 8
2. ESAMA APLINKOS BŪKLĖ IR JOS POKYČIAI, JEIGU PLANAS AR PROGRAMA NEBUS ĮGYVENDINTI 35
3. TERITORIJŲ, KURIOS GALI BŪTI REIKŠMINGAI PAVEIKTOS, APLINKOS CHARAKTERISTIKOS 46
3.1. Saugomos teritorijos ir gamtos paveldo objektai 46
3.2. Nekilnojamosios kultūros vertybės 53
4. SU PLANU SUSIJUSIOS APLINKOS APSAUGOS PROBLEMOS 56
5. TARPTAUTINIU, EUROPOS BENDRIJOS ARBA NACIONALINIU LYGMENIU NUSTATYTI APLINKOS APSAUGOS TIKSLAI 59
6. GALIMOS REIKŠMINGOS TEIGIAMOS IR NEIGIAMOS PASEKMĖS APLINKAI 62
7. PRIEMONĖS PLANO ĮGYVENDINIMO REIKŠMINGOMS NEIGIAMOMS PASEKMĖMS APLINKAI IŠVENGTI, SUMAŽINTI AR KOMPENSUOTI 72
8. PASIRINKTŲ PLANO ALTERNATYVŲ APRAŠYMAS 75
8.1. Šakių rajono teritorijos vystymo prielaidos ir veiksniai 75
8.2. Urbanistinės struktūros koncepcija 76
KONCEPCIJA A - Koncentracija prie urbanistinės plėtros ašių 79
KONCEPCIJA B – decentralizuota koncentracija 80
9. VERTINIMO, ĮSKAITANT VISUS SUNKUMUS, SU KURIAIS SUSIDURTA, KAUPIANT REIKIAMĄ INFORMACIJĄ, APRAŠYMAS 88
10. NUMATYTŲ TAIKYTI STEBĖSENOS (MONITORINGO) PRIEMONIŲ APRAŠYMAS 90
11. SANTRAUKA 92
PRIEDAI 101

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

ĮVADAS

Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita rengiama remiantis Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu, patvirtintu 2004-08-18 LR Vyriausybės nutarimu Nr. 967. Bendrojo plano rengimo pagrindas yra 2012-04-13 Šakių rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T-165 „Dėl rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo“.

Bendrojo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo rengimo pagrindas yra Planavimo darbų programoje, patvirtintoje Šakių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojos, 7 punkte išdėstytas reikalavimas atlikti Strateginio pasekmių aplinkai vertinimą.

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tikslai: nustatyti, apibūdinti ir įvertinti galimas reikšmingas planų ir programų įgyvendinimo pasekmes aplinkai; užtikrinti, kad bus konsultuojamasi su tam tikromis valstybės ir savivaldybių institucijomis, visuomene, atsižvelgiama į šių konsultacijų ir kitų viešumą užtikrinančių procedūrų rezultatus; užtikrinti, kad planų ir programų rengimo organizatoriai turės išsamią ir patikimą informaciją apie galimas reikšmingas planų ir programų įgyvendinimo pasekmes aplinkai ir atsižvelgs į ją.

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita, vadovaujantis Aprašo 24 punktu, rengiama pagal vertinimo apimties nustatymo dokumentą. Ataskaitoje aprašomos ir įvertinamos koncepcijos krypčių ir jų alternatyvų įgyvendinimo galimos reikšmingos pasekmės aplinkai.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

INFORMACIJA APIE PLANO ORGANIZATORIŲ IR RENGĖJĄ

PLANAVIMO ORGANIZATORIUS:

Šakių rajono savivaldybės administracija, atstovaujama administracijos direktoriaus.

ADRESAS, TELEFONAS, FAKSAS, ELEKTRONINIO PAŠTO ADRESAS:

Bažnyčios g. 4, LT-71120 Šakiai, tel.: (8 345) 60 750, faks.: (8 345) 60 200, el.p.: savivaldybe@sakiai.lt. Informaciją teikia planavimo organizatoriaus atstovė: Šakių r. savivaldybės Architektūros ir urbanistikos skyriaus vyriausioji architektė-vedėja Vita Valaitienė, tel. (8 345) 60 766, el. paštas: vita.valaitiene@sakiai.lt. Internetinės svetainės adresas: www.sakiai.lt.

KITA INFORMACIJA:

Bendrojo plano, tame tarpe ir strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumento rengėjas – TAEM Urbanistai, UAB. Direktorius – Donatas Misiūnas. Adresas: Smolensko g. 10, LT-03201 Vilnius, tel. (8 5) 278 8433, faks.: (8 5) 278 8789, el. p.: urbanistai@taemgroup.lt. Plano vadovė – Marija Burinskienė, tel.: (8 5) 274 4720. Internetinės svetainės adresas: www.taemgroup.lt.

INFORMACIJA APIE PLANĄ

PLANO PAVADINIMAS

Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas.

PLANAVIMO PAGRINDAS

Bendrojo plano rengimo pagrindas yra 2012-04-13 Šakių rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T-165 „Dėl rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo“.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

1. PLANO TURINYS, PAGRINDINIAI TIKSLAI IR SĄSAJA SU KITAIS PLANAIS IR PROGRAMOMIS

Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas rengiamas tarybos sprendimo keisti bendrąjį planą pagrindu. Bendrajame plane nagrinėjamos dalys apima socialinės, ekonominės aplinkos, gyventojų skaičiaus kaitos, gyvenamųjų vietovių sistemos formavimo, gamtinės aplinkos, rekreacijos ir turizmo, susisiekimo, inžinerinės infrastruktūros analizę ir pirminius konceptualiuosius pasiūlymus tolimesnei rajono vystymosi krypčiai.

Bendrajame plane sprendžiami uždaviniai apima teritorijos funkcinio ir erdvinio vystymo krypčių formavimo; planuojamos teritorijos urbanistinės struktūros, socialinės ir inžinerinės infrastruktūros optimizavimo; racionalaus žemės gelmių išteklių, žemės ūkio naudmenų, miškų, kitų gamtos išteklių išsaugojimo ir naudojimo, gamtinio karkaso ir ekologiškai pagrįstos žemės naudojimo teritorinės struktūros formavimo, gamtos ir nekilnojamųjų kultūros vertybių, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo priemonių klausimus.

Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano konceptualieji sprendiniai parengti atsižvelgiant į Marijampolės apskrities teritorijos, Šakių rajono savivaldybės bendrojo plano (2004 m.) sprendinius bei juose įtvirtintas principines ekologinio kompensavimo ir rekreacijos vystymo teritorijų nuostatas. Taip pat sprendiniai yra parengti jų teritorinę dislokaciją glaudžiai siejant su teritorijos geoekologiniu potencialu bei atsižvelgiant į socialinio potencialo Šakių rajono savivaldybės teritorijoje pasiskirstymą.

Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo dalis numato šio rajono teritorijos nekilnojamųjų kultūros vertybių ir istorinio kraštovaizdžio apsaugos principus, prioritetus bei pagrindinius saugojimo būdus 20-ies metų laikotarpiui. Šakių rajono nekilnojamojo kultūros paveldą, kurio apsauga laikoma neatskiriama savivaldybės teritorijos darnios plėtros dalimi, planuojama plačiau ir veiksmingiau naudoti turizmo ir rekreacijos reikmėms, glaudžiau integruoti su gamtos paveldu. Nekilnojamojo kultūros paveldo dalies sprendinių konkretizavimo lygis atitinka kitų Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano dalių sprendinių detalumo laipsnį.

Šakių rajono bendrojo plano susisiekimo dalies svarbiausias tikslas yra darnios tarpusavyje sąveikaujančios susisiekimo sistemos kūrimas. Tam įgyvendinti reikia mažinti transporto srautų

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

poveikį aplinkai, tolygiai vystyti vietinių kelių plėtrą, tobulinti ir plėtoti transporto infrastruktūrą, skiriant pagrindinį dėmesį eismo saugumo problemų sprendimui. Minėtiems tikslams įgyvendinti reikia išspręsti šiuos pagrindinius uždavinius:

1) krašto keliuose atlikti dangos stiprinimą ir platinimą;
2) rekonstruoti kelius, jungiančius A, B, C ir D kategorijos gyvenvietes;
3) esant galimybei ir toliau siekti rajono žvyrkelių asfaltavimo įgyvendinimo;
4) plėtoti priemiestinio viešojo transporto sistemą;
5) tiesti dviračių ir pėsčiųjų takus rajono gyvenamosiose vietovėse bei jų gretimybėje;
6) diegti eismo saugumo priemones avaringiausiuose kelių ruožuose.

1.1. PLANAVIMO TIKSLAI

Planavimo tikslai nustatyti Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo planavimo darbų programoje:

1) koreguoti planavimo lygmenį atitinkančias teritorijos funkcinio zonavimo ir erdvinio vystymo kryptis, išanalizuoti urbanizuojamų teritorijų poreikį ir nustatyti jų tvarkymo ir naudojimo reglamentus;
2) optimizuoti planuojamos teritorijos urbanistinę struktūrą, (teritorijos gyvenamųjų vietovių sistema – savivaldybės urbanistinių centrų sistema ir jų funkciniai ryšiai, jų vystymosi galimybės ir prioritetinės veiklos kryptys);
3) numatyti racionalaus žemės gelmių išteklių, žemės ūkio naudmenų, miškų, kitų gamtos išteklių išsaugojimo ir naudojimo, gamtinio karkaso ir ekologiškai pagrįstos žemės naudojimo teritorinės struktūros formavimo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo priemones, esant reikalui būtina atlikti tyrimus ir galimybių studijas;
4) suformuoti savivaldybės teritorijos vystymosi koncepciją (bus atliekamas koncepcijos nepriklausomas vertinimas);
5) koreguoti teritorijos tvarkymo, naudojimo, aplinkosaugos, kraštovaizdžio, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos reikalavimus, urbanistinius, inžinerinės ir socialinės infrastruktūros vystymo, visuomenės sveikatos apsaugos privalomuosius reikalavimus ir prioritetus;

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

6) numatyti visuomeninės paskirties ir pramonės teritorijas savivaldybės poreikiams tenkinti, optimizuoti numatytas intensyvaus užstatymo teritorijas prie miestų ir miestelių;
7) atlikti Šakių rajono teritorijos bendrojo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimą;
8) atlikti patvirtintų teritorijų bendrųjų, specialiųjų planų, nacionalinių ir regioninių strategijų ir programų analizę, bei integruoti jų sprendinius į bendrojo plano apimtį;
9) formuoti miškų ir želdynų sistemas, numatyti užstatytų teritorijų gyvenimo ir aplinkos kokybę gerinančias priemones;
10) plėtoti inžinerinę, susisiekimo ir kitą visuomenės poreikiams tenkinti reikalingą infrastruktūrą, atsižvelgiant į visuomenės poreikius ir viešąjį interesą;
11) sudaryti sąlygas privačioms investicijoms, kuriančioms socialinę ir ekonominę gerovę, tinkamos kokybės gyvenimo sąlygas;
12) derinti fizinių ir juridinių asmenų ar jų grupių ir savivaldybės interesus dėl teritorijų naudojimo ir veiklos plėtojimo sąlygų;
13) urbanistiniu, valstybiniu ar viešojo intereso požiūriu reikšmingų objektų planavimo atvejais bus rengiamas konkursas geriausiai urbanistinei idėjai atrinkti;
14) planuojamas laikotarpis – 10 m.;
15) detalizuoti atitinkamo aukštesnio lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinius;
16) atlikti teritorinių, erdvinių struktūrų, jų elementų būklės ir raidos analizę bei įvertinimą;
17) detalizuoti teritorijos naudojimo erdvinės struktūros elementus nustatant atskirų gamtinio karkaso struktūrų ir jų elementų, atskirųjų želdynų ribas, viešąsias erdves; gamtinio karkaso sistemą papildyti vietinės reikšmės gamtiniu karkasu su į jo sudėtį įeinančiu ekologiniu tinklu ir atskirai želdynais.

1.2. BENDROJO PLANO SĄSAJA SU TERITORIJŲ PLANAVIMO DOKUMENTAIS, KURIAIS VADOVAUJANTIS RENGIAMAS ŠAKIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas atliekamas vadovaujantis:

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

- ✓ Lietuvos Respublikos teritorijos bendruoju planu, patvirtintu 2002-10-29 Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Nr. IX-1154;
- ✓ Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano įgyvendinimo priemonių planu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-12-09 nutarimu Nr. 1568;
- ✓ Marijampolės apskrities teritorijos bendruoju planu, patvirtintu 2010-09-08 LR Vyriausybės nutarimu Nr. 1298 „Dėl Marijampolės apskrities teritorijos bendrojo (generalinio) plano patvirtinimo“;
- ✓ Šakių miesto su priemiesčiais (Giedručiais ir Girėnais) bendruoju planu su GIS sistema, patvirtintu 2013-03-28 Šakių rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-106;
- ✓ Kudirkos Naumiesčio teritorijos bendruoju planu, patvirtintu Šakių rajono savivaldybės tarybos 2009 m. balandžio 30 d. sprendimu Nr. T-148;
- ✓ Gelgaudiškio miesto bendruoju planu, patvirtintu Šakių rajono savivaldybės tarybos 2013 m. kovo 28 d. sprendimu Nr. T-107;
- ✓ Lekėčių miestelio teritorijos bendruoju planu, patvirtintu Šakių rajono savivaldybės tarybos 2013 m. kovo 28 d. sprendimu Nr. T-103;
- ✓ Lukšių miestelio teritorijos bendruoju planu, patvirtintu Šakių rajono savivaldybės tarybos 2013 m. kovo 28 d. sprendimu Nr. T-104;
- ✓ Griškabūžio miestelio teritorijos bendruoju planu, patvirtintu Šakių rajono savivaldybės tarybos 2013 m. kovo 28 d. sprendimu Nr. T-105;
- ✓ Šakių rajono degalinių išdėstymo schemos papildymo specialiuoju planu, patvirtintu 2014-08-28 Šakių rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-263;
- ✓ Aukštybinių statinių (inžinerinių statinių – vėjo elektrinių ir jų grupių bei elektroninio ryšio perdavimo bokštų, stiebų) išdėstymo Šakių rajono savivaldybės teritorijoje specialiuoju planu, patvirtintu Šakių rajono savivaldybės tarybos 2013 m. sausio 31 d. sprendimu Nr. T-37;
- ✓ Šakių rajono savivaldybės vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialiuoju planu, patvirtintu 2009-11-26 sprendimu Nr. T-376;
- ✓ Vandenviečių apsaugos zonų nustatymo specialiuoju planu, patvirtintu Šakių rajono savivaldybės tarybos 2015 m. kovo 26 d. sprendimu Nr. T-101;
- ✓ Šakių rajono savivaldybės 2011-2017 m. strateginiu plėtros planu, patvirtintu 2014-11-27 tarybos sprendimu Nr. T-333;

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

- ✓ Kudirkos Naumiesčio, Griškabūdžio projektiniais sklypų planais;
- ✓ Nemuno upės pakrantės ir salos tarp Kulautuvos ir Smalininkų gamtotvarkos planu, patvirtintu LR aplinkos ministro 2007-11-22 įsakymu Nr. D1-624;
- ✓ Panemunių regioninio parko zonų ir ribų planu, patvirtintu 2001-11-07 LR Vyriausybės nutarimu Nr. 1311;
- ✓ Panemunių regioninio parko tvarkymo planu, patvirtintu 2010-06-14 LR aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-499;
- ✓ Panemunių regioninio parko apsaugos reglamentu, patvirtintu 2011-06-28 LR aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-519;
- ✓ Valstybės sienos apsaugai užtikrinti suteikiamų žemės plotų (pasienio juostos) ir jų ribų planu, patvirtintu LR Vyriausybės 2001-05-08 nutarimu Nr. 523 „Dėl Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos valstybės sienos apsaugai skirtų žemės plotų ir jų ribų patvirtinimo“;
- ✓ Pasienio ruožo ribų ir valstybės sienos apsaugos zonos ribų planu (Marijampolės apskritis Šakių r. savivaldybė), patvirtintu 2007-05-30 LR Vyriausybės nutarimu Nr. 548 „Dėl pasienio ruožo ribų ir valstybės sienos apsaugos zonos ribų bei Lietuvos Respublikos gyvenamųjų vietovių, priskirtų pasienio ruožui, sąrašo patvirtinimo“;
- ✓ planuojamoje teritorijoje esančiais Kultūros paveldo objektų teritorijų ir apsaugos zonų planais;
- ✓ visais kultūros paveldo objektų teritorijose ir apsaugos zonose esančiais detaliaisiais planais, suderintais su Kultūros paveldo departamentu prie LR Kultūros ministerija (Kultūros vertybių apsaugos departamentu) ir įregistruotais Teritorijų planavimo dokumentų registre;
- ✓ kitais planais, programomis ir teisiniais dokumentais: Valstybės ilgalaikės raidos strategija (Žin., 2002, Nr. 113-5029), Lietuvos nacionaline turizmo plėtros programa (Žin., 2003, Nr. 121-5481), Nacionaline darnaus vystymosi strategija *(Žin., 2003, Nr. 89-2039),* Valstybine kaimo plėtros programa 2014-2020 m., patvirtinta 2015-02-13 Europos Komisijos sprendimu Nr. C(2015)842) ir kitais galiojančiais teritorijų planavimą ir nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais.

<u>Teritorijų planavimo dokumentų analizė</u>:

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Rengiant Šakių rajono bendrojo plano keitimą buvo išanalizuoti ir įvertinti šie planuojamoje teritorijoje galiojantys teritorijų planavimo bei strateginiai dokumentai: Šakių rajono savivaldybės 2011-2017 m. strateginis plėtros planas, Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas, Marijampolės apskrities teritorijos bendrasis planas, Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas, Šakių miesto su priemiesčiais bendrasis planas su GIS sistema, Šakių rajono savivaldybės kultūros paveldo tinklų schema M 1:60000, Šakių rajono savivaldybės vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialusis planas, Šakių rajono degalinių išdėstymo schemos papildymo specialusis planas ir kt.

Šakių rajono savivaldybės 2011-2017 m. strateginis plėtros planas (su vėlesniais Šakių rajono savivaldybės tarybos 2012 m. kovo 29 d. sprendimo Nr. T-153, 2012 m. gruodžio 20 d. Nr. sprendimo T-414, 2013 m. gruodžio 12 d. Nr. T-412, 2014 m. lapkričio 27 d. Nr. T-333, 2012 m. gruodžio 22 d. sprendimo Nr. T-395 pakeitimais)

Strateginiame plėtros plane numatytos šios Šakių rajono plėtros prioritetinės kryptys:

- I prioritetas - Verslo bei ekonomikos, infrastruktūros plėtros ir saugios aplinkos skatinimas;
- II prioritetas - Visuomenės švietimo, mokymo(si) ir sveikatingumo gerinimas, socialinio saugumo užtikrinimas.
- III prioritetas - Krašto kultūrinio savitumo, patrauklumo puoselėjimas ir turizmo skatinimas;
- IV prioritetas - Kaimo ir žemės ūkio sektoriaus plėtra.

Strateginiame plėtros plane numatytos konkrečios priemonės iškeltiems tikslams pasiekti ir numatytiems uždaviniams įvykdyti:

- I prioritetui numatyta: skatinti gyventojų verslumą; plėtoti paramą verslui; užtikrinti švarią ir saugią aplinką; plėtoti savivaldybės kelių ir transporto infrastruktūrą; modernizuoti ir plėtoti urbanistinę infrastruktūrą; plėtoti komunikacijų ir energetikos infrastruktūrą; skatinti investicijas į Šakių rajono ekonomiką; kompleksiškai atnaujinti miestelių ir kaimų bendruomeninę ir viešąją infrastruktūrą.
- II prioritetui numatyta: sudaryti rajone sąlygas mokymuisi visą gyvenimą; pagerinti mokymo, ugdymo ir švietimo paslaugų kokybę; formuoti pilietinę bendruomenę; plėtoti ir gerinti sveikatos ir socialinių paslaugų infrastruktūrą; sudaryti sąlygas plėtoti sveiką gyvenimo būdą ir sportą; padidinti savivaldybės valdymo efektyvumą; užtikrinti teikiamų socialinių paslaugų prieinamumą, kokybę ir įvairovę; užtikrinti saugią aplinką; modernizuoti sveikatos priežiūros ir socialines įstaigas).

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

– III prioritetui numatyta: saugoti krašto kultūrinį identitetą; suformuoti patrauklaus turizmui ir poilsiui krašto įvaizdį).
– IV prioritetui numatyta: didinti žemės ūkio konkurencingumą; įgyvendinti Šakių krašto integruotą vietos plėtros strategiją).

Šakių rajonas LR teritorijos bendrojo plano (patvirtinto Lietuvos Respublikos Seimo 2002–10–29 nutarimu Nr. IX–1154) kontekste:

1. Urbanistinės sistemos optimizavimo aspektu Šakių miestas, kuris yra Šakių rajono centras, yra 3 lygmens a kategorijos – esamas ir palaikomas savivaldybės centras. Per rajoną praeina 3 urbanistinės integracijos ašys:
   - 1 lygmens (šalies), 1C kategorijos urbanistinė integracijos ašis, jungianti Šakius su Jurbarku ir su Kudirkos Naumiesčiu, o rajono šiaurinėje dalyje praeina ašis, jungianti Jurbarką su Vilkija;
   - 2 lygmens regioninės jungties urbanistinė integracijos ašis, jungianti Šakius su Kaunu (žr. 1 pav.);
   - 3 lygmens lokalinės jungtys link Karaliaučiaus.

Urbanistinio karkaso ašių plėtra numatyta palei 1 lygmens (šalies) 1C kategorijos integracijos ašis.

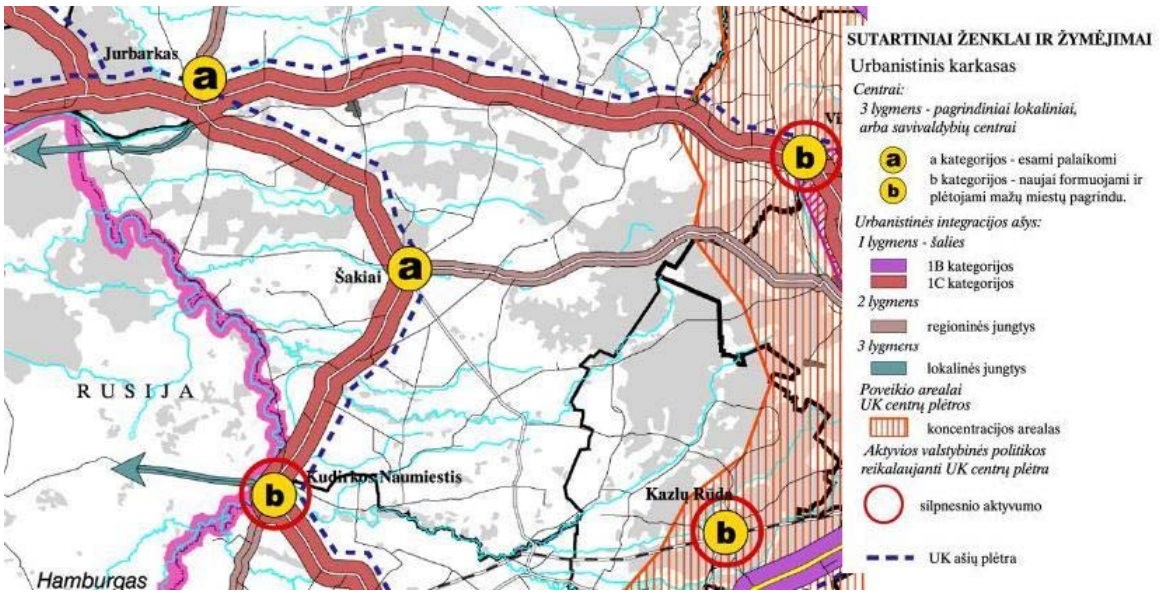

1 pav. Šakių rajonas LR bendrojo plano urbanistinio karkaso kontekste (Urbanistinio karkaso brėžinio fragmentas).

2. Kraštovaizdžio ekologinio stabilizavimo pagrindas yra gamtinis karkasas. Šakių rajone LR gamtinio karkaso struktūroje yra nustatytos šios sudedamosios gamtinio karkaso dalys: geoekologinės takoskyros, vidinio stabilizavimo arealai ir migracijos

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

koridoriai; bei nustatytos šios, gamtinio kraštovaizdžio apsaugos ir formavimo tipus išreiškiančios, gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo (naudojimo ir apsaugos) kryptys: išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis, palaikomas ir stiprinamas esamas kraštovaizdžio natūralumas, grąžinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai (žr. 2 pav.).

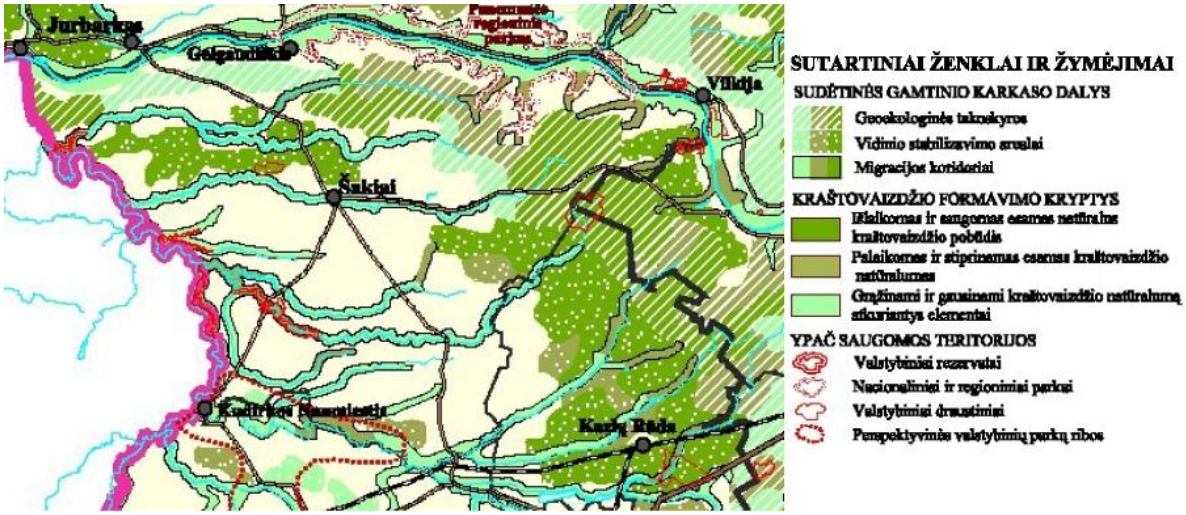

2 pav. Šakių rajonas LR bendrojo plano gamtinio karkaso kontekste (gamtinio karkaso brėžinio fragmentas).

3. Rekreacinių arealų resursinio potencialo kategorijų skalėje Šakių rajonas suskirstytas į keletą teritorijų (žr. 3 pav.):
    - didžiausia dalis Šakių rajono patenka į mažo potencialo Marijampolės-Šakių rekreacinio arealo resursinio potencialo kategoriją, rekreacijos perspektyvinės plėtros lygmuo – žemiausias (kuriamos lokalinės reikšmės rekreacinės sistemos bei pavieniai rekreacijos objektai). Pagal LR bendrąjį planą kaip prioritetinę rekreacijos plėtrą siūloma vystyti – pažintinę rekreaciją, pramoginę rekreaciją, kitos vystytinos rekreacijos rūšys – poilsis gamtoje ir verslinė rekreacija;
    - Šakių rajono savivaldybės teritorijos rytinė dalis patenka į gana mažo potencialo Kazlų Rūdos-Lekėčių rekreacinio arealo resursinio potencialo kategoriją, rekreacijos perspektyvinės plėtros lygmuo – žemiausias (kuriamos lokalinės reikšmės rekreacinės sistemos bei pavieniai rekreacijos objektai). Pagal LR bendrąjį planą kaip prioritetinę rekreacijos plėtrą siūloma vystyti – verslinę rekreaciją, kitos vystytinos rekreacijos rūšys - pažintinė rekreacija ir poilsis gamtoje;

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

- Šakių rajono nedidelė pietvakarinė dalis patenka į didelio potencialo Vilkaviškio-Vištyčio rekreacinio arealo resursinio potencialo kategoriją, rekreacijos perspektyvinės plėtros lygmuo – vidutinis (plėtojamos regioninės reikšmės rekreacinės sistemos). Pagal LR bendrąjį planą kaip prioritetinę rekreacijos plėtrą siūloma vystyti – pažintinę rekreaciją ir poilsį gamtoje, kitos vystytinos rekreacijos rūšys –pramoginė rekreacija ir verslo rekreacija;
- Šakių rajono savivaldybės teritorijos šiaurinis pakraštys patenka į labai didelio potencialo Kauno-Jurbarko arealo resursinio potencialo kategoriją, rekreacijos perspektyvinės plėtros lygmuo – aukščiausias (plėtojamos nacionalinės reikšmės rekreacinės sistemos). Pagal LR bendrąjį planą kaip prioritetinę rekreacijos plėtrą siūloma vystyti – pažintinę rekreaciją, pramoginę rekreaciją ir verslinę rekreaciją, kitos vystytinos rekreacijos rūšys – poilsis gamtoje, sportinė rekreacija ir gydomoji rekreacija.

Šakių rajone nėra išskirtų rekreacinio aptarnavimo centrų, kurie užima svarbią vietą rekreacijos plėtros teritorinėje sistemoje, tačiau netolimoje aplinkoje yra trys pažintinio turizmo centrai (Jurbarko, Veliuonos ir Kudirkos Naumiesčio).

Vystant rekreacinės sistemos prioritetinės nacionalinės svarbos specializuoto pažintinio turizmo trasų sistemą rajone, rekomenduojamas nacionalinis maršrutas „Lietuvos istorijos ir kultūros vėrinys“. Šakių rajono savivaldybės teritoriją juosia regioninis gamtinio ir kultūrinio pobūdžio valstybinio parko žiedas „Suvalkijos parkų žiedas“, o šiaurės rytinėje dalyje praeina „Vidurio Lietuvos parkų žiedas“ ir tarptautinis Nemuno vandens kelias.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

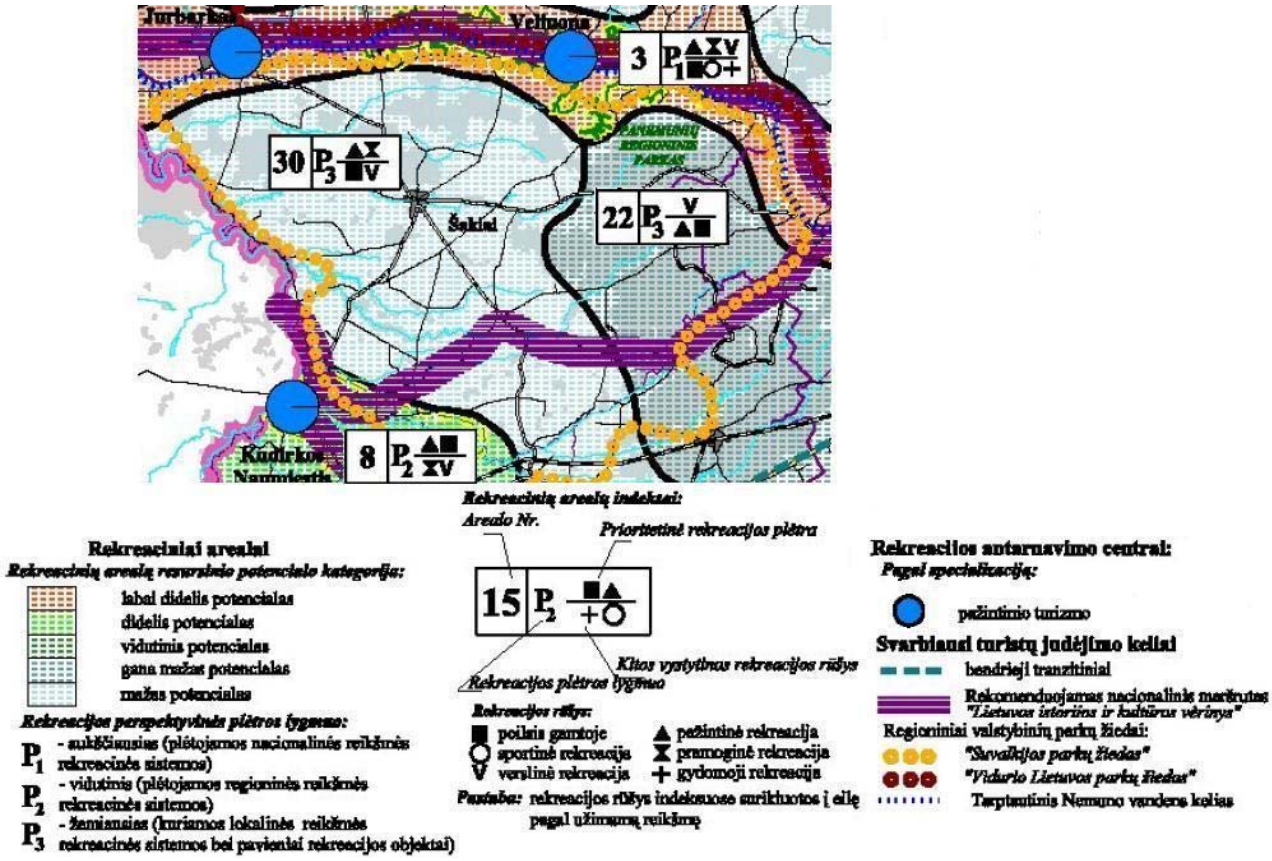

3 pav. Šakių rajonas LR bendrojo plano rekreacinių teritorijų kontekste (rekreacinių teritorijų brėžinio fragmentas).

4. LR bendruoju planu numatyta esamos techninės infrastruktūros plėtra ir modernizavimas Šakių rajone (žr. 4 pav.):
    - krašto kelio Pagėgiai-Jurbarkas-Šakiai-Zapyškis-Kaunas atskirų kelio atkarpų rekonstrukcija iki antro rango magistralinio autokelio;
    - nauja magistralinė geležinkelio linija Tauragė-Pilviškiai;
    - valstybinės reikšmės vidaus vandens kelio Klaipėda-Kuršių marios-Nemuno upė-Kaunas užtikrinimas IV klasės standartus atitinkančią trasą Nemunu iki Kauno, kuriame būtų rekonstruoti esami uostai, atgaivinimas keleivių susisiekimo tarp Kauno ir Nidos (Klaipėdos);
    - nauja magistralinio dujotiekio atšaka palei esamą.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

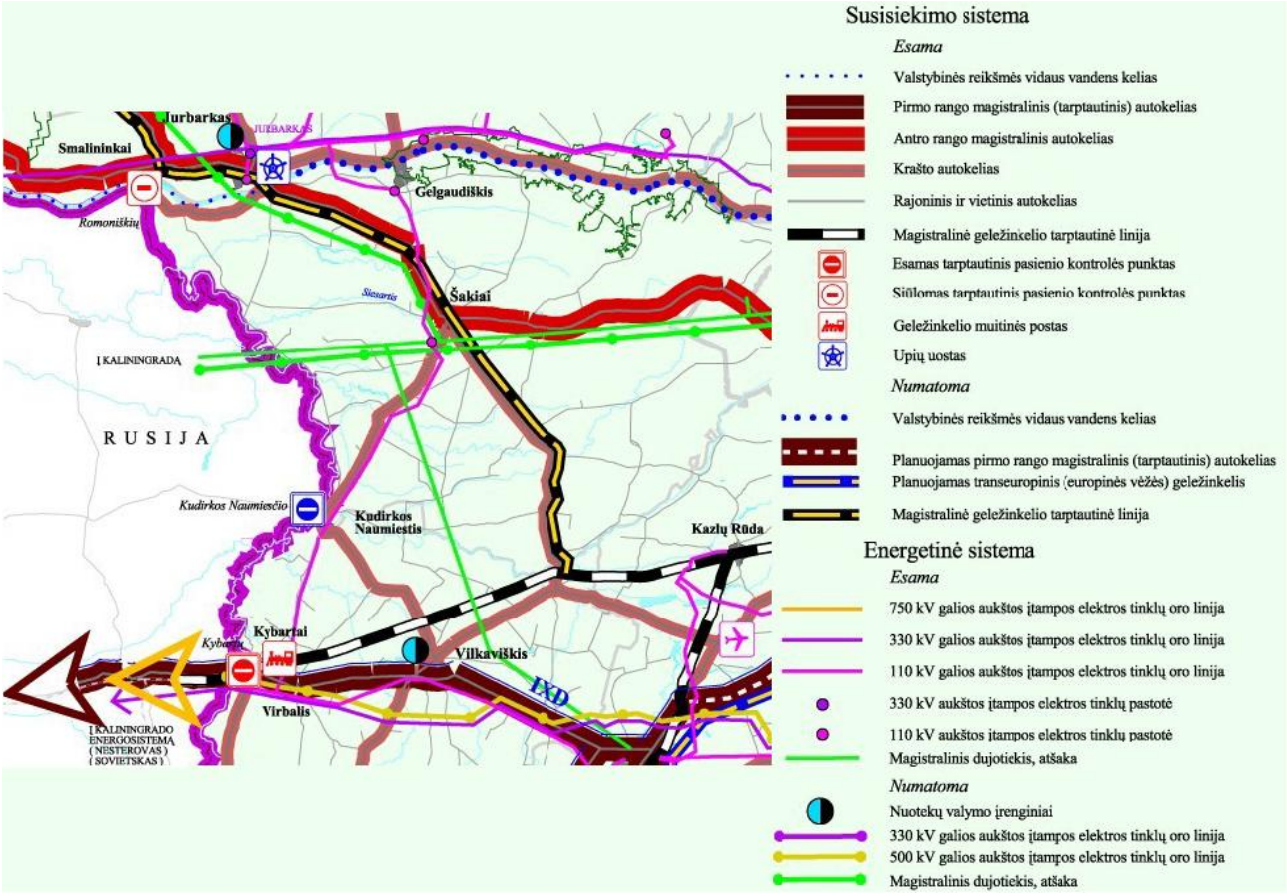

4 pav. Šakių rajonas LR bendrojo plano techninės infrastruktūros kontekste (techninės infrastruktūros brėžinio fragmentas).

5. LR bendrajame plane priimtos bendrosios šalies tvarios ir pusiausvyros plėtros idėjai įgyvendinti įvairiuose teritoriniuose vienetuose arba regionuose reikalingos skirtingos priemonės, kitokio pobūdžio programos, planai ir projektai, t. y. diferencijuota teritorinės raidos politika. Šakių rajonui taikomas kompleksinės regioninės programos (A-1, A-2) ir specialiosios programos (B-1, B-2, B-3) (žr. 5 pav.):
    - Pagal A-1. Socialinio ir ekonominio aktyvinimo programą, Šakių rajone numatytas rekreacinių teritorijų ir centrų plėtojimo rėmimas;
    - Pagal A-2. Urbanistinės plėtros programą, Šakių rajono centras –Šakių miestas numatytas kaip lokalinis centras;
    - Pagal B-1. Bioprodukcinio ūkio teritorijų palaikymo rėmimą, visame Šakių rajone numatytas žemės ir miškų ūkio adaptacijos ir kaimo palaikymo rėmimas ir tik nedidelėje rajono šiaurės vakarinėje dalyje - agrarinių teritorijų konversijos rėmimas;

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

- Pagal B-2. Komunikacinės integracijos plėtros programą, Šakių rajone numatytas į 1B, 1C ir 2 kategorijos UI ašių plėtojimo rėmimas palei krašto kelius, jungiančius Jurbarką, Šakius ir Kudirkos Naumiestį, taip pat teritorijoje numatoma plėtoti lokalinę jungtį – Šakiai-Kaunas;
- Pagal B-3. Aplinkosaugos plėtros programą, planuojamoje teritorijoje numatytas gamtinio karkaso formavimo rėmimas, aplinkos kokybės gerinimo rėmimas ir saugomų teritorijų planavimo ir tvarkymo rėmimas.

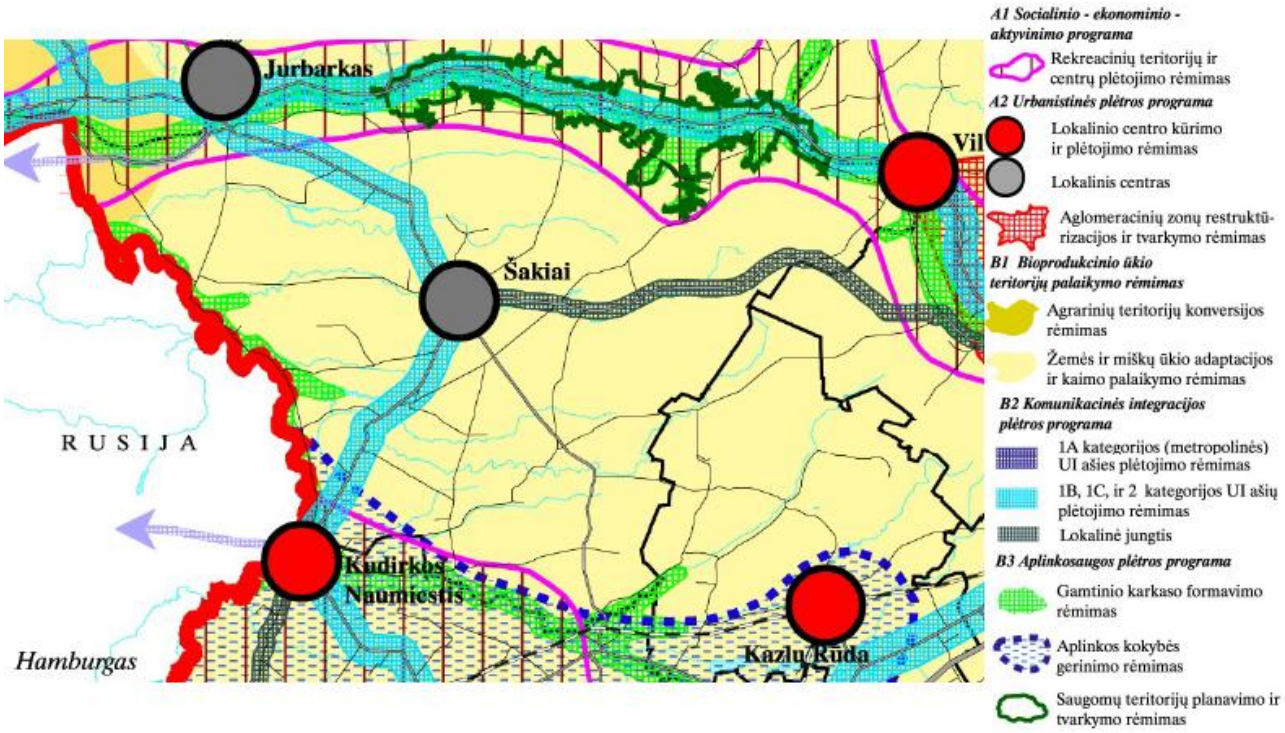

5 pav. Šakių rajonas LR bendrojo plano nacionalinės regioninės politikos organizavimo kontekste (nacionalinės regioninės politikos organizavimo brėžinio fragmentas).

Marijampolės apskrities teritorijos bendrasis planas, patvirtintas 2010 m. rugsėjo 8 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 1298;

Marijampolės apskrities bendrajame išskirti rajonai pagal teritorijos naudojimo funkcinius prioritetus, kurie pateikiami su daugiafunkcinio zonavimo indeksais. Tai gana stambios teritorijos, pasižyminčios panašiomis gamtinėmis, urbanistinėmis ir ūkinėmis sąlygomis ir besikartojančiais savitais funkcinių prioritetų kompleksais. Šakių rajone Marijampolės apskrities teritorijos bendruoju planu numatyta (žr. 6 pav.):

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

- transporto infrastruktūros plėtra, infrastruktūros plėtra, urbanizacija (TIu) – teritorijos palei tiesiamą naują geležinkelio liniją, apimančios Šakių miestą;
- intensyvi rekreacija, konservacija, tausojantis miškų ūkis (RKm) – teritorija šiaurinėje Šakių rajono savivaldybės dalyje;
- intensyvus žemės ūkis, tausojantis miškų ūkis, konservacija (ŽmK) – teritorija vakarinėje Šakių rajono savivaldybės dalyje;
- intensyvus žemės ūkis, tausojantis miškų ūkis, intensyvi rekreacija (ŽmR) – teritorija apimanti Pilviškių-Šakių arealą;
- intensyvus miškų ūkis, tausojantis žemės ūkis, intensyvi rekreacija (MžR) – teritorija rytinėje Šakių rajono savivaldybės dalyje;
- intensyvus žemės ūkis, tausojantis miškų ūkis, ekstensyvi rekreacija (Žmr) – nedidelė teritorija pietinėje Šakių rajono savivaldybės dalyje.

Pagal Marijampolės apskrities teritorijos bendrąjį planą Šakių miestas yra 3 lygmens esamas savivaldybės centras, pakankamo potencialo, o kiti centrai mažų miestų, miestelių ir kaimų pagrindu (kaimo plėtros centrai) numatyti: kaip svarbiausi kaimo plėtros arealo centrai (Lukšiai, Griškabūdis), pramonės verslo centrai (Griškabūdis), turizmo ir rekreacijos centrai (Sudargas, Gelgaudiškis, Plokščiai, Kriūkai, Lukšiai).

Urbanistinės integracijos ašys sutampa su LR bendrajame plane numatytomis. Šakių rajone praeina IC kategorijos šalies urbanistinės integracijos ašis, papildanti IB kategorijos ašių tinklą – Vilkaviškis-Kudirkos Naumiestis-Šakiai-Jurbarkas (Gelgaudiškis), kurioje siūloma plėtoti pakelės infrastruktūrą, inforamciją, paslaugas. II lygmuo - regioninės jungtys, jungiančios apskrities savivaldybes, jų centrus, šiuos centrus – su aukštesnio lygmens urbanistinės integracijos ašimis Šakių rajone numatyta: Lekėčiai-Lukšiai-Šakiai kaip turizmo plėtros ašis. III lygmuo (kitos socialinės ir ekonominės plėtros ašys) – lokalinės jungtys, Šakių rajone pareina – Kaunas-Mikytai-Kriūkai-Plokščiai-Gelgaudiškis-Kiduliai-Sudargas (rekreacijos ir turizmo plėtros ašis).

Taip pat Marijampolės apksrities bendrajame plane numatyta darni Šakių miesto ir priemiesčių plėtra (žr. 7 pav.).

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

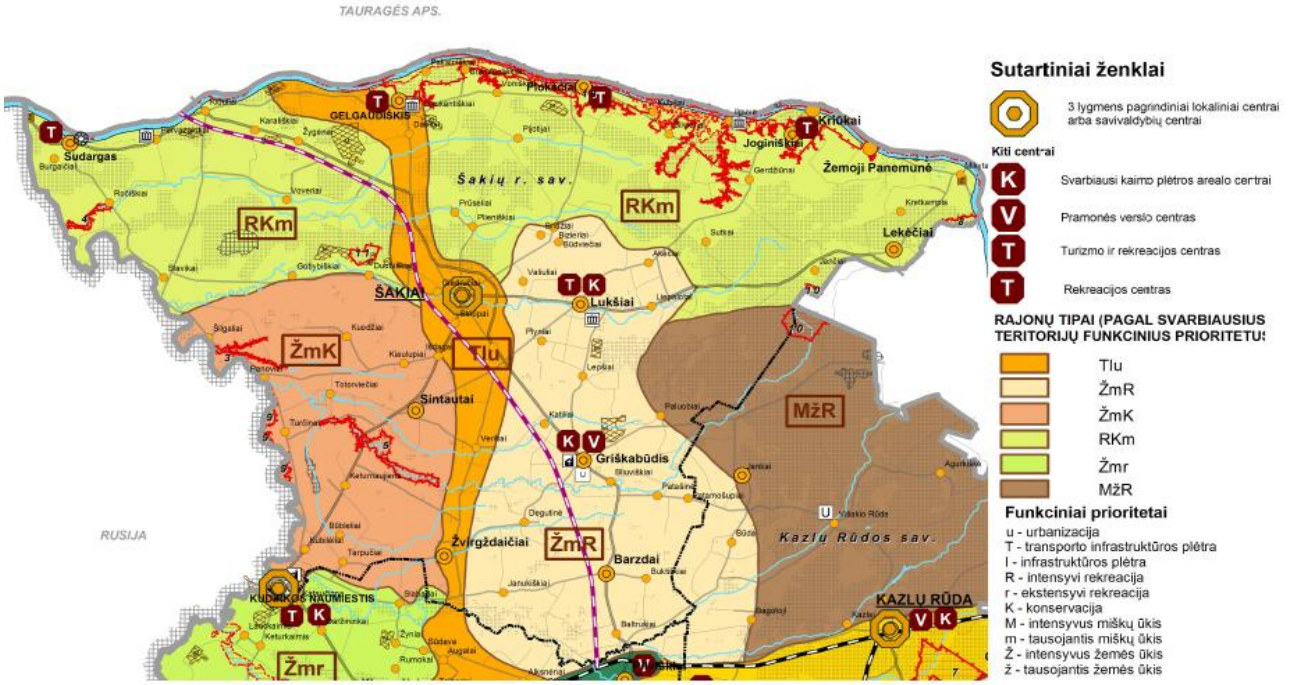

6 pav. Šakių rajonas Marijampolės apskrities teritorijos bendrajame plane (Marijampolės apskrities teritorijos funkciniai prioritetai brėžinio fragmentas).

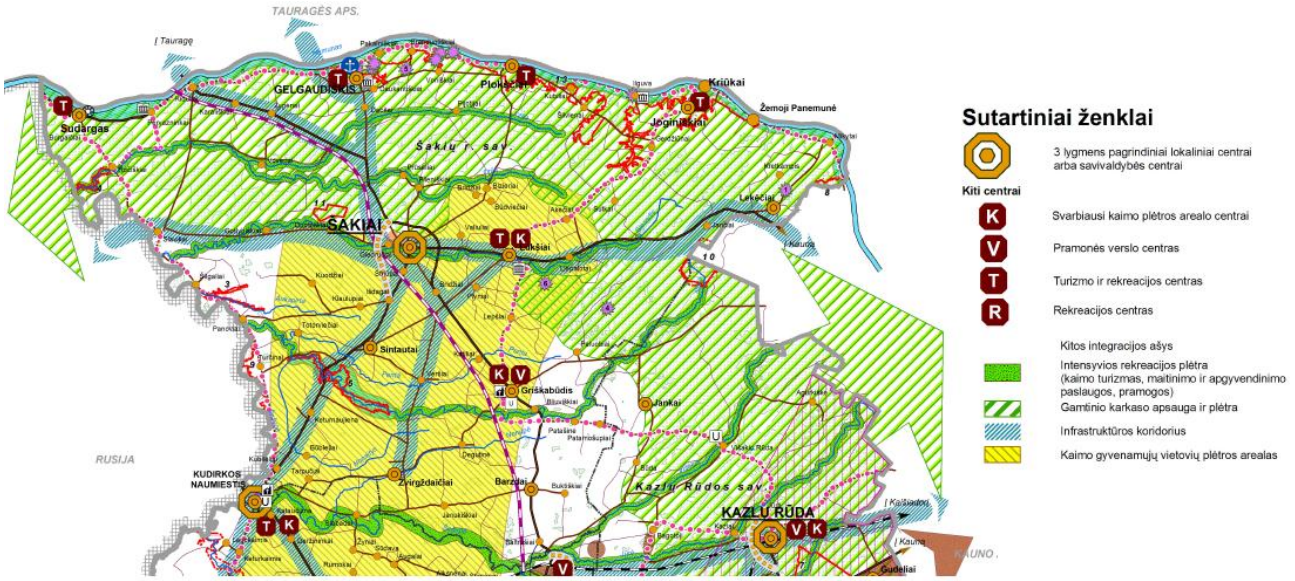

7 pav. Šakių rajonas Marijampolės apskrities teritorijos bendrajame plane (Marijampolės apskrities teritorijos bendrosios erdvinės koncepcijos brėžinio fragmentas).

Pagal kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos Marijampolės teritorijos apskrities bendrojo plano sprendinių brėžinį Šakių rajone gamtinį karkasą sudaro (žr. 8 pav.):

- regioninės svarbos Nemuno-Šešupės geoekologinės takoskyros ruožas Sutkų-Pajotijų-Karališkių-Sudargo atkarpoje;

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

- nacionalinės ir tarptautinės svarbos Nemuno žemupio migracijos koridoriaus ruožas Mikytų-Kriūkų-Plokščių-Gelgaudiškio-Kidulių-Sudargo atkarpoje;
- regioninės svarbos Šešupės migracijos koridoriaus ruožas Kudirkos Naumiesčio-Panovio-Slavikų-Svaiginių atkarpoje;
- rajoninės svarbos Siesarties, Jotijos, Novos, Jūrės migracijos koridoriai;
- kiti svarbūs smulkesni migracijos koridoriai – Pentos, Aukspirtos, Nopaičio, Nenupės;
- regioninės svarbos geosistemų vidinio stabilizavimo arealas – Zyplių miškų masyvas;
- rajoninės svarbos geosistemų vidinio stabilizavimo arealai – Šilininkų, Baltkojų, Baltiškių miškai.

Nustatytos šios kraštovaizdžio natūralumo apsaugos ir formavimo tipus išreiškiančios gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo kryptys:

- Išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis.
- Didinamas turimas kraštovaizdžio natūralumas, grąžinant ir gausinant kraštovaizdžio natūralumą atkuriančius elementus.

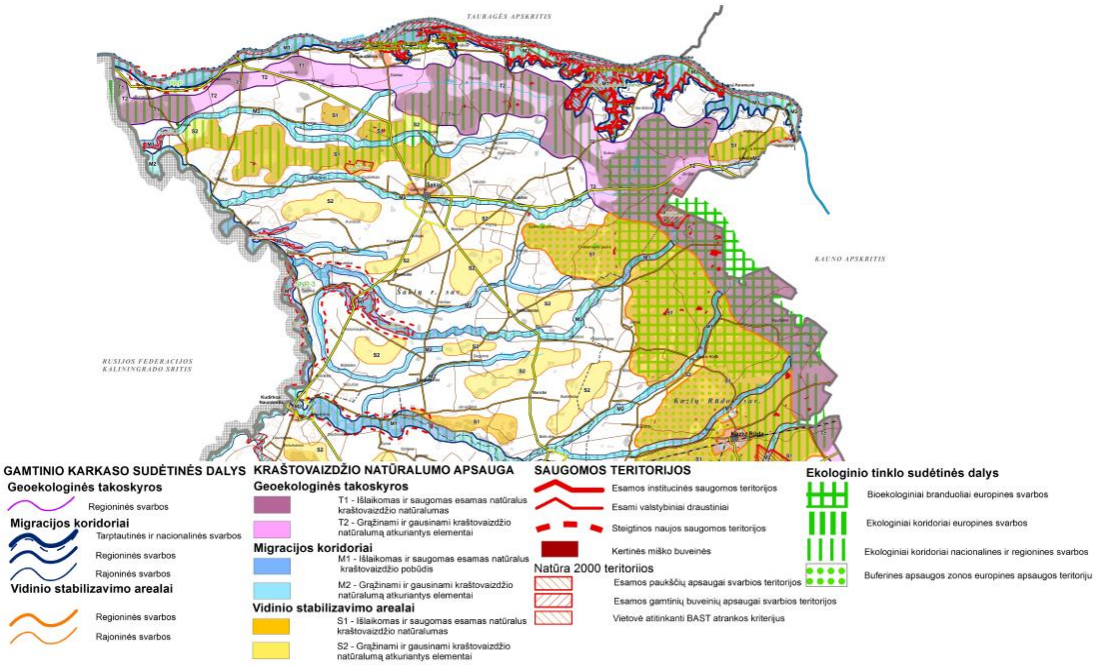

8 pav. Šakių rajonas Marijampolės apskrities teritorijos bendrajame plane (Marijampolės apskrities teritorijos kraštovaizdžio ir biologinės apsaugos brėžinio fragmentas).

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Pagal Marijampolės apskrities teritorijos bendrojo plano sprendinių rekreacijos ir kultūros paveldo teritorijos brėžinyje apibendrintas rekreacijos ir turizmo teritorinės plėtros galimybes išskiriama, kad Šakių rajono (žr. 9 pav.):

- šiaurinė dalis patenka į didelio teritorijos bendrojo rekreacinio potencialo kategoriją, kuris patenka į Nemuno žemupio (A) rekreacinę sritį, Kriukų-Gelgaudiškio-Sudargo (A1) rekreacinį rajoną, kuriame išskiriami Gelgaudiškio-Plokščių (1), Kriūkų (2) ir Sudargo (3) resursiniai arealai. Šią rekreacinę sritį sudaro: vakarinėje ir rytinėje dalyje - vidutinis (R2) rekreacijos vystymo lygmuo (kuriama daugiausiai regioninės svarbos rekreacinė infrastruktūra), kuriame išskiriamos prioritetinės rekreacijos vystymo kryptys - pažintinė rekreacija, taip pat kitos rekreacijos vystymo kryptys – poilsis gamtoje (bendroji rekreacija) ir verslinė rekreacija, o centrinėje dalyje – aukščiausias (R3) rekreacijos vystymo lygmuo (kuriama daugiausiai nacionalinės svarbos rekreacinė infrastruktūra), kuriame išskiriamos prioritetinės rekreacijos vystymo kryptys - pažintinė rekreacija ir poilsis gamtoje (bendroji rekreacija), taip pat kitos rekreacijos vystymo kryptys – verslinė rekreacija ir kurortinis (sanatorinis) gydymas.
- vakarinė dalis patenka į Šešupės (B2) rekreacinį rajoną, kuriame išskiriami Kudirkos Naumiesčio (6) ir Slavikų (7) resursiniai arealai. Šis rekreacinis rajonas padalytas į dvi dalis: pirmoji dalis apima vidutinį, o antroji - didesnį nei vidutinį teritorijos bendrąjį rekreacinį potencialą. Šią teritorijos dalį sudaro žemiausias (R1) rekreacijos vystymo lygmuo (kuriama daugiausiai lokalinės svarbos rekreacinė infrastruktūra) ir kuriame išskiriamos prioritetinės rekreacijos vystymo kryptys - pažintinė rekreacija, o kitos rekreacijos vystymo kryptys – poilsis gamtoje (bendroji rekreacija) ir verslinė rekreacija.
- Šiaurės-vakarų ir rytų kryptimi praeina dideli Voverių-Sutkų (14) ir Lekėčių-Jankų (15) resursiniai arealai. Šiuos resursinius arealus sudaro žemiausias (R1) rekreacijos vystymo lygmuo (kuriama daugiausiai lokalinės svarbos rekreacinė infrastruktūra) ir kuriame išskiriamos prioritetinės rekreacijos vystymo kryptys – verslinė rekreacija, o kitos rekreacijos vystymo kryptys – pažintinė rekreacija ir poilsis gamtoje (bendroji rekreacija).
- Šakių miesto ir jo apylinkėse išskiriamas Šakių resursinis arealas. Šį arealą sudaro vidutinis (R2) rekreacijos vystymo lygmuo (kuriama daugiausiai regioninės svarbos rekreacinė infrastruktūra), kuriame išskiriamos prioritetinės rekreacijos vystymo kryptys – pažintinė ir pramoginė rekreacija, taip pat kitos rekreacijos vystymo kryptys – poilsis gamtoje (bendroji rekreacija) ir sportinė rekreacija.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

- didžioji centrinė ir pietinė Šakių rajono dalis patenka į mažo teritorijos bendrąjį rekreacinį potencialą, kurį sudaro: šiaurėje – vidutinis (R2) rekreacijos vystymo lygmuo (kuriama daugiausiai regioninės svarbos rekreacinė infrastruktūra), kuriame išskiriamos prioritetinės rekreacijos vystymo kryptys - pažintinė rekreacija ir poilsis gamtoje (bendroji rekreacija), taip pat kitos rekreacijos vystymo kryptys – verslinė ir pramoginė rekreacijos, o centrinėje dalyje ir pietuose apima žemiausias (R1) rekreacijos vystymo lygmuo (kuriama daugiausiai lokalinės svarbos rekreacinė infrastruktūra), kuriame išskiriamos prioritetinės rekreacijos vystymo kryptys - pažintinė rekreacija, o kitos rekreacijos vystymo kryptys – poilsis gamtoje (bendroji rekreacija).

Marijampolės apskrities teritorijos bendrajame plane išskirtas esamas Šakių miesto turizmo centras, kuris turi būti vystomas kaip daugiafunkcinis, apimantis bendrąjį, pažintinį turizmą bei pramogas ir sportą; taip pat siūlomi perspektyviniai pažintinio turizmo centrai – Gelgaudiškis, o kaip lokalinio turizmo aptarnavimo centrai – Plokščiai, Ilguva ir Sudargas.

Per Šakių rajoną praeina regioninė dviračių turizmo trasa „Suvalkijos dviračių žiedas“, o šiaurinėje rajono dalyje apskrities teritorijos bendruoju planu numatyta: galima nacionalinė dviračių turizmo trasa, nacionalinės svarbos vandens turizmo „Nemuno vandens kelio“ trasa ir regioninės svarbos vandens turizmo trasos.

Marijampolės apskirties teritorijos bendrajame plane išskirta nacionalinės ir tarptautinės svarbos svarbiausioji vandens turizmo trasa – Nemuno vandens kelias, kurio turistinio naudojimo intensyvinimo perspektyvos siejamos su prieplaukų infrastruktūros kūrimu. Regioninės svarbos Šešupės vandens kelias, skirtas vandens turizmui baidarėmis, kanojomis arba valtimis.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

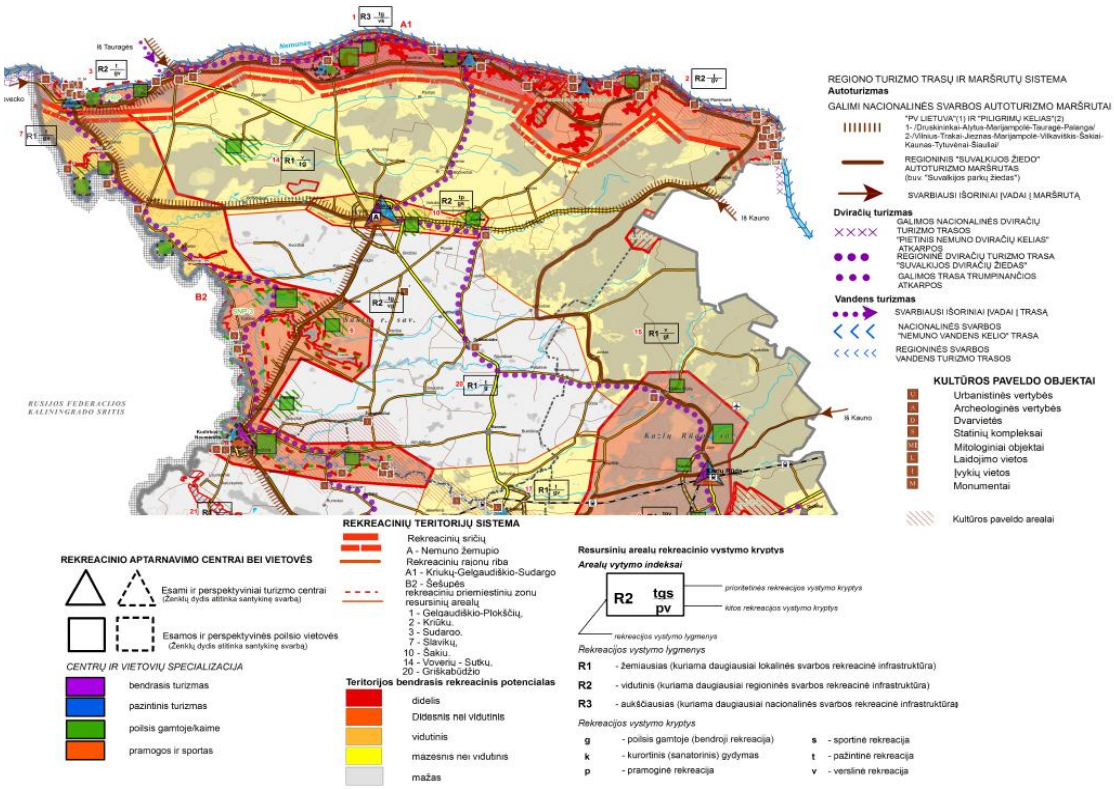

9 pav. Šakių rajonas Marijampolės apskrities teritorijos bendrajame plane (Marijampolės apskrities teritorijos rekreacijos ir kultūros paveldo teritorijos brėžinio fragmentas).

Pagal Marijampolės apskrities teritorijos bendrąjį planą bendra žemės ūkio gamybos Marijampolės apskrityje kryptis – intensyvus ūkininkavimas. Pagal bendrojo plano sprendinių žemės ūkio teritorijų brėžinį Šakių rajone išskiriamos šios agrarinių teritorijų naudojimo funkcinių prioritetų zonos (žr. 10 pav.):

- Prioritetinės augalininkystės specializacijos ūkių zona (Za). Šiai zonai priskirta beveik visa Šakių rajono savivaldybės teritorija, išskyrus dalį Sudargo ir Lekėčių seniūnijų. Dėl vertingų dirvožemių, galimybės naudoti ariamajai žemei ir artimos neutraliai reakcijos ši teritorija tinkamiausia naudoti pagal tradiciškai plėtojamą ūkių specializaciją. Tai – dirvai reiklių žemės ūkio augalų auginimas parduoti (kviečiai, miežiai, cukriniai runkeliai arba linai, rapsai) ir javų auginimas pašariniams grūdams (daugiausia kiaulininkystės poreikiams tenkinti). Pagalbinės gamybos šakos (kiaulininkystė, pienininkystė ir kita) gali būti plėtojamos tik dėl sėjomainai būtinų auginti neprekinių žemės ūkio pasėlių ir ūkiuose išauginamų pašarų pagrindu.
- Mišrios specializacijos ūkių zona (Za-g). Šiai zonai priskirta likusi Šakių rajono savivaldybės Sudargo seniūnijos teritorija. Zonoje vyraujančių dirvožemių ūkinė vertė vidutiniška ir gera. Teritorijos reljefo formos įvairios, upių slėniuose ir įlomėse daugiau

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

pievų ir ganyklų. Rekomenduojamos ūkininkavimo sistemos, susijusios su geresniu dirvožemių naudojimu: laikant pievas ir ganyklas, auginant daugiametes žoles, dalis augalininkystės produkcijos turi būti skirta pienininkystei, veislinei galvijininkystei ir kiaulininkystei. Specializuotos augalininkystės šakos – rapsų ir javų auginimas. Dalis pašarinių grūdų turėtų būti naudojama kiaulininkystei, o ūkiai su didesniais pievų plotais – specializuotis pieno gamybai.

- Ūkininkavimo lengvose žemėse zona (Zl). Šiai zonai priskiriami žemės plotai, esantys smėlio granuliometrinės sudėties dirvožemiuose, daugiausia įsiterpę į miškų masyvus arba greta jų, - Lekėčių seniūnijoje. Nemažą šios zonos dalį sudaro pievos. Rekomenduojama ūkių specializacija – rugių, grikių, bulvių, lubinų auginimas, pienininkystė, veislinių ir mėsinių galvijų auginimas. Dalį nepatogių mechanizuotai dirbti, nenašių žemės plotų tikslinga apsodinti mišku ar naudoti alternatyviai žemės ūkio veiklai.
- Saugomų teritorijų zona (Zst). Jai priskiriama žemės ūkio paskirties žemė, įeinanti į valstybinių draustinių, Panemunių regioninių parko, „Natura 2000“ teritorijas, žemės plotus, įtrauktus į paukščių ar buveinių apsaugai svarbių teritorijų sąrašus. Šių teritorijų žemės naudojimas reglamentuojamas atitinkamų draustinių ir parkų nuostatuose, planavimo schemose ir tvarkymo planuose, taip pat teisės aktuose, nustatančiuose žemės naudojimo sąlygas ir apribojimus.

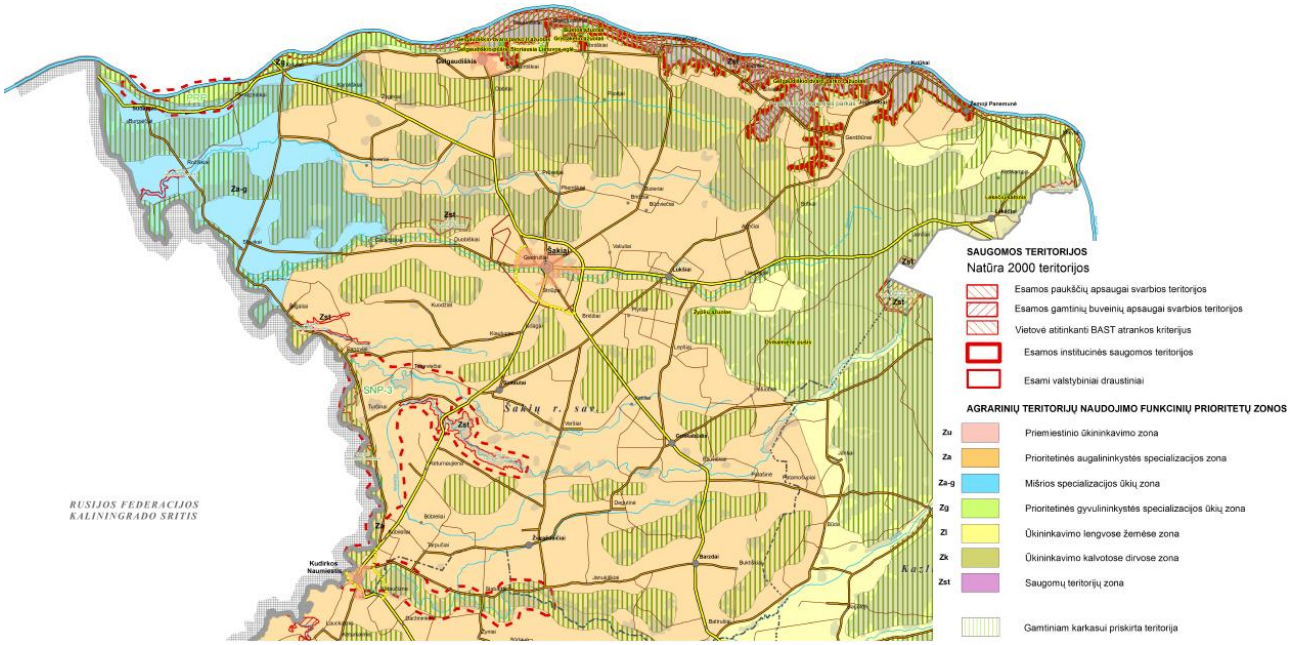

10 pav. Šakių rajonas Marijampolės apskrities teritorijos bendrajame plane (Marijampolės apskrities teritorijos žemės ūkio teritorijų brėžinio fragmentas).

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Pagal Marijampolės apskrities teritorijos bendrąjį planą Šakių rajone (žr. 11 pav.) numatyta:

- galimas naujas Šakių vakarinis aplinkkelis;
- galimas naujas Kudirkos Naumiesčio aplinkkelis;
- kelio Nr. 137 Pilviškiai-Šakiai-Jurbarkas kelio rekonstravimas ir kelio dangos stiprinimas;
- kelio Nr. 138 Vilkaviškis-Kudirkos Naumiestis-Šakiai kelio rekonstravimas;
- kelio Nr. 140 Kaunas-Zapyškis-Šakiai kelio rekonstravimas;
- kelio Nr. 5103 Kudirkos Naumiestis-Kybartai kelio dangos stiprinimas;
- geležinkelio ruožo Pilviškiai-Šakiai-Tauragė naujo geležinkelio ir keleivių ir krovinių stočių statyba;
- plėtoti Šakių vandentiekio ir esamas nuotekų surinkimo sistemas, rekonstruoti esamus tinklus, esamą vandenvietę ir vandens gerinimo įrenginius išlaikyti geros techninės būklės, išlaikyti nuotekų valymo įrenginius geros techninės būklės;
- plėtoti Gelgaudiškio, Kudirkos Naumiesčio, Lukšių ir Lekėčių vandentiekio sistemas ir esamas nuotekų surinkimo sistemas, rekonstruoti esamus tinklus, esamą vandenvietę išlaikyti geros techninės būklės, pastatyti naujus vandens gerinimo įrenginius, rekonstruoti esamus šių gyvenamųjų vietovių nuotekų valymo įrenginius;
- tiekti Griškabūdžiui geriamąjį vandenį iš Katiliuose įrengtos vandenvietės, pastatyti naujus vandens gerinimo įrenginius ir plėtoti esamą nuotekų surinkimo sistemą Griškabūdyje, pastatyti naujus nuotekų valymo įrenginius;
- įrengti stambiagabaričių, pavojingųjų atliekų surinkimo aikšteles;
- rekonstruoti Šakių katilines, numatyti jose gaminti elektros energiją kogeneracijos principu;
- rekonstruoti Šakių rajonines katilines – pritaikyti elektros energijos ir šilumos kombinuotai gamybai;
- rezervuoti teritoriją antrajai magistralinio dujotiekio linijai nuo Šakių dujų apskaitos stoties iki Kaliningrado srities;
- rezervuoti teritorijas magistraliniam dujotiekiui į Žvirgždaičių, Gelgaudiškio, Pilviškių dujų skirstymo stotis tiesti, žemės sklypus dujų skirstymo stotims statyti ir skirstomojo dujotiekio trasai Žvirgždaičiai–Kudirkos Naumiestis tiesti;
- plėsti skirstomųjų dujotiekių tinklą nuo esamos Šakių dujų skirstymo stoties į Lukšių, Šakių–Išdagų–Sintautų arealus, nuo numatomos Žvirgždaičių dujų skirstymo stoties į

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Žvirgždaičius ir Kudirkos Naumiestį, nuo numatomos Gelgaudiškio dujų skirstymo stoties į Gelgaudiškį.

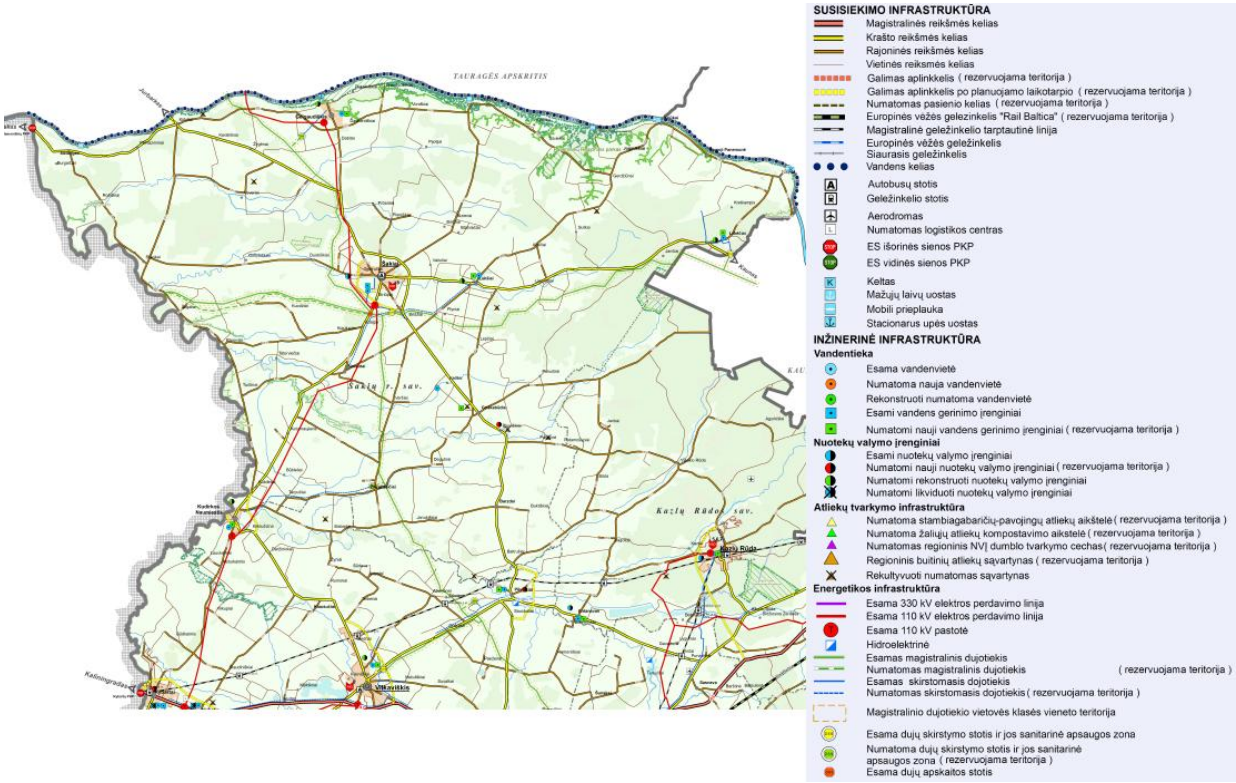

11 pav. Šakių rajonas Marijampolės apskrities teritorijos bendrajame plane (Marijampolės apskrities teritorijos techninės infrastruktūros ir teritorijų rezervavimo brėžinio fragmentas).

Kudirkos Naumiesčio teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Šakių rajono savivaldybės tarybos 2009 m. balandžio 30 d. sprendimu Nr. T-148; Gelgaudiškio miesto bendrasis planas, patvirtintas Šakių rajono savivaldybės tarybos 2013 m. kovo 28 d. sprendimu Nr. T-107; Lekėčių miestelio teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Šakių rajono savivaldybės tarybos 2013 m. kovo 28 d. sprendimu Nr. T-103; Lukšių miestelio teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Šakių rajono savivaldybės tarybos 2013 m. kovo 28 d. sprendimu Nr. T-104; Griškabūžio miestelio teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Šakių rajono savivaldybės tarybos 2013 m. kovo 28 d. sprendimu Nr. T-105;

Rengiant Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimą buvo atsižvelgta į minėtų bendrųjų planų sprendinius, perspektyvinės gyvenamųjų vietovių plėtros ribos rengiant Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimą yra įvertintos ir pažymėtos bendrojo plano keitimo brėžiniuose. Taip pat, vadovaujantis minėtais bendraisiais planais, buvo rajone nustatomos teritorijos pramonės ir infrastruktūros objektų plėtrai.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Šakių rajono savivaldybės Tarybos

Šakių rajono bendrajame plane nustatomos svarbiausios planuojamos teritorijos plėtros prielaidos, t. y. konkrečių objektų ar veiklos sričių plėtra, kuri galėtų radikaliai paveikti ne tik konkrečią, nedidelio ploto teritoriją (pvz., seniūniją), tačiau viso rajono veiklų ir kraštovaizdžio struktūrą. Teritorijos bendruoju planu išskiriamos šios prielaidos: susisiekimo infrastruktūros plėtra; rekreacijos ir turizmo plėtra; žemės ir miškų ūkio plėtra. Pagrindiniame brėžinyje (žemės naudojimo ir apsaugos reglamentų) išskiriamos šios plėtros teritorijos: statybų plėtros zona, rekreacijos plėtros, turizmo plėtros, pramonės plėtros, gavybos plėtros, infrastruktūros koridoriai, mišraus pobūdžio teritorijų plėtra, mišraus pobūdžio rekreacinių ir gyvenamųjų teritorijų plėtra (žr. 12 pav.).

Rekreacijos, turizmo, gamtos ir kultūros paveldo plėtojimo brėžinyje numatyta: rekreacijos plėtros teritorijos; turizmo infrastruktūros plėtros teritorijos; teritorijos, kuriose atkuriami rekreaciniai ištekliai; mišraus pobūdžio rekreacinių ir gyvenamųjų teritorijų plėtra; rekreacinės paskirties miškas; viešo naudojimo poilsio teritorijos; kultūros [paveldo objektų apsaugos zonos teritorijos; siūlomi rekreacijos ir turizmo infrastruktūros objektai; turizmo trasos (2 atoturizmo trasos, 5 dviračių turizmo trasos ir 1 vandens turizmo trasa) (žr. 13 pav.).

Inžinerinės infrastruktūros ir susisiekimo brėžinyje Šakių rajono teritorijoje numatyta: Kudirkos Naumiesčio planuojamas apvažiavimas po 2015 m.; planuojamos dviračių turizmo trasos; planuojamos degalinės; mobili prieplauka; žemės ūkio aerodromas; perspektyvinis magistralinis dujotiekis; perspektyvinis skirstomasis dujotiekis; perspektyvinė dujų skirstymo stotis su SAZ; planuojama nuotekų spaudininė linija, vandentiekio linija, valymo įrenginiai ir plėtojamas nuotekų surinkimas, rekonstruojami esami valymo įrenginiai, numatomi vandens gerinimo įrenginiai, planuojami gręžiniai ir plėtojama vandentieka ir nuotekų tinklų renovacija (žr. 14 pav.).

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

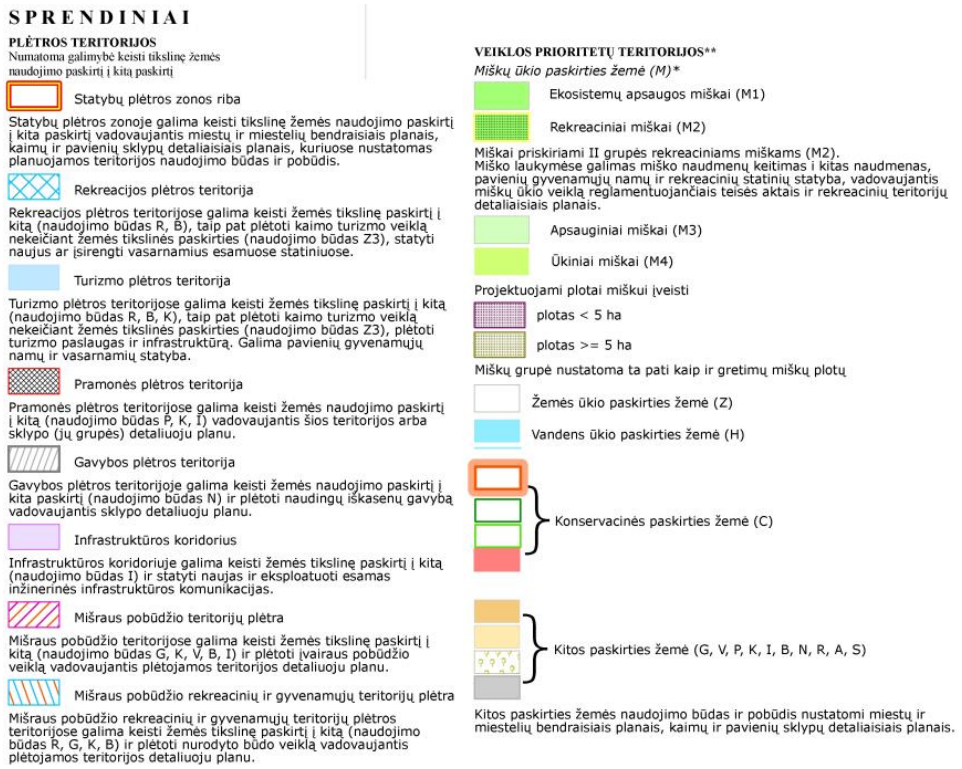

12 pav. Ištrauka iš Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių žemės naudojimo ir apsaugos reglamentų brėžinio

13 pav. Ištrauka iš Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių rekreacijos, turizmo, gamtos ir kultūros paveldo plėtojimo brėžinio.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

14 pav. Ištrauka iš Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių inžinerinės infrastruktūros ir susisiekimo brėžinio.

Šakių miesto su priemiesčiais bendrasis planas su GIS sistema, patvirtintas 2013 m. kovo 28 d. Šakių rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-106

Šakių miesto bendrojo plano sprendiniais buvo siekiama suformuoti miesto teritorijos vystymo koncepciją, nustatyti teritorijos tvarkymo, naudojimo ir apsaugos prioritetus; įteisinti teritorijos tvarkymo reglamentą; atlikti teritorijos funkcinį zonavimą; tobulinti susiklosčiusią miesto teritorijos urbanistinę struktūrą; nustatyti pagrindines žemės naudojimo paskirtis ir naudojimo būdą; nustatyti teritorijas, kurioms privaloma rengti detaliuosius planus, pasiūlyti šių teritorijų naudojimo, tvarkymo, apsaugos prioritetus ir veiklos juose apribojimus; plėtoti inžinerinę, susisiekimo ir kitą visuomenės poreikiams tenkinti reikalingą infrastruktūrą; rezervuoti teritorijas komunikacijų trasų ir kitų visuomenės poreikiams reikalingų objektų statybai; numatyti priemones, užtikrinančias gamtos išteklių racionalų naudojimą, kraštovaizdžio tvarkymą, ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimą; numatyti gyvenimo ir aplinkos kokybę gerinančią bendrojo naudojimo želdynų sistemą.

Šakių miesto su priemiesčiais teritorija skirstoma į:

- Urbanizuotas ir urbanizuojamas teritorijas tinkamas gyventi;
- Urbanizuotas ir urbanizuojamas teritorijas netinkamas gyventi;
- Neurbanizuojamas teritorijas.

Miesto vystymo režimai ir priemonės: modernizavimas, konversija, saugojimas, apribojimai, kita.

Miesto funkcinė struktūra – tai pagrindinių miesto dalių funkcinių zonų, aptarnavimo centrų, pagrindinių gatvių tinklo teritorinio išsidėstymo pobūdis ir tarpusavio ryšiai. Miesto sprendiniuose

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

taikomas polifunkcinio zonavimo metodas, kai miesto teritorija dalinama į funkcines zonas, išskiriant prioritetinę žemės naudojimo funkciją.

Susisiekimo sistemos darnioji plėtra – vienas svarbiausių siekiamų tikslų, kurie tiesiogiai įtakoja miesto ir priemiestinių teritorijų socialinį–ekonominį gyvybingumą, užtikrina aplinkos kokybę ir saugias eismo sąlygas. Šakių miesto ir priemiestinių teritorijų (Giedručių k., Girėnų k., Striūpų k.) susisiekimo sistemos modernizavimas yra neatskiriama viso miesto ir priemiestinių teritorijų darniosios plėtros dalis, užtikrinanti atskirų miesto teritorijų ir priemiestinių teritorijų gyventojų poreikius ir kompleksinę plėtrą, didinanti patrauklumą ir investicijų pritraukimą darbo vietų kūrimui ir socialinės infrastruktūros plėtrai.

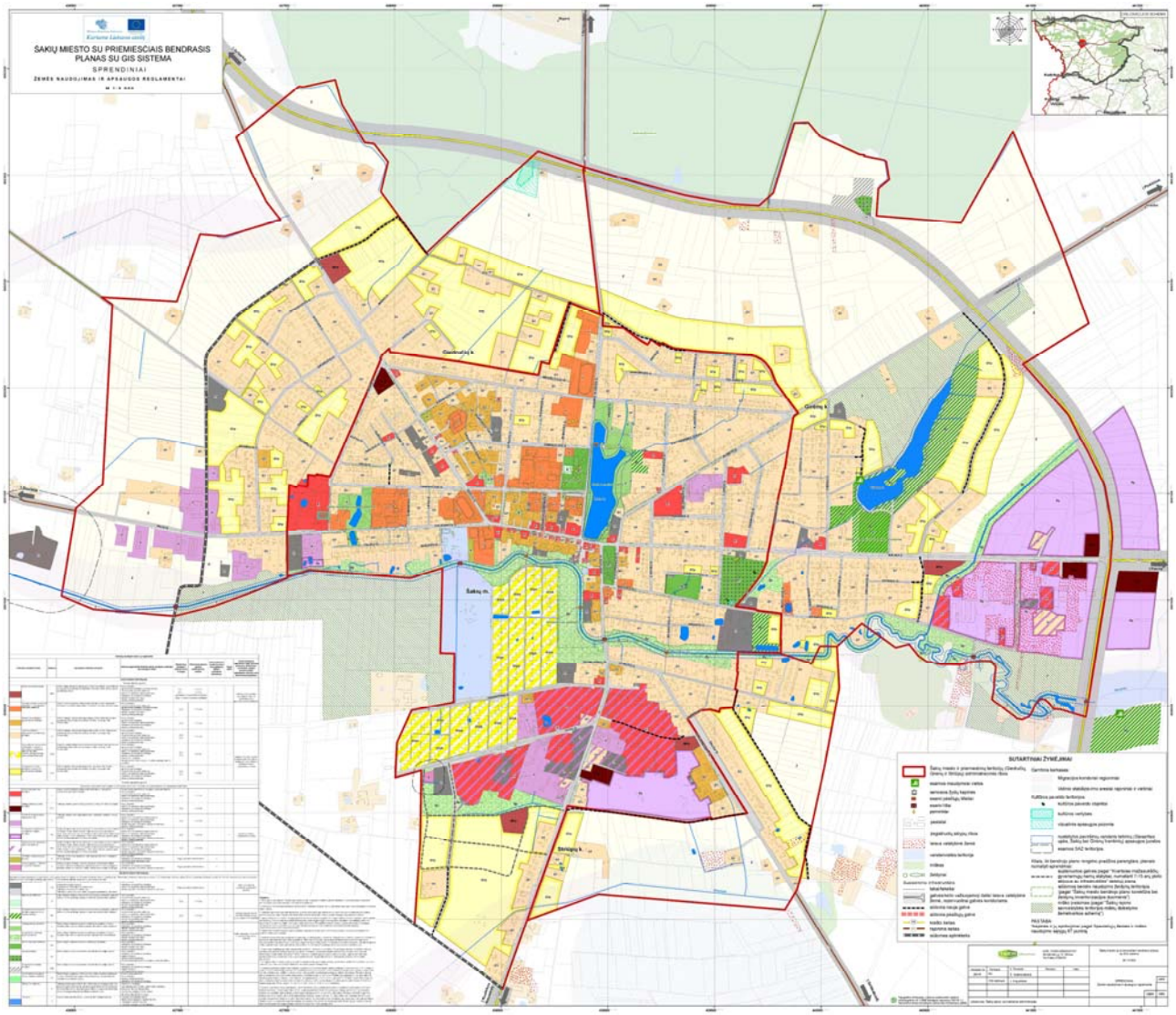

15 pav. Šakių miesto su priemiesčiais bendrojo plano su GIS sistema Žemės naudojimo ir apsaugos reglamentai.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Šakių rajono savivaldybės kultūros paveldo tinklų schema M 1:60000, patvirtinta LR Kultūros ministro 2009 m. balandžio 3 d. įsakymu Nr. ĮV-171

Schemoje atvaizduoti kultūros paveldo objektai ir pateiktas jų suskirstymas Šakių rajone (žr. 16 pav.):

- *Kultūros paminklai* - archeologinis, povandeninis paveldas; architektūrinis, inžinerinis, istorinis, sakralinis ir kt. paveldas (statiniai, statinių kompleksai, ansambliai);
- *Valstybės saugomi kultūros paveldo objektai* - archeologinis, povandeninis paveldas; architektūrinis, inžinerinis, istorinis, sakralinis ir kt. paveldas (statiniai, statinių kompleksai, ansambliai), urbanistinis paveldas, kitas nekilnojamasis kultūros paveldas (memorialinis, dailės, mitologinis ir kt.);
- Kiti kultūros paveldo objektai (istorijos ir kultūros paminklai (AtV, IV, AV...), naujai išaiškinami objektai (IP), laikinoje apskaitoje esantys objektai (LA), Tarybos sprendimai įrašyti į nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą) - archeologinis, povandeninis paveldas; architektūrinis, inžinerinis, istorinis, sakralinis ir kt. paveldas (statiniai, statinių kompleksai, ansambliai), urbanistinis paveldas, kitas nekilnojamasis kultūros paveldas (memorialinis, dailės, mitologinis ir kt.).

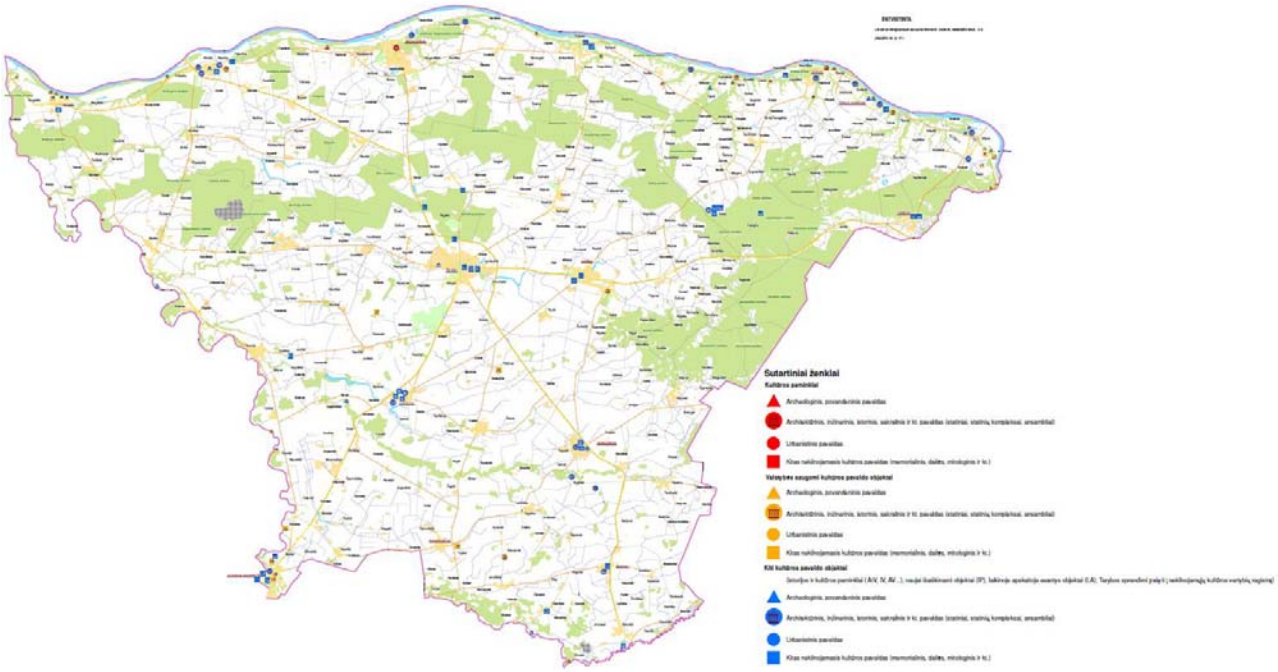

16 pav. Šakių rajono savivaldybės kultūros paveldo tinklų schema**.**

Šakių rajono savivaldybės vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialusis planas, patvirtintas 2008 m. gruodžio 23 d. sprendimu Nr. T-369 (šiuo metu

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

rengiamas specialiojo plano atnaujinimas, yra patvirtinta 2014 m. rugpjūčio 28 d. Šakių rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T255 „Dėl rajono vandenviečių sanitarinių apsaugos zonų nustatymo Šakių rajono teritorijoje specialiojo plano koncepcijos tvirtinimo“)
Šiame specialiajame plane nagrinėjamos 71 UAB „Šakių vandenys“ eksploatuojamos vandenvietės. Iš jų, 51 vandenvietei, yra nustatyti projektiniai SAZ. Likusios vandenvietės yra priskiriamos prie pusiau uždaromų II grupės vandenviečių ir joms nustatoma 1-oji griežto režimo (10 m) ir taršos apribojimo juosta (50 m).

Šakių rajono degalinių išdėstymo schemos papildymo specialusis planas, patvirtintas Šakių rajono savivaldybės tarybos 2014 m. rugpjūčio 28 d. sprendimu Nr. T-369
Specialiuoju planu numatyta, kad Šakių rajone yra:

- 7 esamos (veikiančios degalinės);
- 2 demontuotos ir neveikiančios degalinės;
- 8 degalinių vietos (pagal patvirtintą Šakių r. sav. degalinių išdėstymo schemą, patvirtintą 1995 m. kovo 16 d. sprendimu Nr. 757-v su vėlesniu Šakių r. sav. tarybos 2004 m. sausio 29 d. sprendimu nr. T-27);
- 1 planuojama degalinių vieta;
- 3 Šakių r. sav. bendrajame plane suplanuotos degalinės.

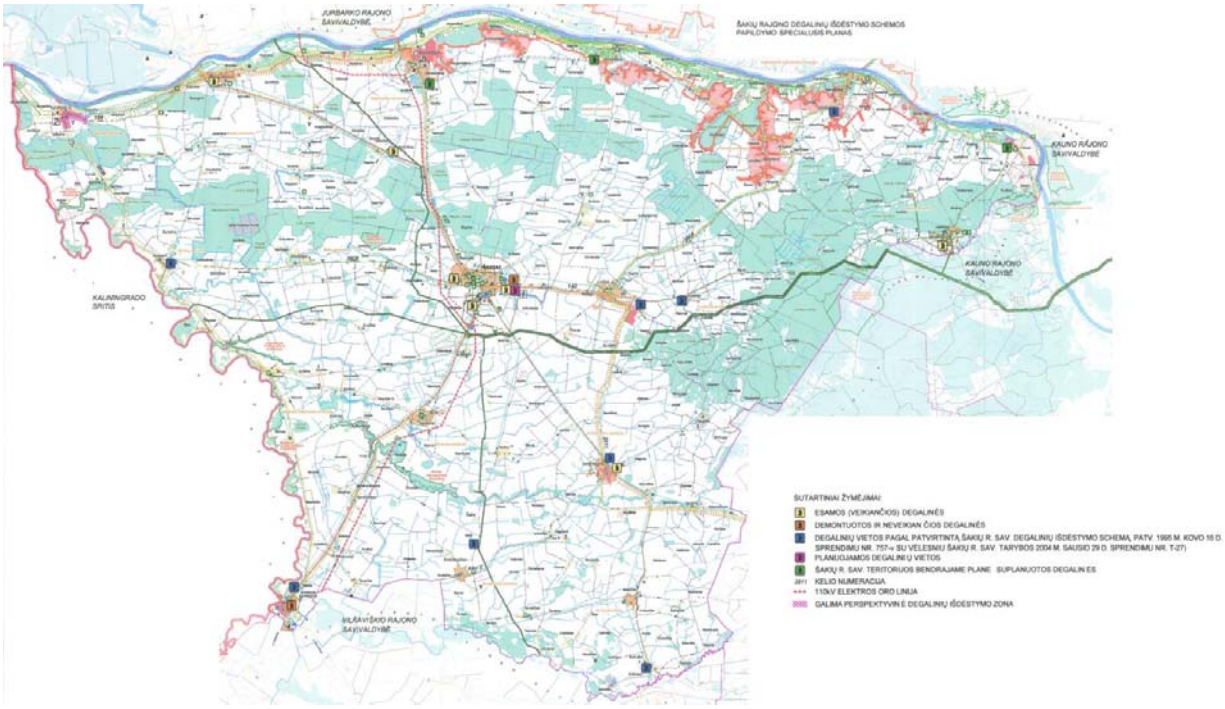

17 pav. Šakių rajono savivaldybės degalinių išdėstymo schemos papildymo specialusis planas.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Vandenviečių apsaugos zonų nustatymo specialiajame plane nagrinėjama 71 UAB „Šakių vandenys“ eksploatuojama vandenvietė (žr. 18 pav.). Trijų vandenviečių – Šakių, Gelgaudiškio ir Lukšių perspektyviniai debitai viršija 100 m^3/d. Vadovaujantis Higienos normomis HN 44:2006 reikalavimais (su vėlesniais pakeitimais) šioms vandenvietėms nustatyta griežto rėžimo zona, 2-osios (mikrobinės taršos apribojimo juosta) ir 3-osios (cheminės taršos apribojimo juosta). Likusių 68-ių – Kidulių I, Kidulių II, Lekėčių, Sintautų, Daukantiškių, Plokščių, K. Naumiesčio I, Baltrušių, Veršių, Kriūkų, Joginiškių, Gerdžiūnų, Barzdų, Sudargo I, Degutinės, Išdagų, Liepalotų, Paluobių, Tarpučių, Žvirgždaičių, Panovių, Voverių, Prūselių, Keturnaujienos, Plynių, K. Naumiesčio II, Žygėnų, Kubilių, Naudžių, Pervazninkų, Giedručių, Liepalotėlių, Dabitų, Buktiškių, Janukiškių, Bliuviškių, Šlamų, Patašinės, Lepšių, Braškių, Sudargo II, Bublelių, Voniškių, Gotlybiškių, Branduoliškių, Jotyškių, Kaimelio, Mikytų, Vaitiekupių, Kuodžių, Valakbūdžio, Duobiškių, Valių, Gulbinų, Papartynų, Valiulių, Kukarskės, Šėtijų, Gustainiškių, Turčinų, Žaltynų, Raugalų, Skaistgirių, Žilių, Miliškių, Kretkampio, Bridžių, Gaisrių vandenviečių perspektyviniai debitai nesiekia 100 m^3/d; jos sąlyginai vadinamos „mažosiomis“ vandenvietėmis, todėl joms buvo nustatytos griežto rėžimo zona ir taršos apribojimo juosta.

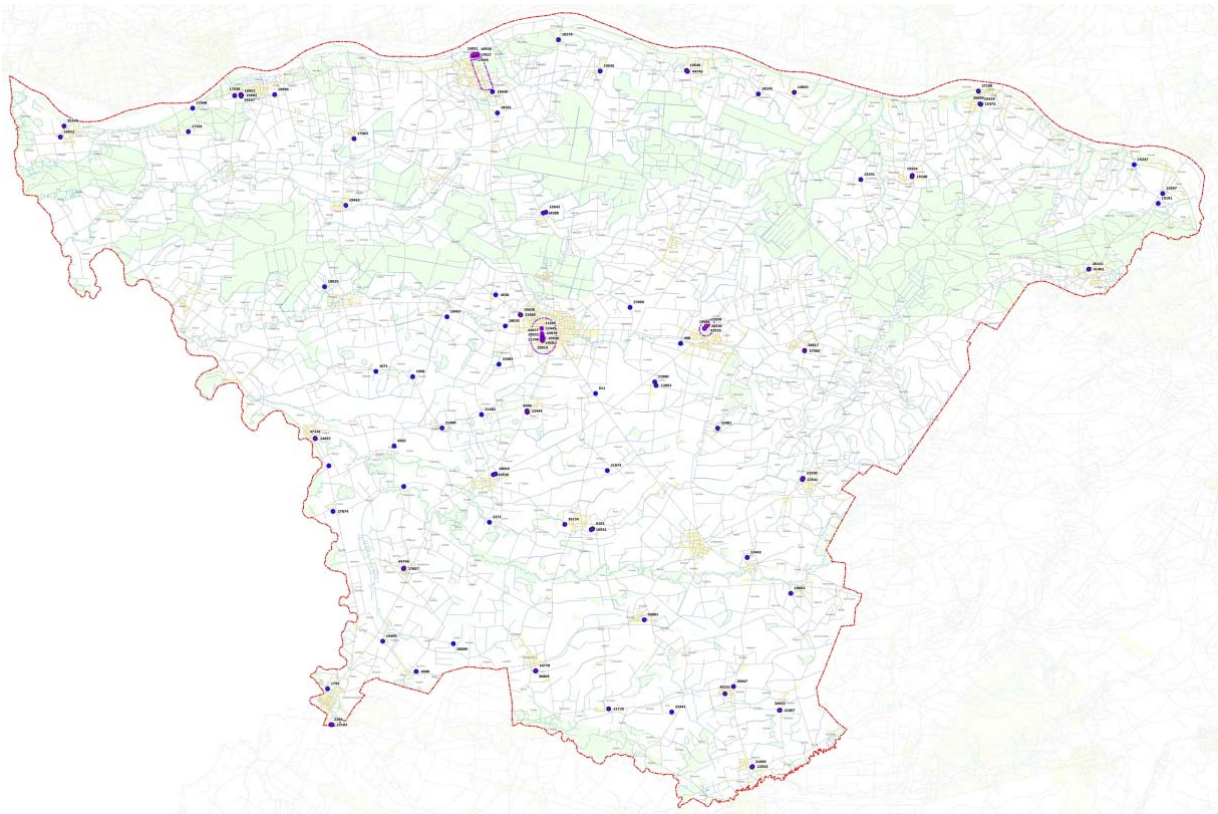

18 pav. Šakių rajono savivaldybės vandenviečių apsaugos zonų nustatymo specialusis planas.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Aukštybinių statinių išdėstymo Šakių rajono savivaldybės teritorijoje specialiojo plano sprendiniai nurodo, kad Šakių rajone numatyta įrengti trys vėjo jėgainių parkus (A, B ir C). Aukštybinių statinių išdėstymo Šakių rajono savivaldybės teritorijoje specialiojo plano sprendiniai nerezervuoja teritorijų vėjo jėgainėms ar jas jungiančioms komunikacijoms, jis tik numato galimybę rengti detaliuosius planus kurių pagrindu būtų rengiami vėjo jėgainių techniniai projektai.

Specialiajame plane numatoma, kad kiekvienas vėjo jėgainių parkas susidės iš atskirų zonų, kuriose bus įrenginėjamos vėjo jėgainių grupės. Pačios vėjo jėgainės gali būti planuojamos tik zonų viduje (žr. 19 pav.), o jų darbą užtikrinantys inžineriniai įrenginiai (privažiavimo keliai, elektros linijos, transformatorinės) ir už jų ribų.

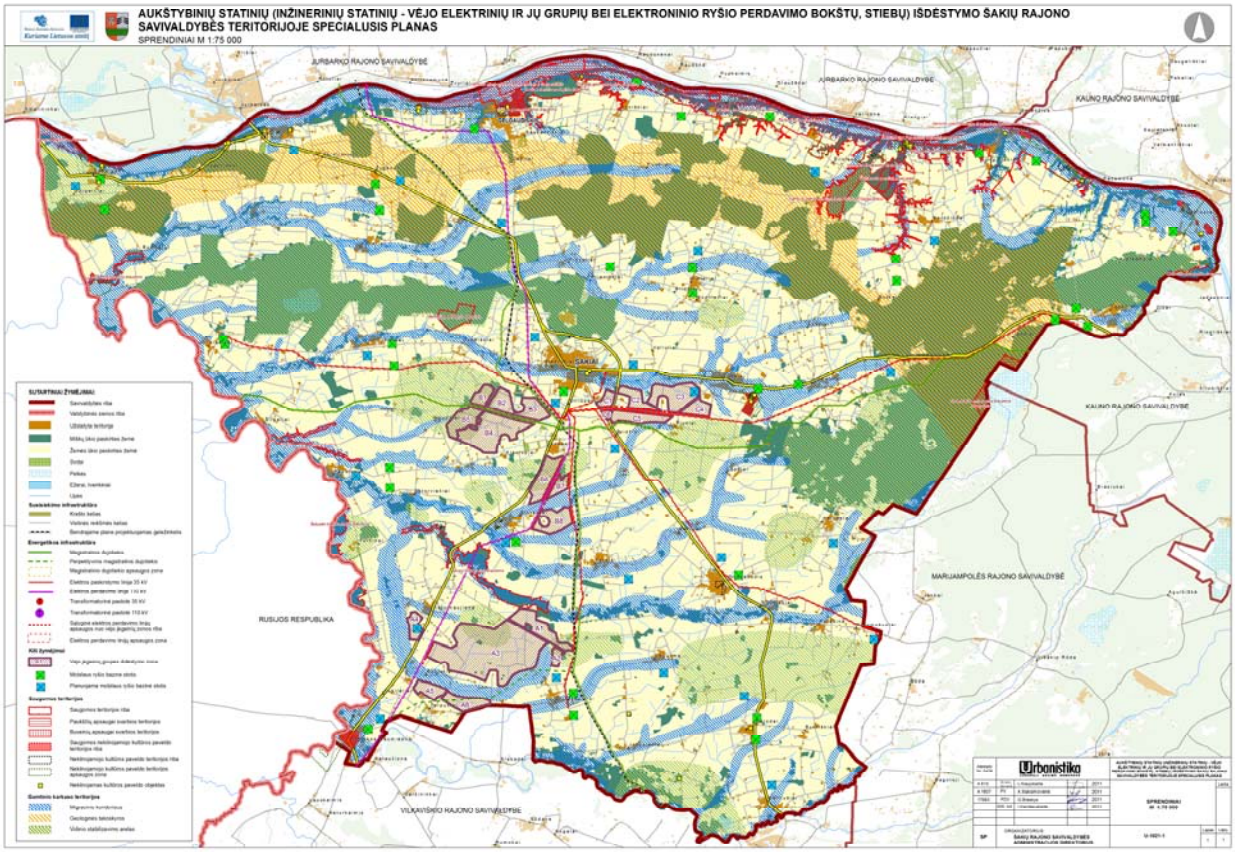

19 pav. Šakių rajono savivaldybės vandenviečių apsaugos zonų nustatymo specialusis planas.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

2. ESAMA APLINKOS BŪKLĖ IR JOS POKYČIAI, JEIGU PLANAS AR PROGRAMA NEBUS ĮGYVENDINTI

Šakių rajone yra 3 miestai – Šakiai, Gelgaudiškis ir Kudirkos Naumiestis. Aštuonios gyvenamosios vietovės turi miestelio statusą – Barzdai, Griškabūdis, Kriūkai, Lekėčiai, Lukšiai, Sintautai, Žemoji Panemunė ir Žvirgždaičiai. Be šių gyvenamųjų vietovių yra dar 533 kaimai.

Šakių rajono seniūnijų centrai yra – Barzdai, Gelgaudiškis, Griškabūdis, Kiduliai, Kriūkai, Kudirkos Naumiestis, Lekėčiai, Lukšiai, Plokščiai, Sintautai, Slavikai, Sudargas, Šakiai, Žvirgždaičiai.

1 lentelė. Gyvenamųjų vietovių kategorijos pagal gyventojų skaičių (informacija gauta esamos būklės analizės metu)

Kategorija pagal gyventojų skaičių	Gyvenamosios vietovės pavadinimas	Gyv. skaičius	Seniūnijos centras, seniūnijos gyv. skaičius	Yra mokykla, mokyklos užimtumas	Bendras visuomeninių, soc. infrastruktūros, paslaugų objektų, institucijų skaičius
A	Šakių m.	6051	+, 10395	4+, ~60%	138
B	Gelgaudiškio m.	1761	+, 2781	2+, ~75%	41
	Kudirkos Naumiestis	1732	+, 2701	+, ~60%	40
	Lukšių mst.	1485	+, 2577	+, ~65%	27
C	Griškabūdžio mst.	857	+, 2477	+, ~80%	25
	Lekėčių mst.	848	+, 1580	+, ~60%	23
	Giedručių k.	746	---	---	---
	Girėnų k.	698	---	---	---
	Sintautų mst.	520	+, 1645	+, ~55%	21
	Veršių k.	501	---	Nėra duomenų	7
D	Paluobių k.	394	---	---	
	Išdagų k.	387	---	---	
	Barzdų mst.	385	+, 937	---	9
	Plokščių k.	378	+, 949	+, ~45%	16
	Slavikų k.	378	+, 672	+, ~47%	11
	Daukantiškių k.	376	---	---	
	Kidulių k.	354	+, 2373	+, ~55%	23
	Joginiškių k.	348	---	---	
	Gotlybiškių k.	339	---	---	
	Bizierių k.	333	---	---	
Mažiau nei 300 gyv. turintys seniūnijų centrai	Kriūkų mstl.		+, 1805	+, ~35%	19
	Sudargo k.		+, 943	+, ~20%	7
	Žvirgždaičių mstl.		+, 653	+, ~35%	12

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Urbanistinei Šakių rajono struktūrai formuoti pagrindą sudaro esami nedideli, kompaktiški, turintys architektūrinį savitumą miesteliai, esantys Šakių miesto įtakos zonoje ar prie pagrindinių susisiekimo ašių. Miestelius siūloma tinkamai socialiai įrengti, užtikrinti saugią, patogią ir kokybišką gyvenamąją aplinką.

Šakių rajono šiaurinė dalis pasižymi geromis susiekimo charakteristikomis, bet teritorija iš dalies yra izoliuota nuo gretimų teritorijų Nemuno upe iš šiaurinės pusės ir valstybine siena bei Šešupės upe iš vakarų pusės. Toks teritorijos izoliuotumas turi įtakos gyvenviečių tinklo plėtrai.

Neįgyvendinus Šakių rajono bendrojo plano keitimo urbanistinių sprendinių nebus nustatytos strateginės plėtros kryptys ir prioritetai gyvenamosioms vietovėms, nebus atnaujinti bendrojo plano teritorijos funkcinio naudojimo reglamentai, bendrasis planas neatitiks žemesnio lygmens vietovės bendrųjų planų (Šakių miesto, Kudirkos Naumiesčio, Gelgaudiškio, Griškabūdžio, Lekėčių ir kt.), nebus sureaguota į Šakių rajono gyventojų prašymus dėl žemės paskirties pakeitimo, nebus sukurta žemės sklypų pasiūla plėtrai potencialiems investuotojams. Bendrasis planas neatitiktų Panemunių regioninio parko tvarkymo plano ir kitų vėliau nei 2008 metais parengtų teritorijų planavimo dokumentų.

Bendrąja prasme planas mažiau atitiks darnios plėtros principus ir mažiau atitiks plėtros tendencijas, nebus reaguojama į pastarųjų metų pokyčius dėl gyventojų skaičiaus kitimo ir migracijos, gyvenamųjų vietovių plėtros ar mažėjimo.

Įgyvendinus Šakių rajono bendrojo plano keitimo urbanistinius sprendinius reikšmingai paveiktos teritorijos galėtų būti esamos gyvenamųjų vietovių teritorijos ir teritorijos, skirtos pramonės objektų plėtrai. Šios teritorijos vietomis ribojasi su kultūros paveldo objektų teritorijomis, ar yra nutolusios mažiausiai 600-800 m atstumu nuo saugomų teritorijų.

Teritorijų pramonės ir infrastruktūros objektų plėtrai išdėstymas pateikiamas 20 pav.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

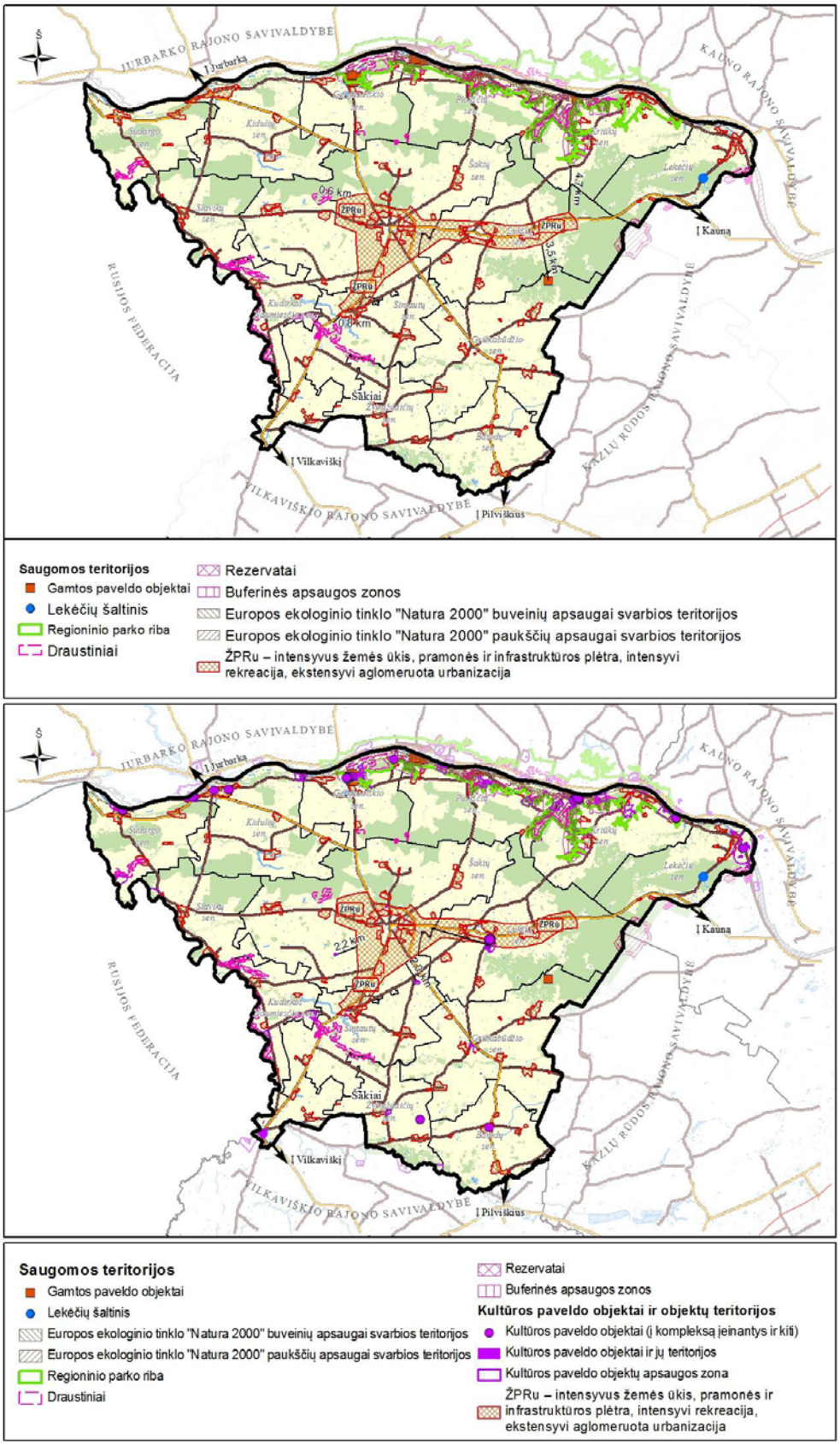

20 pav. Šakių rajono bendrojo plano pakeitimu numatomos teritorijos pramonės ir infrastruktūros objektų plėtrai ir jų padėtis saugomų teritorijų ir kultūros paveldo objektų atžvilgiu

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Ekologinio kompensavimo sistemos vystymas susijęs su antropogeninių apkrovų mažėjimu teritorijoje, todėl šių sprendinių įgyvendinimas visada įtakoja teigiamus teritorijos ekologinės pusiausvyros bei būklės pokyčius. Todėl šio bendrojo plano sprendiniai parengti atsižvelgiant į kraštovaizdžio geoekologinį potencialą, jo išteklių naudojimą bei teritorijos gamtinės ir kultūrinės, o taip pat socialinės aplinkos apsaugos prioritetus. Aplinkosauginiu požiūriu svarbioms teritorijoms bendrojo plano konceptualieji sprendiniai turės tiesioginį bei netiesioginį ilgalaikį teigiamą poveikį. Šio požiūrio laikomasi remiantis tiek bendrojo plano sprendiniuose įtvirtinta pagrindine nuostata – *rajono savivaldybės teritorijoje veikla turi būti planuojama ir organizuojama atsižvelgiant į teritorijoms rekomenduojamus funkcinius prioritetus bei kraštovaizdžio vertybinius ir funkcinius potencialo ypatumus, užtikrinant tvaraus teritorijos vystymo principų įgyvendinimą bei išsaugant gamtos vertybes bei kultūros paveldą kraštovaizdyje ateities kartoms.*

Neįgyvendinus, Šakių rajono bendrojo plano konceptualiųjų sprendinių, nebus sudarytos sąlygos kraštovaizdžio struktūros geoekologinio potencialo savaiminiam augimui bei neigiamų aplinkos kokybės tendencijų silpninimui ir mąsto mažinimui. Yra tikimybė, kad visų šių aplinkybių pasekoje neigiamus pokyčius patirs kraštovaizdžio struktūra bei atsparumas, vyks biologinės įvairovės mažėjimas, bus neoptimaliai panaudojamas gamtinės aplinkos nulemtas kraštovaizdžio geoekologinis potencialas.

Rajono savivaldybės bendrojo plano koncepcijos sprendinių įgyvendinimas yra labai svarbus užtikrinant tvarią teritorijos raidą bei neigiamų aplinkoje vykstančių tendencijų kontrolę ir jų sustabdymą. Ypač tai svarbu reguliuojant ūkinę veiklą nustatant žemės naudojimo rėžimą, nes nereguliuojamos šių veiklų pasekmės paveiktų dirvožemio išteklius bei jo kokybę (didėtų užterštų bei nuardytų dirvožemių plotai). Būtų sunkiai kontroliuojama bei prognozuojama oro tarša iš vietinių taršos židinių. Neatsižvelgus į ekologinio kompensavimo sistemos ir rekreacinės sistemos vystymo sprendinius neišvengiamai prastėtų kraštovaizdžio ir jo komponentų kokybė, o tuo pačiu ir rekreacinės aplinkos kokybė. Tai savo ruožtu neigiamai veiktų bendrą kraštovaizdžio būklę, žmogaus gyvenamąją aplinką bei visuomenės sveikatą.

Neįgyvendinus bendrojo plano kultūros paveldo apsaugos sprendinių stiprės neigiamos Šakių rajono nekilnojamojo kultūros paveldo pokyčių tendencijos: dalies archeologinių vietovių ir architektūros paveldo objektų kultūrinės vertės menkėjimas ir fizinės būklės blogėjimas, medinio architektūros paveldo objektų nykimas, kultūrinio pažintinio turizmo galimybių neišnaudojimas dėl nepakankamo dalies statinių, jų kompleksų ir vietovių parengtumo lankymui. Galima prognozuoti, kad dėl neigiamų demografinių Šakių rajono ir jo ūkio struktūros pokyčių (mažėjantis gyventojų

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

skaičius kaimo vietovėse, didėjanti nedarbingo amžiaus gyventojų dalis) sparčiausiai nyks kultūros vertybės statuso neturintis etnoarchitektūros paveldas ir istorinio kraštovaizdžio fragmentai, esantys už saugomų teritorijų ribų bei atokiau turizmo maršrutų. Taip pat sumažės galimybė tinkamai tvarkyti gausų Šakių rajono memorialinį paveldą bei pavienius architektūros paveldo objektus.

Įgyvendinus bendrąjį planą būtų sudarytos prielaidos įgyvendinti kultūros paveldo apsaugos programas ir specialiuosius teritorijų planus, susietus su kultūrinės vertės išsaugojimu. Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano įgyvendinimas padidintų galimybes skirti pakankamai lėšų vertingų kultūros paveldo objektų, jų kompleksų ir vietovių tvarkybai.

Šakių rajono ūkio ir socialinės raidos poveikio nekilnojamajam kultūros paveldui prognozė parengta įvertinus iki šiol atliktus Šakių rajono kultūros paveldo istorinius, archeologinius, architektūrinius tyrimus bei atlikus žvalgomuosius kraštovaizdžio tyrimus.

Šakių rajone yra 525,45 km valstybinių krašto ir rajoninių kelių, 1097 km vietinių kelių ir 47,8 km Šakių, Kudirkos Naumiesčio ir Gelgaudiškio miestų gatvių.

Šakių rajono savivaldybės teritorijos automobilių kelių tinklo pagrindą rytų-vakarų kryptimi dabar ir ateityje formuos krašto keliai Nr. 140 ir Nr. 137. Šiaurės-Vakarų kryptimis praeina kelias Nr. 138. Šie krašto keliai turi svarbią reikšmę Šakių rajono ekonominei ir socialinei plėtrai. Krašto keliu Nr. 138 Vilkaviškis-Kudirkos Naumiestis-Šakiai, pasiekus magistralinį kelią A7, galima pasiekti Kaliningrado sritį (Rusija).

Valstybinės reikšmės automobilių kelių tinklo struktūra yra palanki rajono teritorijoje esančių miestų ir gyvenviečių aptarnavimui. Bendras valstybinės reikšmės automobilių kelių tankis rajone yra 33,02 km/1000kv.km, o su patobulintomis dangomis – 22,03 km/1000kv.km. Bendras valstybinių kelių ilgis tenkantis 1000 rajono gyventojų yra 17,51 km, su patobulintomis dangomis – 10,60 km.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

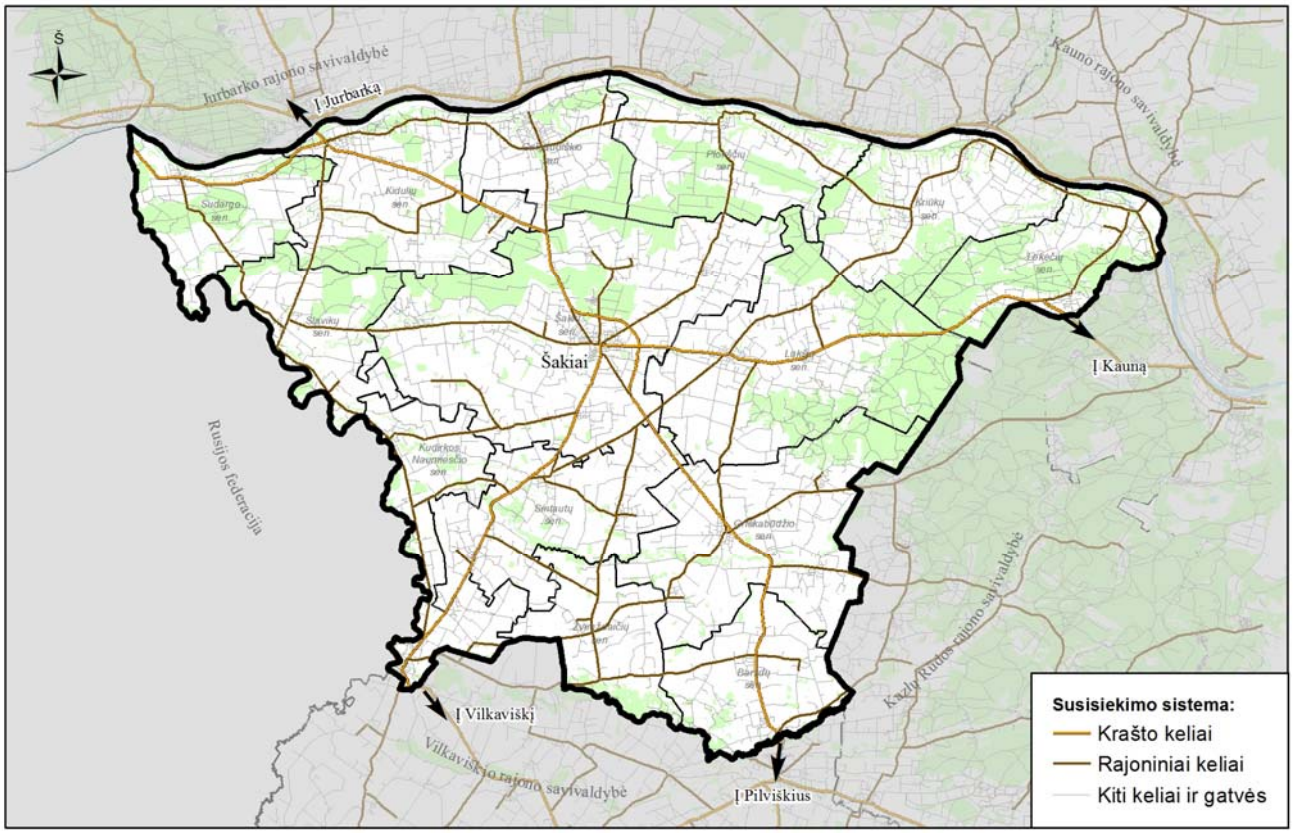

21 pav. Šakių rajono kelių tinklas

Daugiausia yra rajoninių kelių – 401,07 km, iš jų 193,53 km yra su juodąja danga ir 207,54 žvyrkelių. Kelių dangos tipo duomenys pateikti 2 lentelėje.

2 lentelė. Rajono valstybiniai keliai pagal dangos tipą

Dangų tipai	Ilgis, km
1	2
Asfaltbetonio danga	317,91 km
Žvyro danga	207,54 km
Iš viso:	**525,45 km**

Į Šakių rajono rekreacines teritorijas vedantys ir jų teritorijose esantys kai kurie valstybiniai keliai dar vis yra su žvyro danga. Juos išasfaltavus būtų sudaroma prielaida aktyvinti šio krašto turizmo plėtrą. Pastaruoju metu rajone nemažai dėmesio skiriama žvyrkelių asfaltavimui. Trūkstant lėšų, šiuo metu negalima patenkinti gyventojų, parkų administracijos, seniūnijų prašymų spartinti juodųjų dangų įrengimą vietiniuose keliuose. Taip pat nebus sudaromos prielaidos ir galimybės didinti rajono ekonominį integruotumą, vystyti keleivių, krovinių vežimus geležinkelio transportu.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Dėl įvairių priežasčių neįgyvendinus Šakių rajono bendrojo plano korektūros susisiekimo sistemos koncepcijos sprendinių, galimos pagrindinės neigiamos pasekmės:

1. Šakių rajono susisiekimo sistemos infrastruktūra gali netenkinti nuolat kylančių transporto srautų ir negalės tinkamai įsilieti į nacionalinį transportinį kelių tinklą;
2. Rajono keliuose didės eismo nelaimių skaičius, ypač su pėsčiaisiais ir dviratininkais;
3. Sudėtingiau bus išnaudoti ekonominį bei rekreacinį rajono potencialą.

Analizuojant vandens tiekimo inžinerinės infrastruktūros išvystymą rajono teritorijoje, nustatyta, kad pagrindinė Šakių rajono teritoriją aptarnaujanti vandens tiekimo įmonė yra UAB „Šakių vandenys“. Šakių rajono savivaldybėje be UAB „Šakių vandenys“ geriamo vandens paėmimą ir centralizuotą tiekimą vykdo Lukšių ŽŪB, Griškabūdžio ŽŪB, UAB „Grūduva“, UAB „Lekėčiai“, UAB „Lukšių pieninė“, UAB „Samsonas“, UAB „SAERIMNER“, K. Kloniaus individuali įmonė ir pajininkai.

Centralizuota geriamojo vandens tiekimo paslauga naudojasi 79,6 proc. Šakių rajono gyventojų. Iki siektinos gyventojų skaičiaus dalies – 95 proc., šia vandens tiekimo paslauga dar reikia aprūpinti 15,4 proc. gyventojų.

Bendras geriamojo vandens tiekimo vamzdyno tinklas sudaro 390 km. UAB „Šakių vandenys“ įregistruotas vandens tiekimo vamzdynas su įvadais sudaro 76,9 km. Likęs vandentiekio vamzdynas, t. y. 80 proc. tinklų yra bešeimininkis turtas, kurį bendrovė eksploatuoja. Svarbu prabrėžti, kad 42 proc. (161,8 km) vandens tiekimo tinklų nusidėvėjimas yra 60 ir daugiau proc.

Šakių rajone vanduo tiekiamas iš požeminių vandens šaltinių, todėl vandens kokybė yra gana gera. Pastebėta, kad dažniausiai išgaunamo vandens kokybė iš šulinių ar negilių gręžinių neatitinka HN 24:2003 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimų“. Atliekant tyrimus nustatyta, kad Šakių rajone šiek tiek padidėjęs geležies ir amonio kiekis.

Neįgyvendinus Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano konceptualiųjų inžinerinės infrastruktūros sprendinių, didės neigiamos pasekmės ekonominei, socialinei ir gamtinei aplinkai. Pasenę ir susidėvėję inžinerinės infrastruktūros įrenginiai dažniau ges, o tai reiškia, kad didės grėsmė gamtinei aplinkai. Taip pat, dažnesni gedimai pareikalaus didesnių investicijų remontui. Didės elektros energijos sąnaudos, kurių skirtumą turės padengti geriamojo vandens vartotojai.

Šakių rajono savivaldybės teritorijoje centralizuotų nuotekų tvarkymo paslaugas gauna 14 miestų, miestelių ir kaimų. Šakių rajone iš viso įrengta 8 nuotekų valymo įrenginiai. UAB „Šakių vandenys“ eksploatuoja beveik visą centralizuotą nuotekų tvarkymo tinklų ūkį, išskyrus Ilguvos

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

pensionatą. 2013 m. UAB "Šakių vandenys" eksploatavo ir prižiūrėjo 8 nuotekų valymo įrenginius (toliau – NVĮ), 33 nuotekų perpumpavimo siurblines ir 9 nuotekų surinkimo sistemas.

Buitinių nuotekų tinklų techninė būklė, išskyrus nedidelę dalį nutiestų, vykdant ES finansuojamus projektus, yra prastos būklės, tinklai pasenę ir nusidėvėję, dėl to patiriama finansinių ir ekologinių nuostolių.

Centralizuotų nuotekų tinklų ilgis – 119,34 km, jie yra pasenę ir susidėvėję. Nuotekų tvarkymo paslauga naudojasi tik 36,7 proc. savivaldybės gyventojų.

Neįgyvendinus Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano konceptualiųjų nuotekų tvarkymo inžinerinės infrastruktūros sprendinių, didės neigiamų pasekmių ekonominei, socialinei ir gamtinei aplinkai. Pasenusi ir nusidėvėjusi nuotekų tvarkymo infrastruktūros dalis didins paslaugos kaštus ir darys žalą gamtinei, ekonominei ir socialinei aplinkai. Tačiau didžiausia grėsmė tai, kad daugumai Šakių rajono gyventojų nuotekų tvarkymo paslauga neprieinama, o tai neigiamai atsiliepia gyventojų ir aplinkos gerovei – gyventojai turi įsigyti nuosavus valymo įrenginius arba teršti aplinką nevalomomis nuotekomis.

Rajone drenažu nusausinta per 92,8 tūkst. ha žemės, drėkinama 352 ha. Įrengta apie 1239,30 km magistralinių drenažo griovių. Nepriklausomybės metais, skyrus melioracijos darbams mažiau lėšų, melioracijos statinių būklė palaipsniui blogėjo. Melioracijos darbai Šakių rajone vyko 1958–1990 m. Intensyviausiai melioracijos darbai vyko 1966–1986 m., tuomet atlikta apie 85 proc. visų darbų. Šiuo metu Šakių rajone esančių melioracijos statinių būklė prasta. Apie 613,77 km. drenažo griovių yra nepatenkinamos būklės. Pagrindinės drenažo griovių pažeidimų priežastys yra šios: griovių vagų užžėlimas krūmais ir vandens augalija, vagų užnešimas nešmenimis. Dėl šių veiksnių vanduo vagose tvenkia drenažo žiotis. Šakių rajone 575,01 km magistralinių griovių reikia remontuoti, 36,59 km reikia rekonstruoti ir 2,17 km reikia išbraukti iš apskaitos.

2007 m. inventorizacijos duomenimis Šakių rajone buvo 146 vnt. blogos būklės pralaidų. Iš jų 48 pralaidas reikia rekonstruoti, 96 remontuoti ir 2 pralaidas išbraukti iš apskaitos.

Neįgyvendinus Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros sprendinių, didės neigiamų pasekmių ekonominei ir socialinei aplinkai. Jeigu nebus tvarkoma melioracija, krūmais ir vandens augalija užžels grioviai, vagos užsineš nešmenimis. Dėl šių veiksnių vanduo vagose užtvenks drenažo žiotis, o tai iššauks didelių nuostolių ūkininkams ir žemės ūkio paskirties žemėms.

Šiuo metu rajone yra 2 esami ir 8 rekultivuoti bei 2 neveikiantys sąvartynai. Esami sąvartynai neeksploatuojami ir yra paruošti uždarymui.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Šakių rajone mišrias komunalines atliekas, buityje susidarančias pavojingas atliekas, biologiškai skaidžias atliekas surenka ir tvarko UAB „Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centras“ pagal Šakių rajono savivaldybės tarybos 2009 m. sausio 22 d. sprendimą Nr. TS–15 patvirtintas „Šakių rajono savivaldybės atliekų tvarkymą taisykles“. Stambiagabarites, pavojingas atliekas, žaliąsias atliekas surenka Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centras (MAATC). Rajone antrines žaliavas (popierių, stiklą, plastiką) surenka UAB „Ecoservice“, UAB „Paslaugos Šakiečiams“ ir pristato į perdirbimo centrą.

Pagal pateiktus UAB „Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centro“ duomenis 2014 m. buvo surinkta 3076,62 t. mišrių komunalinių atliekų, iš jų: 2185 t. antrinių atliekų, kurios buvo išvežtos į Marijampolės nepavojingų atliekų sąvartyną Panausupio kaime ir 707,623 t. biologiškai skaidžių atliekų, kurios buvo išvežtos į Nakių k. esančią kompostavimo aikštelę.

Neįgyvendinus bendrojo plano sprendinių atliekų tvarkymo srityje, atsiranda grėsmė, jog bus neužtikrintas kokybiškas ir patogus atliekų šalinimas rajono gyventojams bei didėja tikimybė, jog gali padidėti gyvenamosios aplinkos tarša buitinėmis ir kitomis atliekomis.

Šakių rajone centralizuoto šilumos tiekimu aptarnaujamas Šakių, Gelgaudiškio miestuose ir Lekėčių miestelyje esantys daugiabučiai ir visuomeninės paskirties pastatai. Už centralizuotos šilumos tiekimą atsakinga savivaldybės įmonė „Šakių šilumos tinklai“, UAB.

Šakių mieste 64 proc. eksploatuojamo termofikacinio tinklo sudaro renovuoti vamzdynai, pakloti po 1998 metų. Gelgaudiškio mieste 2007 m. renovuoti 100 proc. tinklų. Šiuo metu pakeista 3951,5 metrų Šakių miesto centralizuoto šilumos energijos tiekimo vamzdyno, tai sudaro 64 proc. miesto tinklų. Gelgaudiškio mieste – 1992 metrai Gelgaudiškio miesto centralizuoto šilumos energijos tiekimo vamzdyno, tai sudaro 100 proc. miesto tinklų. Iš viso Šakių rajone renovuota 6026,5 metrai termofikacinio tinklo trasų. Tai sudaro 71,4 proc. rajono tinklų.

Neįgyvendinus Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano šilumos inžinerinės infrastruktūros sprendinių, didės neigiamų pasekmių ekonominei, gamtinei ir socialinei aplinkai. Ateityje išvengti neigiamų pasekmių padės centralizuoto šilumos ūkio tolimesnę veiklą reglamentuojantis šilumos ūkio specialusis planas, kuriame nurodoma konkurencinė, centralizuoto ir necentralizuoto aprūpinimo šiluma renovacija ir plėtra Šakių rajono savivaldybės teritorijoje.

Šakių rajoną kerta keturios magistralinės dujotiekių atšakos. Šakių rajone magistralinių dujotiekių ilgis siekia 164,67 km. Šakių rajone yra Šakių ir Lekėčių dujų skirstymo stotys, su joms nustatytomis 300 m apsaugos zonomis.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Šakių rajone gamtinių dujų tinklas yra išvystytas Šakių mieste, Lekėčių ir Gelgaudiškio miesteliuose. Likusių Šakių rajono gyvenamųjų vietovių gyventojai buitiniams bei transporto poreikiams naudoja suskystintas dujas.

Neįgyvendinus Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano dujų tiekimo inžinerinės infrastruktūros sprendinių, didės neigiamų pasekmių ekonominei aplinkai. Pavyzdžiui, gamtinių dujų vartojimas šilumos ir elektros gamybai, pasižyminčiai dideliu efektyvumu, lems mažesnius energijos ir energijos išteklių poreikius, tiesiogiai gaunant ekonominę naudą. Gamtinių dujų infrastruktūros išvystymas sukurs palankesnę investicinę aplinką, sudarys prielaidas pramonės plėtrai, kitiems verslo ūkio subjektams ir tokiu būdu skatins ekonominę rajono plėtrą.

Šakių rajonas įeina į bendrą Lietuvos elektros energijos tiekimo tinklą. Šakių rajone elektros energijos perdavimo ir skirstymo tinklų bei įrenginių techninės priežiūros, remonto, eksploatavimo ir specializuotas elektros tinklo paslaugas teikia tinklų operatoriai bei visuomeniniai tiekėjai LESTO, AB ir LITGRID, AB. Šios bendrovės disponuoja 100 proc. rajone esančių perdavimo ir skirstymo linijų.

LESTO, AB duomenimis kabelinių linijų ilgis Šakių rajono savivaldybės teritorijoje 2015 m. 0,4 kV sudarė 76,73 km, 10 kV – 62,48 km. Oro linijų (kabelių) ilgis Šakių rajono savivaldybės teritorijoje 2015 m 0,4 kV OL sudarė 1300,18 km, 10 kV OL – 978,63 km, 35 kV OL – 117,93 km.

Neįgyvendinus sprendinių elektros energijos srityje nebus sudarytos sąlygos gyvenamuosius, komercinius, pramoninius ir kitus objektus aprūpinti elektros ir apšvietimo infrastruktūra. Neracionalus ir neekonomiškas energijos ir energijos išteklių naudojimas, didėjantis elektros vartojimas ir neefektyvus elektros energijos tiekimas, išaugins didesnį elektros energijos poreikį.

Šiuo metu Šakių rajone veikia 23 pašto skyriai. Šakių rajono savivaldybėje 2014 metais gyveno 30,8 tūkst. gyventojų. Vienas pašto skyrius vidutiniškai aptarnauja 1341 Šakių rajono gyventojų. Pagrindinis fiksuotojo telefoninio ryšio teikėjas Šakių rajone yra TEO, AB. Šakių rajone skaitmenizavimo lygis yra aukštas: teritorijos padengimas yra daugiau nei 90 proc., padengimas mobiliojo ryšio tinklu yra didesnis nei 95 proc. Šakių rajone numatoma statyti dar daugiau mobiliojo ryšio stočių, siekiant užtikrinti neseniai atsiradusių naujų EDGE ir 3G ryšio technologijų plitimą.

Neįgyvendinus sprendinių telekomunikacijų ir ryšių srityje gyvenamuosiuose, visuomeniniuose, komerciniuose, kultūros paveldo ir kitos paskirties objektuose nebus prieinamas telekomunikacijų ir ryšių paslaugų spektras, negerės ryšių paslaugų kokybė.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Šakių rajone veikia 40 saulės energijos jėgainių, 6 vėjo energijos ir 2 biodujų energijos jėgainės.

Neįgyvendinus Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano alternatyvių energijos šaltinių naudojimo inžinerinės infrastruktūros sprendinių, nebus mažinamos neigiamos pasekmės gamtinei aplinkai, nenustačius teritorijų alternatyvios energijos šaltinių įrengimui, nebus sudaromos sąlygos didinti alternatyvių energijos šaltinių naudojimą, taip prisidedant prie klimato kaitos stabilizavimo.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

3. TERITORIJŲ, KURIOS GALI BŪTI REIKŠMINGAI PAVEIKTOS, APLINKOS CHARAKTERISTIKOS

3.1. SAUGOMOS TERITORIJOS IR GAMTOS PAVELDO OBJEKTAI

Siekiant išsaugoti gyvosios ir negyvosios gamtos įvairovę, užtikrinti kraštovaizdžio ekologinį stabilumą, protingai naudoti gamtinius išteklius steigiamos saugomos teritorijos. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Saugomų teritorijų įstatymu „saugomų teritorijų“ sąvoka apibrėžiama taip – sausumos ir (ar) vandens plotai su nustatytomis aiškiomis ribomis, turintys pripažintą mokslinę, ekologinę, kultūrinę ir kitokią vertę ir kuriems teisės aktais nustatytas specialus apsaugos ir naudojimo režimas (tvarka).

Iš visų saugomų teritorijų kategorijų, kurios sudaro saugomų teritorijų sistemą Šakių rajono savivaldybės teritorijos ribose yra:

- konservacinės apsaugos prioriteto teritorijos (rezervatai, draustiniai, paveldo objektai);
- ekologinės apsaugos prioriteto teritorijos (ekologinės apsaugos zonos);
- kompleksinės saugomos teritorijos (regioniniai parkai).

Esamą Šakių rajono savivaldybės saugomų teritorijų tinklą sudaro valstybinės ir savivaldybių reikšmės saugomos teritorijos bei gamtos paveldo objektai, funkcinio prioriteto zonos ir „Natura 2000“ teritorijos, iš viso 43 vnt. (žr. 22 pav. ir 3, 4, 5 ir 6 lenteles). Šakių rajono savivaldybės saugomų teritorijų tinklą sudaro:

- 1 rezervatas;
- 17 draustinių (3 geomorfologiniai, 3 hidrografiniai, 1 pedologinis, 1 zoologinis-ornitologinis, 1 botaninis-zoologinis, 4 genetiniai ir 4 geologiniai);
- 18 gamtos paveldo objektai (1 hidrogeologinis (šaltiniai, versmės), 17 botaninių GPO);
- 1 regioninis parkas;
- NATURA 2000 teritorijos (3 BAST ir 3 PAST).

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

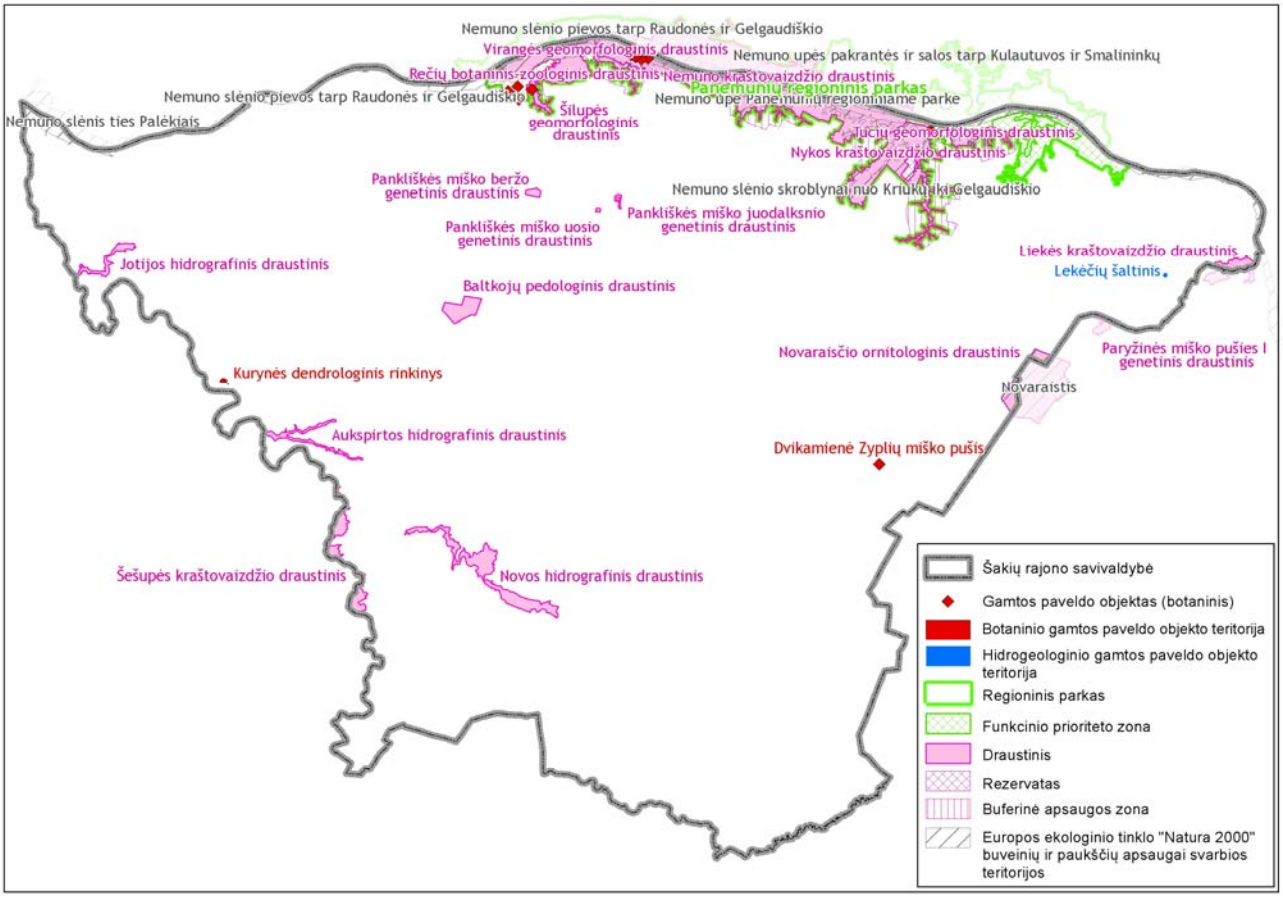

22 pav. Saugomų teritorijų pasiskirstymas Šakių rajono savivaldybės teritorijoje.

Konservacinės apsaugos prioriteto teritorijos.

Pagal Saugomų teritorijų įstatymą, konservacinės apsaugos prioriteto (išsaugančios) teritorijos – teritorijos, kuriose saugomi unikalūs arba tipiški gamtinio ir (ar) kultūrinio kraštovaizdžio kompleksai bei objektai ir biologinė įvairovė.

3 lentelė. Konservacinės apsaugos prioriteto teritorijos Šakių rajone.

Nr.	Rūšis, pavadinimas	Steigimo tikslas	Plotas savivaldybė-je, ha	Visas plotas, ha
FUNKCINIO PRIORITETO ZONOS				
Rezervatai				
1	Velniaravio gamtinis rezervatas	Išsaugoti senus brandžius, sengirėms artimus medynus su vyraujančiomis retų ir nykstančių augalų bendrijomis, didžiausią regioninio parko teritorijoje brandžių skroblynų masyvą	71,324	71,324
Valstybiniai draustiniai				
1	Aukspirtos hidrografinis draustinis	Išsaugoti besalpio slėnio smarkiai vingiuotą Aukspirtos žemupį	112,84	112,84

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Nr.	Rūšis, pavadinimas	Steigimo tikslas	Plotas savivaldybė-je, ha	Visas plotas, ha
FUNKCINIO PRIORITETO ZONOS				
2	Jotijos hidrografinis draustinis	Išsaugoti salpinio slėnio mažai vingiuotą Jotijos žemupį	92,65	92,65
3	Novos hidrografinis draustinis	Išsaugoti Novos upės slėnio atkarpą limnoglacialinėje lygumoje	453,61	453,61
4	Baltkojų pedologinis draustinis	Išsaugoti Nemuno žemupio lygumos velėninių glėjinių molio dirvožemių dangos etaloną	158,83	158,83
5	Novaraisčio ornitologinis draustinis	Išsaugoti paukščių perėjimo ir poilsio migracijų metu vietą Pietvakarių Lietuvoje	140,44	826,80
6	Liekės kraštovaizdžio draustinis	Išsaugoti Liekės upelio erozinio slėnio kraštovaizdį Nemuno žemupio ruože	94,26	196,13
7	Šešupės kraštovaizdžio draustinis	Išsaugoti raiškų Šešupės upės slėnio kraštovaizdį	255,83	257,97
8	Pankliškės miško beržo genetinis draustinis	Išsaugoti Pankliškės miško karpotojo beržo (Betula pendula Roth.) populiacijos genetinę įvairovę kintančios aplinkos sąlygomis ir užtikrinti šios populiacijos atsikūrimą arba atkūrimą jos dauginamąja medžiaga	24,12	24,12
9	Pankliškės miško juodalksnio genetinis draustinis	Išsaugoti Pankliškės miško juodalksnio (Alnus glutinosa (L.) Gaertn.) populiacijos genetinę įvairovę kintančios aplinkos sąlygomis ir užtikrinti šios populiacijos atsikūrimą arba atkūrimą jos dauginamąja medžiaga	10,41	10,41
10	Pankliškės miško uosio genetinis draustinis	Išsaugoti Pankliškės miško paprastojo uosio (Fraxinus excelsior L.) populiacijos genetinę įvairovę kintančios aplinkos sąlygomis ir užtikrinti šios populiacijos atsikūrimą arba atkūrimą jos dauginamąja medžiaga	3,84	3,84
11	Paryžinės miško pušies I genetinis draustinis	Išsaugoti Paryžinės miško paprastosios pušies (Pinus sylvestris L.) populiacijos genetinę įvairovę kintančios aplinkos sąlygomis ir užtikrinti šios populiacijos atsikūrimą arba atkūrimą jos dauginamąja medžiaga	0,01	46,22
Draustiniai, esantys valstybiniame parke				
1	Nemuno kraštovaizdžio draustinis	Išsaugoti Nemuno žemupio slėnio kraštovaizdžio etaloną su šalia slėnio esančiomis gamtinėmis (Plokščių erozinis raguvynas, Pupkaimio kalvagūbris, Obeliškių, Veliuonos, Graužėnų eroziniai atragiai, Veliuonos sufozinis cirkas, Didžupio–Vaiguvos slėniai su Šventduobės šaltiniu) ir kultūrinėmis (kultūros paveldo vietovė – Veliuonos miestelis, Veliuonos	1915,52	3833,12

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Nr.	Rūšis, pavadinimas	Steigimo tikslas	Plotas savivaldybė-je, ha	Visas plotas, ha
FUNKCINIO PRIORITETO ZONOS				
		piliakalniai, piliavietė, Veliuonos dvaro sodyba, Raudonės pilies kompleksas, Plokščių (Vaiguviškių), Kubilių (Šilavėnų), Stulgių, Raudonėnų piliakalniai ir kita) vertybėmis		
2	Nykos kraštovaizdžio draustinis	Išsaugoti Nykos ir Nykutės erozinių slėnių kompleksus su Misiūnų, Dulinčiškių piliakalniais, Ilguvos bažnyčia, retų ir nykstančių augalų (tuščiavidurių rūtenių, miškinių dirvuolių, gebenių lipikų, miškinių varnalėšų, dirvinių česnakų, dygiųjų slyvų) bendrijomis	859,91	859,91
3	Rečių botaninis-zoologinis draustinis	Išsaugoti Nemuno upės salpai būdingas užliejamųjų pievų bendrijas, plačialapių miškų gyvūnų gausą ir įvairovę, paukščių perimvietes	550,11	550,67
4	Šilupės geomorfologinis draustinis	Išsaugoti siaurą skardingą Šliupės erozinį kompleksą	75,9	75,9
5	Tučių geomorfologinis draustinis	Išsaugoti stambiai grioviuotą Nemuno slėnio šlaitų kompleksą	183,93	183,93
6	Virangės geomorfologinis draustinis	Išsaugoti siaurą skardingą Virangės erozinį kompleksą	98,98	98,98

Informacinis šaltinis: Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos LR Saugomų teritorijų valstybės kadastro išrašas, 2015 m.

4 lentelė. Gamtos paveldo objektai Šakių rajone.

El. nr.	Pavadinimas	Saugomos teritorijos tipas	Saugomos teritorijos rūšis	Plotas savivaldybėje, ha	Visas plotas, ha
1	Lekėčių šaltinis	Hidrogeologiniai	Šaltiniai, versmės	0.002	0.002
2	Kurynės dendrologinis rinkinys	GPO	Botaninis	6,84	6,84
				-	-
3	Dvikamienė Zyplių miško pušis	GPO	Botaninis	-	-
4	Gelgaudiškio dvaro parko antrasis ąžuolas	GPO	Botaninis	-	-
5	Gelgaudiškio dvaro parko pirmasis ąžuolas	GPO	Botaninis	-	-
6	Gelgaudiškio III ąžuolas	GPO	Botaninis	-	-
7	Gelgaudiškio IV ąžuolas	GPO	Botaninis	-	-
8	Gelgaudiškio pušis	GPO	Botaninis	-	-
9	Ilguvos ąžuolas	GPO	Botaninis	-	-
10	Obeliškių antrasis ąžuolas	GPO	Botaninis	-	-

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

11	Obeliškių I skroblas	GPO	Botaninis	-	-
12	Obeliškių II skroblas	GPO	Botaninis	-	-
13	Obeliškių III ąžuolas	GPO	Botaninis	-	-
14	Obeliškių III skroblas	GPO	Botaninis	-	-
15	Obeliškių pirmasis ąžuolas	GPO	Botaninis	-	-
16	Voniškių I uosis	GPO	Botaninis	-	-
17	Voniškių II uosis	GPO	Botaninis	-	-
18	Voniškių III uosis	GPO	Botaninis	-	-

Informacinis šaltinis: Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos LR Saugomų teritorijų valstybės kadastro išrašas, 2015 m.

Ekologinės apsaugos prioriteto (apsaugančios) teritorijos.

Saugomų teritorijų įstatyme nustatyta, kad ekologinės apsaugos prioriteto (apsaugančios) teritorijos – teritorijos, kuriose palaikoma ekologinė kraštovaizdžio pusiausvyra, siekiama išvengti neigiamo poveikio saugomiems gamtos ir kultūros paveldo teritoriniams kompleksams bei objektams (vertybėms) arba neigiamo antropogeninių objektų ir veiklos poveikio aplinkai.

Šakių rajone priskiriamos šios ekologinės apsaugos prioriteto teritorijos: požeminių vandenų (vandenviečių) apsaugos zonos, paviršinio vandens telkinių apsaugos zonos ir vandens telkinių pakrančių apsaugos juostos; rezervatų, regioninio parko, draustinių buferinės apsaugos zonos, gamtos paveldo objektų, kultūros paveldo objektų buferinės bei fizikinės apsaugos zonos; elektros linijų, dujotiekių, ryšių linijų bei kitų infrastruktūros objektų fizikinės bei sanitarinės apsaugos zonos; gamybinių ir komunalinių objektų, žemės ūkio įmonių bei kitų ūkio ir infrastruktūros objektų sanitarinės apsaugos zonos; perspektyvių naudingųjų iškasenų plotų apsaugos zonos. Šioms teritorijoms yra taikomi apribojimai, kurie nustatyti 5.4 Urbanistinės plėtros skyriuje. Ekologinės apsaugos zonos nustatomos užtikrinti ekologinę kraštovaizdžio pusiausvyrą, išsaugoti gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio kompleksų ar objektų aplinką, izoliuoti juos nuo neigiamo veiklos poveikio, sumažinti neigiamą ūkinių objektų poveikį aplinkai ir žmogui.

Kompleksinės saugomos teritorijos.

Saugomų teritorijų įstatyme nustatyta, kad kompleksinės saugomos teritorijos – gamtiniu ir (ar) kultūriniu vientisumu pasižyminčios teritorijos, kuriose pagal bendrą apsaugos, tvarkymo ir naudojimo programą sujungiamos įvairių apsaugos krypčių prioriteto, taip pat rekreacinės ir ūkinės zonos. Šakių rajone yra Panemunių regioninis parkas.

5 lentelė. Kompleksinės saugomos teritorijos Šakių rajone.

Nr.	Rūšis, pavadinimas	Steigimo tikslas	Plotas	Visas

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

			savivaldybėje, ha	plotas, ha
Regioniniai parkai				
	Panemunių regioninis parkas	Išsaugoti Nemuno žemupio kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes	5508,2	10162,98

Informacinis šaltinis: Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos LR Saugomų teritorijų valstybės kadastro išrašas, 2015 m.

Didžioji dalis Šakių rajono savivaldybės saugomų teritorijų yra tiesiogiai susijusios su vandens telkiniais ir skirti upių bei jų unikalios aplinkos išsaugojimui.

Biologinės įvairovės apsauga

Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, kartu atsirado įsipareigojimų, susijusių su biologinės įvairovės apsauga. Teisinis Europos ekologinio tinklo „Natura 2000" pagrindas yra dvi ES gamtos apsaugos direktyvos – Paukščių ir Buveinių. Šie teisiniai ES dokumentai numato natūralių buveinių, floros ir faunos apsaugą. Įgyvendinant šias dvi direktyvas Lietuvoje kuriamas Natura 2000 teritorijų tinklas. Vadovaujantis Saugomų teritorijų įstatymu, ekologinio tinklo sąvoka apibūdinama kaip gamtinio karkaso dalis, jungianti didžiausią bioekologinę svarbą turinčias buveines, jų aplinką ir augalų migracijos koridorius.

Į Šakių rajono ribas patenka 3 buveinių apsaugai svarbios teritorijos (BAST) – Nemuno slėnio skroblynai nuo Kriūkų iki Gelgaudiškio, Nemuno slėnis ties Palėkiais ir Nemuno upė Panemunių regioniniame parke, bei 3 paukščių apsaugai svarbios teritorijos (PAST) – Nemuno slėnio pievos tarp Raudonės ir Gelgaudiškio, Nemuno upės pakrantės ir salos tarp Kulautuvos ir Smalininkų, Novaraistis (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. NATURA 2000 teritorijos Šakių rajone.

Nr.	Rūšis, pavadinimas	Saugomos teritorijos priskyrimo Natura 2000 tinklui tikslas	Plotas savivaldybėje, ha	Visas plotas, ha
„NATURA 2000“ TERITORIJOS				
Buveinių apsaugai svarbios teritorijos (BAST)				
1	Nemuno slėnio skroblynai nuo Kriukų iki Gelgaudiškio	9160, Skroblynai; 9180, Griovių ir šlaitų miškai; 91E0, Aliuviniai miškai; 91F0, Paupių guobynai; Ūdra	1363,14	1363,14
2	Nemuno slėnis ties Palėkiais	2330, Nesusivėrusios žemyninės smiltpievės; 3150, Natūralūs eutrofiniai ežerai su plūdžių arba aštrių bendrijomis; 3270, Dumblingos upių pakrantės; 6120, stepinės pievos; 6430, Eutrofiniai aukštieji žolynai; 6510, šienaujamos mezofitų pievos; 9010, Vakarų taiga; 9070, medžiais apaugusios ganyklos; 9180, Griovų ir	185,60	597,17

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Nr.	Rūšis, pavadinimas	Saugomos teritorijos priskyrimo Natura 2000 tinklui tikslas	Plotas savivaldybėje, ha	Visas plotas, ha
„NATURA 2000“ TERITORIJOS				
		šlaitų miškai; Baltijos lašiša; Kartuolė; Paprastasis kirtiklis; Salatis; Upinė nėgė		
3	Nemuno upė Panemunių regioniniame parke	Baltijos lašiša; Kartuolė; Paprastasis kirtiklis; Salatis; Ūdra; Upinė nėgė	432,08	952,94
Paukščių apsaugai svarbios teritorijos (PAST)				
4	Nemuno slėnio pievos tarp Raudonės ir Gelgaudiškio	Griežlės (Crex crex) apsaugai	497,89	759,66
5	Nemuno upės pakrantės ir salos tarp Kulautuvos ir Smalininkų	Mažosios žuvėdros (Sterna albifrons) apsaugai	1581,10	3532,01
6	Novaraistis	Migruojančių gervių (Grus grus), upinės žuvėdros (Sterna hirundo) sankaupų vietos apsaugai	140,44	826,8

Informacinis šaltinis: Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos LR Saugomų teritorijų valstybės kadastro išrašas, 2015 m.

Šalies ekologinio tinklo struktūrą sudaro: bioekologiniai branduoliai, ekologiniai koridoriai (bioekologinės jungtys) ir buferinės apsauginės zonos. Šakių rajono savivaldybės ekologiniame tinkle išskiriami:

- nacionalinės ir regioninės svarbos bioekologiniai branduoliai (Zyplinio, Ilgakampio, Valkų, Paryžinės, Vidušilio, Zyplių miškai);
- europinės svarbos bioekologinės jungtys (ekologiniai koridoriai) (Nemuno upė);
- nacionalinės bei regioninės svarbos bioekologinės jungtys (Šešupė, Jotija, Nova);
- europinės, nacionalinės ir regioninės svarbos buferinės (apsaugos) zonos (Rūdšilio miškas).

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

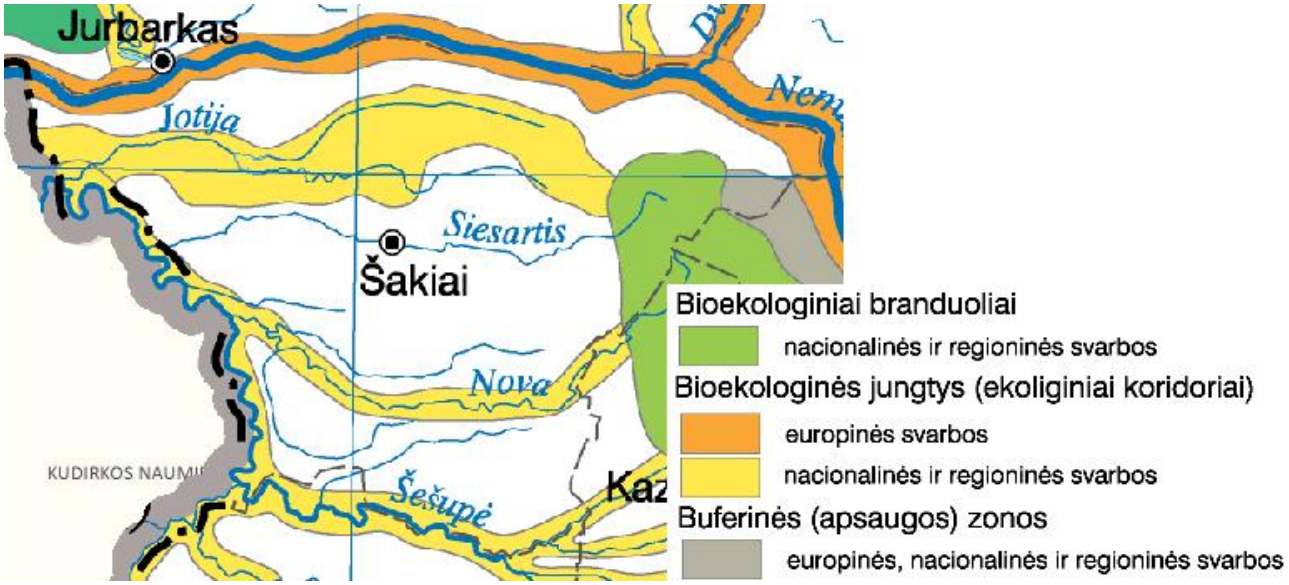

23 pav. Ištrauka iš Lietuvos nacionalinio atlaso žemėlapio – Bioekologinis tinklas.
(**Informacinis šaltinis:** www.geoportal.lt)

Detalus Šakių rajono savivaldybės teritorijos ribose esančių konservacinės apsaugos prioriteto teritorijų, ekologinės apsaugos prioriteto teritorijų, kompleksinių saugomų teritorijų, buveinių apsaugai svarbių teritorijų (BAST) ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų (PAST) atvaizdavimas pateiktas prie ataskaitos pridedamuose brėžiniuose.

3.2. NEKILNOJAMOSIOS KULTŪROS VERTYBĖS

2015 metais kultūros vertybių registro duomenimis Šakių rajono savivaldybės teritorijoje yra 110 nekilnojamųjų kultūros vertybių (neįskaitant pavienių objektų, patenkančių į kompleksus, bei dailės objektų, esančių pastatų interjeruose), iš kurių: 2 vietovės (1 valstybės saugoma ir 1 registrinė), 28 kompleksai (10 valstybės saugomų, 2 paminklai, 16 registrinių), 80 pavienių objektų ir kiti pavieniai objektai, patenkantys į kompleksus, bei dailės objektai, esantys pastatų interjeruose. Šakių rajono teritorijoje esančių nekilnojamųjų kultūros vertybių sąrašas pateikiamas 4 priede suformuotoje lentelėje, kuri sudaryta Kultūros vertybių registro 2015 m. lapkričio mėn. duomenimis. Lentelėje *nenurodomi* pavieniai objektai, patenkantys į Kultūros paveldo statinių kompleksus, bei dailės objektai, esantys pastatų interjere, ir objektai, kuriems kultūros paveldo apsauga panaikinta arba yra pradėtas šios apsaugos naikinimo procesas.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

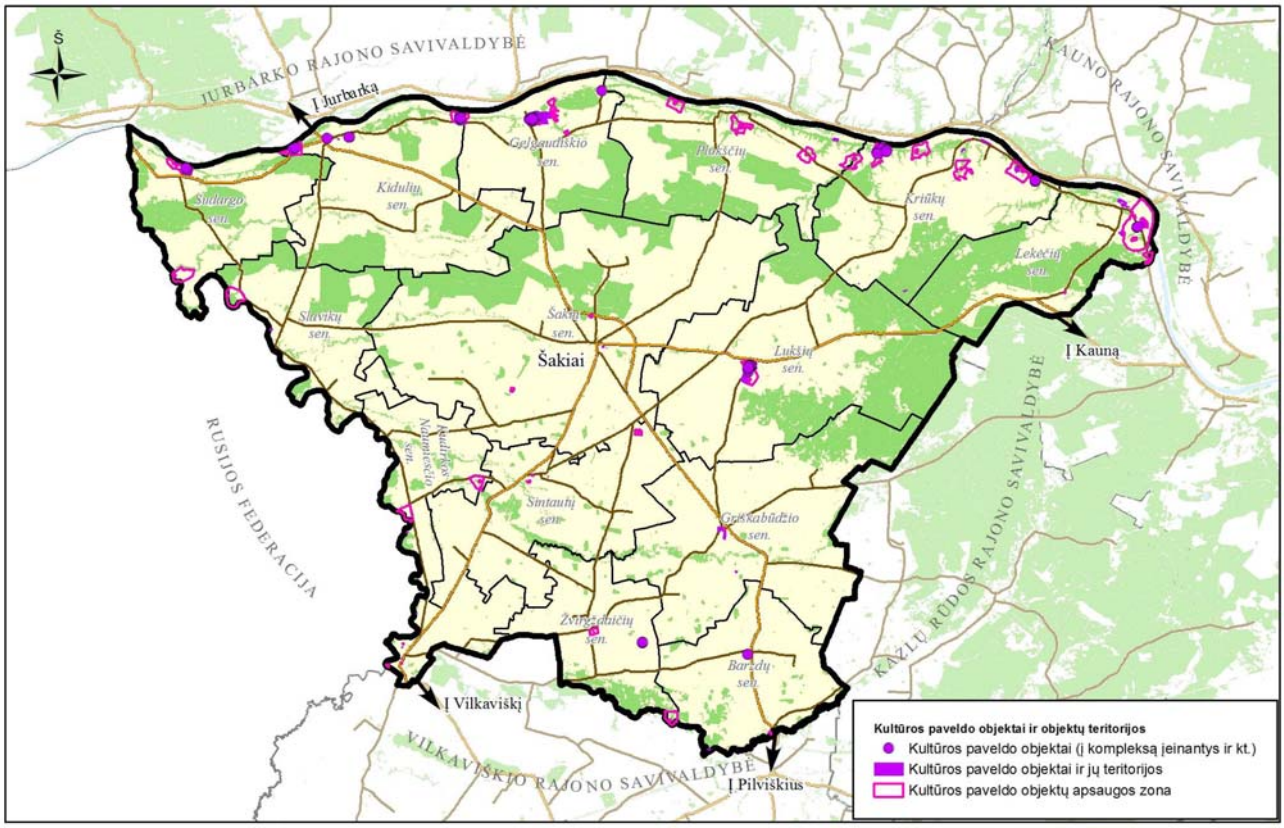

24 pav. Nekilnojamosios kultūros vertybės Šakių rajono savivaldybės teritorijoje
Pastaba. Schemoje nėra pateikiami dailės objektai, esantys pastatų interjeruose.

Įgyvendinus Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrąjį planą išaugtų galimybės atgaivinti ir pritaikyti lankymui bei viešajai paskirčiai išskirtinės vertės kultūros paveldo objektus ir vietoves, kultūros paveldo vertybių sankaupos arealus bei kultūros paveldo objektus ir vietoves, esančius šalia turizmo maršrutų. Kadangi dauguma kultūros paveldo vertybių yra susiklostę vaizdingame Panemunės ruože, kuriame didele kultūrine verte išsiskiria Gelgaudiškio kultūros vertybių sankaupa, ir keliose kitose sankaupose (Kudirkos Naumiesčio, Lukšių, Sintautų), integruotas kultūros ir gamtos paveldo saugojimas jose būtų išskirtinai veiksmingas. Kultūrinį ir pažintinį turizmą bei rekreaciją siūloma laikyti prioritetinėmis paskirtimis Panemunės ruože, Kudirkos Naumiesčio, Lukšių arealuose.

Vietovėse, pasižyminčiose istorine kultūrine ir estetine kraštovaizdine verte, bet esančiose už sankaupos arealų ribų bei atokiau turizmo maršrutų, gali toliau menkėti saugomu nepaskelbto kultūros paveldo vertė.

Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkybos ir naudojimo reikalavimai nustatomi paveldosauginiais specialiaisiais planais, o atskirais atvejais gali būti nustatyti jų individualiais apsaugos reglamentais (tipiniais reglamentais, jei individualūs reglamentai neparengti), kurie

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

sudaromi ir išduodami jų valdytojams per 20 darbo dienų nuo valdytojų raštiškų prašymų gavimo dienos Kultūros paveldo departamente (jo teritoriniame padalinyje) ar Savivaldybės paveldosaugos padalinyje (LR Kultūros ministro 2005 m. balandžio 19 d. įsakymas Nr. ĮV-154 Dėl nekilnojamojo kultūros paveldo objekto pavyzdinio apsaugos reglamento patvirtinimo).

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

4. SU PLANU SUSIJUSIOS APLINKOS APSAUGOS PROBLEMOS

Šakių rajono bendrojo plano pakeitimo urbanistiniai sprendiniai numato esamų gyvenviečių plėtrą pagal galiojančius vietovės lygmens bendruosius planus ir galimybę gyvenamųjų vietovių, kurioms bendrieji planai nėra parengti, plėtrai „į vidų“, t.y. nepanaudotose gyvenamųjų vietovių teritorijose, tokiose kaip įsiterpę į kaimus ir miestelius žemės ūkio sklypai. Dėl šios bendrojo plano pakeitimu leidžiamos plėtros aplinkos apsaugos problemų nenumatoma, nes plėtros teritorijos numatomos pilnai ar iš dalies urbanizuotose (antropogeniškai paveiktose) teritorijų dalyse.

Bendrojo plano keitimu šiuo metu leidžiamos plėtros teritorijos yra tikslinamos jas mažinant, todėl aplinkos apsaugos problemų, susijusių su bendrojo plano sprendinių pakeitimais, nenumatoma.

Galima išskirti tokias pagrindines aplinkosaugos problemas, susijusias su Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos tikslų įgyvendinimu:

1. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir gamtos paveldo apsaugos teisinis ir institucinis atskyrimas, ribojantis galimybes išsaugoti kultūrine verte pasižyminčius istorinio kraštovaizdžio reliktus ir etninės architektūros objektus, neįtrauktus į Kultūros vertybių registrą.
2. Dalies kompleksinių Šakių rajono kultūros paveldo darinių naudojimas ir tvarkymas, neatitinkantis jų kompozicinio vientisumo. Dvarų sodybų fragmentų nykimo tendencijoms poveikį daro Lietuvos įstatyminė bazė, nesudaranti prielaidų dvarų sodybas su parkais įteisinti Nekilnojamojo turto registre kaip vieną daiktinės teisės objektą (Valstybinės kultūros paveldo komisijos 2005 m. rugsėjo 30 d. nutarimas Nr. S-6-114).
3. Neskyrus žymiai daugiau lėšų archeologijos, urbanistikos, memorialinių vietų priežiūrai, didėsiančios kultūrinio pažintinio turizmo apimtys gali turėti ir neigiamą poveikį jų gamtiniams komponentams ir autentiškumui.

Plėtojant ir tobulinant Šakių rajono krašto, rajoninių ir vietinių kelių tinklą bus sukurtos geresnės gyvenimo sąlygos, tačiau kartu bus pritraukti ir didesni transporto srautai, sukeliantys žalingą poveikį aplinkai. Didėjantis automobilizacijos lygis ir transporto bei turistų, poilsiautojų

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

srautai padidins teigiamą poveikį rajono ekonomikai bei socialinei aplinkai. Kartu padidės automobilių išmetamų dujų ir triukšmo kiekis, o tai gali turėti neigiamos įtakos aplinkai šalia pagrindinių kelių, kuriuos siūloma rekonstruoti, bei rekreacinėse teritorijose.

Vienas iš būdų mažinti transporto srautų augimą rekreaciniais ar rajono gyventojų buitiniais tikslais, yra infrastruktūros bevarikliam transportui įrengimas ir vystymas Šakių rajono teritorijoje, sudarant galimybę rajono gyventojams darbines, buitines ir laisvalaikio keliones ir rajono lankytojams pažintines keliones atlikti naudojant bevariklį transportą.

Šakių rajono bendrojo plano susisiekimo dalies koncepcijoje numatyti uždaviniai – žvyrkelių asfaltavimo darbai, degalinių tinklo plėtra pagal poreikį, eismo saugumo priemonių diegimas neturės žalingo poveikio aplinkai. Viešojo transporto maršrutinio tinklo rajono teritorijoje tobulinimas, dviračių ir pėsčiųjų takų tiesimas gyvenvietėse sudarys sąlygas vietiniams gyventojams ir poilsiautojams naudotis transporto priemonėmis, kurios turi mažesnį arba neturi neigiamo poveikio aplinkai, tuo pačiu leis pagerinti Šakių rajono aplinkos kokybę.

Pagrindinės aplinkosaugos problemos, susijusios su Šakių rajono teritorijos bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies tikslais ir planuojamomis ūkio šakomis yra:

1. Oro tarša kenksmingomis aplinkai ir žmogui medžiagomis, atmosferos tarša šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis;
2. Energijos ir vandens išteklių neefektyvus naudojimas;
4. Paviršinių ir gruntinių vandenų tarša;
5. Dirvožemio tarša;
6. Grėsmė biologinės įvairovės nykimui;
7. Grėsmė kraštovaizdžio išsaugojimui;
8. Grėsmė kultūros paveldo išsaugojimui.

Rengiamo Šakių rajono teritorijos bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies sprendiniais siekiama įgyvendinti tokius aplinkosaugos tikslus:

a. Mažinti aplinkos oro taršą kenksmingomis aplinkai ir žmogui medžiagomis;
b. Mažinti atmosferos taršą šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis, siekiant įgyvendinti Lietuvos kaip Europos Bendrijos narės įsipareigojimus dėl įtakos klimato kaitai švelninimo;
c. Užtikrinti efektyvų energijos ir vandens vartojimą, skatinti atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą;

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

d. Užtikrinti gamtinių paviršinių ir požeminių vandenų apsaugą;
e. Užtikrinti dirvožemio apsaugą;
f. Inžinerinės infrastruktūros plėtrą organizuoti taip, kad būtų saugojamas ir palaikomas kultūros ir gamtos paveldas (kraštovaizdis, biologinė įvairovė).

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

5. TARPTAUTINIU, EUROPOS BENDRIJOS ARBA NACIONALINIU LYGMENIU NUSTATYTI APLINKOS APSAUGOS TIKSLAI

Pagrindiniai tikslai, kurie yra nustatyti kultūros vertybių apsaugai rajono teritorijos bendrojo plano lygmenyje:

1. Tikslai, numatyti Lietuvos Respublikos ratifikuotoje Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo globos konvencijoje (Žin., 1997, Nr. 19-411):
   - priimti generalinę politiką, kuri siektų kultūros ir gamtos paveldui suteikti tinkamą vaidmenį bendruomenės gyvenime ir to paveldo globą integruoti į bendras planavimo programas (5a str.);
   - vystyti mokslinius ir techninius tyrimus ir tyrinėjimus ir paruošti veiksmingas priemones, kurios įgalintų valstybę neutralizuoti grėsmę, iškilusią kultūros ir gamtos paveldui (5c str.);
   - imtis tinkamų įstatyminių, mokslinių, techninių, administracinių ir finansinių priemonių, būtinų šio paveldo identifikavimui, globai, išsaugojimui (konservavimui), prezentavimui bei reabilitavimui (5d str.).
2. Tikslai, numatyti Lietuvos Respublikos ratifikuotoje Europos kraštovaizdžio konvencijoje (Žin., 2002, Nr. 104-4621):
   - įteisinti kraštovaizdį kaip svarbią žmones supančios aplinkos sudedamąją dalį, jų bendro kultūros ir gamtos paveldo apraišką bei jų savasties pagrindą (5a str.);
   - integruoti kraštovaizdį kaip reiškinį į savo teritorijų ir miestų planavimo politiką bei savo kultūros, aplinkos, žemės ūkio, socialinę ir ekonominę politiką, taip pat į kiekvieną kitą politikos sritį, galinčią turėti poveikio kraštovaizdžiui (5d str.);
   - nustatytus kraštovaizdžius įvertinti atsižvelgiant į suinteresuotų dalyvių ir atitinkamos gyventojų grupės jiems priskiriamą ypatingą vertę (6Cb str.).
3. Valstybinėje kaimo plėtros programoje 2014-2020 m. (patvirtinta Europos Komisijos 2015 m. vasario 13 d. sprendimu Nr. C(2015)842) nurodoma, kad siekiant padidinti kaimo vietovių rekreacinį patrauklumą ir jų gyvybingumą, turi būti renovuoti ir

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

pritaikyti panaudojimui gamtos ir kultūros paminklai bei kultūros paveldo objektai (sk. 4.2.12.12).

Rengiant Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrąjį planą į aukščiau nurodytus programinių dokumentų tikslus atsižvelgta:

a) atliekant teritorijos vertybinį zonavimą;
b) nustatant vertybių prioritetiškumą;
c) planuojant teritorijos naudojimą pagal jos kultūrinės vertės požymius (vertingąsias savybes).

Šakių rajone kelių transportas yra pagrindinis oro taršos šaltinis, kuris išmeta 84% CO2 kiekio. Sumažinti kelių transporto priklausomybę nuo kuro, pakeičiant jį alternatyviomis kuro rūšimis, bei efektyviau naudoti atsinaujinančią energiją, yra būtina aplinkos apsaugos ir naujų technologijų vystymo požiūriu. Pradėti transporto keliami oro taršą ir triukšmo mažinimo darbai turi būti tęsiami ir siekiama saugoti aplinką bei rūpintis gyventojais.

Nacionalinė darnaus vystymo strategija nurodo kryptis tolesniam Lietuvos transporto sektoriaus vystymuisi. Transporto, pramonės, energetikos, žemės ūkio, būsto, turizmo poveikio aplinkai mažinimas nustatytas kaip darnaus vystymosi prioritetas Lietuvos teritorijoje, o kartu ir Šakių rajone. Automobilių kelių tinklo plėtimas, jų kokybės ir pralaidumo gerinimas, aplinkkelių tiesimas – visa tai leis sumažinti gyvenamosiose teritorijose oro taršą ir triukšmą. Parengtuose ir patvirtintuose strateginiuose dokumentuose (Valstybės ilgalaikės raidos strategija, Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas, Lietuvos ūkio plėtros iki 2015 metų ilgalaikė strategija) daug dėmesio skiriama darnaus vystymosi nuostatų įgyvendinimui transporto sektoriuje.

Atsižvelgiant į Europos Sąjungoje priimtus „Europos teritorijos tvarkymo politikos principus“, Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimu numatoma:

1) ekonominė rajono teritorijos plėtra;
2) policentrinės gyvenamųjų vietovių sistemos plėtojimas;
3) naujo erdvinio miesto ir kaimo santykio formavimas;
4) transporto infrastruktūros pasiekiamumo gerinimas;
5) gamtos ir kultūros paveldo išsaugojimas bei racionalus naudojimas.

Lietuvos Respublikos bendrajame plane susisiekimo sistemos raidos uždaviniuose numatyta:

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

1) integruoti Lietuvos transporto sistemą į visos Europos transporto tinklą bei paslaugų rinką;
2) kurti vieningą Lietuvos susisiekimo sistemą, leidžiančią kompleksiškai spręsti regionų bei šalies susisiekimo poreikius;
3) subalansuoti šalies transporto sistemos plėtrą, maksimaliai panaudojant turimą įvairių transporto rūšių infrastruktūrą, mažinant transporto poveikį aplinkai.
4) Vienas iš aplinkos kokybės apsaugos tikslų bei uždavinių Šakių rajono kraštovaizdžio ekologinei pusiausvyrai palaikyti yra transporto priemonių keliamos taršos mažinimas.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

6. GALIMOS REIKŠMINGOS TEIGIAMOS IR NEIGIAMOS PASEKMĖS APLINKAI

Šakių rajono bendrojo plano pakeitimo urbanistinių sprendinių galimos pasekmės aplinkai nurodytos 7 lentelėje.

7 lentelė. Pasekmių aplinkai vertinimas

Koncepcijos galimos alternatyvos	**Reikšmingų poveikių charakteris**	**SPAV vertinimo komponentai**								**Alternatyvos vertinimo komentaras Alternatyvos pasirinkimo komponentas**
		Biojvairovė ir ekotinklas	Gamtinis karkasas ir kraštovaizdis	Kultūros paveldas	Visuomenė ir sveikatingumas	Vanduo ir dirvožemis	Orui	Klimatui	Materialinis turtas	
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**
ŠAKIŲ RAJONO BENDROJO PLANO KEITIMAS. URBANISTINĖS DALIES SPRENDINIŲ POVEIKIS										
KONCEPCIJA A – Koncentracija prie urbanistinės plėtros ašių	Trumpa laikis				+	0	0	0	+/-	Kadangi visos gyvenamosios vietovės mažėja, sudaromos realios galimybės lėčiau nykstančioms gyvenamosioms vietovėms sutvarkyti gyvenamąją aplinką, gatves. Tikėtinas teigiamas poveikis visuomenei ir sveikatingumui. Vandeniui ir dirvožemiui šios plėtros alternatyvos poveikis nenumatomas, nes teritorinė plėtra beveik nevyktų. Aplinkos orui ir klimatui poveikis nenumatomas. Materialus turtas turėtų galimybę tiek augti, tiek ir mažėti.
	Vidutinio laikotarpio				+	0	0	0	+/-	
	Ilgalaikis				+	0	0	0	+/-	
	Sinergetinis				+	0	0	0	+/-	
	Kaupiamasis				+	0	0	0	+/-	
KONCEP-CIJA B – decentralizuota koncentracija	Trumpa laikis				+	+/-	0	0	+	Stengiamasi išlaikyti visas gyvenamąsias vietoves ir plėtoti tolygiai visos rajono teritorijos gyvenamąsias vietoves. Tikėtinas teigiamas poveikis visuomenei ir sveikatingumui. Vandeniui ir dirvožemiui gali būti tiek teigiamas, tiek neigiamas poveikis dėl teritorinės plėtros. Tinkamai įrengiant naujas planuojamas gatves, tvarkant lietaus nuotekas poveikis
	Vidutinio laikotarpio				+	+/-	0	0	+	
	Ilgalaikis				+	+/-	0	0	+/-	
	Sinergetinis				+	+/-	0	0	+	

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

	Kaupia masis				+	+/-	0	0	+	būtų teigiamas. Aplinkos orui ir klimatui poveikis nenumatomas. Materialaus turto vystymui paliktos didesnės galimybės nei pirmojoje plėtros alternatyvoje, bet toks vystymas neprognozuojamas pagal pastarųjų 10 metų tendencijas.

Vertinimo reikšmė:

+ tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės,
- tikėtinos reikšmingos neigiamos pasekmės,
+/- tikėtinos tiek teigiamos tiek neigiamos pasekmės,
0 nenumatoma reikšmingų pasekmių,
? nepakanka informacijos.

Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas gamtinės aplinkos požiūriu atliktas vertinant galimus Šakių rajono savivaldybės bendrojo plano koncepcijų sprendinius.

Vertinimas atliktas: kraštovaizdžio struktūrai bei stabilumui, biologinei įvairovei, visuomenei bei jos sveikatai, dirvožemio, vandens bei oro kokybei. Poveikis aplinkai vertintas tvaraus vystymo principo bei teritorinių – kokybinių pokyčių, įgyvendinus vienus ar kitus sprendinius Šakių rajono savivaldybės teritorijos, kontekste. Vertinimas atliktas remiantis vertinimo balų skale:

+2 – Žymiai teigiamas
+1 – Nežymiai teigiamas
0 – Neutralus poveikis
-1 – Nežymiai neigiamas
-2 – Žymiai neigiamas

Vertinimo apibendrinimas atliktas sumuojant rajono teritorijos bendrojo plano koncepcijos sprendinių poveikio aplinkai balus įvertinus jų poveikį:

1. Kraštovaizdžio struktūrai ir stabilumui
2. Biologinei įvairovei
3. Kultūros vertybėms
4. Visuomenei ir jos sveikatai
5. Dirvožemio ir vandens kokybei
6. Oro kokybei.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Gautas įvertinimas, kuris išreikštas balų suma parodo kiekvienos sprendinių grupės poveikį gamtinės bei socialinės aplinkos kokybei. „+“ rodo teigiamą poveikį aplinkos kokybės išsaugojimui ir gerinimui, o „-“ – neigiamą.

8 lentelė. Poveikis kraštovaizdžio struktūrai ir stabilumui

Komponento pavadinimas	**Poveikis**	**Balas**	
Sprendinių grupės		**I. Variantas** Koncentracijos prie urbanistinės plėtros ašių	**II. Variantas** Decentralizuotos koncentracijos
Ekologinio kompensavimo sistemos ir rekreacija			
Gamtinio karkaso sistemos lokalizavimas ir vystymas	Nepriklausomai nuo koncepcijos varianto, teritorijos ekologinio kompensavimo sistemos (GK) lokalizavimas, ir nuoseklus su GK dalių geoekologinio potencialo didinimu susijusių sprendinių įgyvendinimas, ilgalaikėje perspektyvoje tiesiogiai ir netiesiogiai teigiamai veiks tiek santykinai gamtinės, tiek urbanizuotos aplinkos kokybę: didins kraštovaizdžio sąskaitą ir mozaikiškumą, gyvybingumą ir bendrą stabilumą. Kiek daugiau problemų gali kilti įgyvendinant II koncepcijos variantą, kuriame dėl didesnio planuojamos apgyvendinimo sistemos teritorinio išsibarstymo galimas nežymiai didesnis GK ir urbanizuojamų teritorijų sankirtos (probleminių GK teritorijų) kiekis ir bendras plotas.	**+2**	**+2**
Rekreacijos ir turizmo sistemos vystymas	Su rekreacijos ir turizmo sistemos vystymu susijusių sprendinių įgyvendinimas tiesioginio ženklaus neigiamo poveikio kraštovaizdžio struktūrai ir jos stabilumui ilgalaikėje perspektyvoje neturės. Planuojamos turizmo trasos daugeliu atveju atkartoja esamą įvairaus rango transporto infrastruktūros tinklą (krašto, ir vietinių kelių), todėl eliminuojamas galimas neigiamas rekreacijos ir turizmo sistemos vystymo poveikis trumpalaikėje perspektyvoje. Turistams ir rekreantams formuojamos trasos planuojamos atsižvelgiant į teritorijų apsaugos rėžimą, gamtinę ir kultūrinę svarbą. BP koncepcijoje vystoma rekreacijos ir turizmo sistema turės šviečiamąją reikšmę palaikant ir formuojant optimalią kraštovaizdžio struktūrą ir didinant bendrą jo stabilumą.	**+1**	**+1**

9 lentelė. Poveikis biologinei įvairovei, gamtos ištekliams ir gamtos išsaugojimui

Komponento pavadinimas	**Poveikis**	**Balas**	
Sprendinių grupės		**I. Variantas** Koncentracijos prie urbanistinės plėtros ašių	**II. Variantas** Decentralizuotos koncentracijos
Ekologinio kompensavimo sistemos ir rekreacija			

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Gamtinio karkaso sistemos lokalizavimas ir vystymas	Tiek pirmo, tiek antro koncepcijos varianto atveju, teritorijos ekologinio kompensavimo sistemos (GK) lokalizavimas, o ypač nuoseklus su GK dalių geoekologinio potencialo didinimu susijusių sprendinių įgyvendinimas, ilgalaikėje perspektyvoje tiesiogiai ir netiesiogiai teigiamai paveiks biologinę įvairovę. Savaiminiu arba dirbtiniu būdu renatūralizuojantis teritorijoms, didėjant kraštovaizdžio sąskaidai, didėja ir biologinė įvairovė.	**+2**	**+2**
Rekreacijos ir turizmo sistemos vystymas	Rekreacijos ir turizmo sistemos vystymo sprendinių įgyvendinimas tiesioginio ženklaus neigiamo poveikio biologinei įvairovei, gamtos ištekliams ir gamtos išsaugojimui ilgalaikėje perspektyvoje neturės. Galimas neženkliai neigiamas ir lokalus (intensyvios rekreantų raiškos vietose su lankymui nepritaikyta infrastruktūra arba be jos) poveikis ilgalaikėje perspektyvoje. Užtikrinus lankytinų objektų apžiūrai reikalingos infrastruktūros įrengimą ir priežiūrą bei reguliuojant lankytojų srautus galimas minimalus rekreacijos poveikis biologinei įvairovei, gamtos ištekliams ir gamtos išsaugojimui eliminuojamas.	**-1**	**-1**

10 lentelė. Poveikis kultūros vertybėms

Komponento pavadinimas	**Poveikis**	**Balas**	
Sprendinių grupės		**I. Variantas** Koncentracijos prie urbanistinės plėtros ašių	**II. Variantas** Decentralizuotos koncentracijos
Ekologinio kompensavimo sistemos ir rekreacija			
Gamtinio karkaso sistemos lokalizavimas ir vystymas	Abiejų koncepcijos variantų atveju teritorijos ekologinio kompensavimo sistemos (GK) lokalizavimo ir sprendinių įgyvendinimo poveikis tiek ilgalaikėje, tiek ir trumpalaikėje bus neutralus.	**0**	**0**
Rekreacijos ir turizmo sistemos vystymas	Rekreacijos ir turizmo sistemos vystymo sprendinių įgyvendinimas tiesioginio ar netiesioginio ženklaus neigiamo poveikio kultūros vertybėms neturės. Priešingai, sprendinių realizavimas (turistinių trasų lokalizavimas) ilgalaikėje perspektyvoje užtikrins didesnį kultūros paveldo objektų lankomumą pažintiniais tikslais, tuo pačiu netiesiogiai prisidės prie kokybinių parametrų išlaikymo ir kultūros paveldo objektų svarbos didinimo.	**+1**	**+1**

11 lentelė. Poveikis visuomenei ir jos sveikatai

Komponento pavadinimas	**Poveikis**	**Balas**	
Sprendinių grupės		**I. Variantas** Koncentracijos prie urbanistinės plėtros ašių	**II. Variantas** Decentralizuotos koncentracijos
Ekologinio kompensavimo sistemos ir rekreacija			
Gamtinio karkaso sistemos lokalizavimas ir vystymas	Tiek pirmo, tiek antro koncepcijos varianto atveju, teritorijos ekologinio kompensavimo sistemos (GK) lokalizavimas, o ypač nuoseklus su GK dalių geoekologinio potencialo didinimu susijusių sprendinių įgyvendinimas, ilgalaikėje perspektyvoje tiesiogiai ir netiesiogiai per aplinkos kokybinių parametrų gerėjimą teigiamai veiks visuomenę ir jos bendrą sveikatingumą.	**+1**	**+1**
Rekreacijos ir turizmo sistemos	Rekreacijos ir turizmo sistemos vystymo sprendinių įgyvendinimas turės neženklų ir netiesioginį teigiamą poveikį, pasireiškiantį	**0**	**0**

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

vystymas	ilgalaikėje perspektyvoje, dėl sinergetinio psichosomatinio poveikio, atsirandančio naudojantis BP suplanuota rekreacijos ir turizmo sistema.		

12 lentelė. Poveikis dirvožemio bei vandens kokybei

Komponento pavadinimas	**Poveikis**	**Balas**	
Sprendinių grupės		**I. Variantas** Koncentracijos prie urbanistinės plėtros ašių	**II. Variantas** Decentralizuotos koncentracijos
Ekologinio kompensavimo sistemos ir rekreacija			
Gamtinio karkaso sistemos lokalizavimas ir vystymas	GK sistemos lokalizavimas, ir ypač nuoseklus su GK dalių geoekologinio potencialo didinimu susijusių sprendinių įgyvendinimas, ilgalaikėje perspektyvoje ženkliai teigiamai įtakos dirvožemio, paviršinių bei gruntinių vandenų kokybę.	**+2**	**+2**
Rekreacijos ir turizmo sistemos vystymas	Rekreacijos ir turizmo sistemos vystymo sprendinių įgyvendinimas ilgalaikėje perspektyvoje gali turėti lokalų (rekreacinės digresijos pažeistose vietose) neigiamą poveikį dirvožemiui ir vandens kokybei.	**0**	**0**

13 lentelė. Poveikis oro kokybei

Komponento pavadinimas	**Poveikis**	**Balas**	
Ekologinio kompensavimo sistemos ir rekreacija		**I. Variantas** Koncentracijos prie urbanistinės plėtros ašių	**II. Variantas** Decentralizuotos koncentracijos
Ekologinio kompensavimo sistemos ir rekreacija			
Gamtinio karkaso sistemos lokalizavimas ir vystymas	GK sistemos lokalizavimas ir nuoseklus su GK dalių geoekologinio potencialo didinimu susijusių sprendinių įgyvendinimas, ilgalaikėje perspektyvoje ženkliai teigiamai įtakos oro kokybę.	**+2**	**+2**
Rekreacijos ir turizmo sistemos vystymas	Rekreacijos ir turizmo sistemos vystymo sprendinių įgyvendinimas tiesioginio ar netiesioginio ženklaus poveikio oro kokybei neturės.	**0**	**0**

Apibendrinant galima teigti, kad Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniai, susiję su ekologinio kompensavimo sistemų lokalizavimu bei rekreacinės infrastruktūros vystymu, keičiamo bendrojo plano koncepcijoje siūlomuose variantuose, paremtuose tvarios veiklos bei plėtros principais, numatomi įgyvendinti sprendiniai reikšmingai teigiamai įtakos rajono teritorijos bendrąją erdvinę struktūrą bei gamtinės ir socialinės aplinkos kokybę, užtikrins biologinės įvairovės išsaugojimą ir gausėjimą teritorijų renatūralizacijos procese. Taip pat užtikrins kraštovaizdžio struktūros vystymąsi stabilumo didėjimo linkme.

14 lentelė. Poveikio aplinkai vertinimo apibendrinimas.

Komponento pavadinimas	**Poveikis**	**Balas**	
Sprendinių grupės		**I. Variantas** Koncentracijos	**II. Variantas** Decentralizuotos

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

		prie urbanistinės plėtros ašių	koncentracijos
Ekologinio kompensavimo sistemos ir rekreacija			
Gamtinio karkaso sistemos lokalizavimas ir vystymas	Tai konceptualiųjų sprendinių grupė, kurios įgyvendinimas tiesiogiai, ypač reikšmingai ir teigiamai prisidės pirmiausia prie aplinkos (oro, vandens ir dirvožemio) kokybinių parametrų gerėjimo. Įgyvendinant sprendinius bus sudaromos palankios sąlygos biologinės įvairovės ir bendros kraštovaizdžio struktūros kokybinių parametrų augimui ir jo gyvybingumo didinimui. Šie sprendiniai reikšmingai prisideda prie Šakių rajono savivaldybės teritorijos subalansuoto naudojimo užtikrinimo ateityje.	**+9**	**+9**
Rekreacijos ir turizmo sistemos vystymas	Tai konceptualiųjų sprendinių grupė, kurios įgyvendinimas tolimoje perspektyvoje teigiamai prisidės prie visuomenės sveikatingumo didėjimo bei jos socialinės raidos, o taip pat sudarys prielaidas oro, dirvožemio bei vandens kokybės parametrų išlaikymui intensyvios rekreacinės veiklos vietose.	**+1**	**+1**

Reikėtų pastebėti, kad formuojant tvarią Šakių rajono teritorijos aplinką tiek Koncepcijos A, tiek ir Koncepcijos B atveju analizuojamų sprendinių komplekso įgyvendinimas sąlygos ir lauktini rezultatai yra tapatūs arba skiriasi labai neženkliai. Todėl norint objektyviau pasirinkti vieną iš koncepcijos variantų būtina atkreipti dėmesį teritorijos urbanistinės plėtros ir socialinio vystymosi sprendinių kompleksus.

Šakių rajono teritorijos bendrojo plano sprendiniai užtikrins visų gamtinės aplinkos komponentų kokybinį pokytį gerėjimo linkme. Dėka sprendinių, socialinės aplinkos raida bus teigiamai įvairiapusiškai įtakojama. Pasirinktos plėtros koncepcijos sprendiniai stipriai prisidės prie visuomenės gyvenimo kokybės gerinimo bei jos sveikatingumo didinimo.

Numatoma, kad Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniai, susiję su nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga, lems ilgalaikes tik teigiamas pasekmes.

Teritorijos vystymo darnai:

- labiau integruoti kultūros ir gamtos paveldo apsaugą;
- atgaivinti ir pritaikyti lankymui reikšmingiausius Šakių rajono statinių kompleksus, kitus išskirtinės vertės kultūros paveldo objektus ir vietoves;
- sutelkti apsaugai skirtus resursus ir pastangas vertingiausiose ir turizmo plėtros aspektu potencialiausiose teritorijose – Panemunės ruože, kultūros paveldo vertybių sankaupos arealuose, Panemunių regioniniame parke;

Ekonominei aplinkai:

- skatinti kultūrinio pažintinio ir kaimo turizmo plėtrą;
- skatinti tradicinių amatų ir verslų atgaivinimą.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Socialinei aplinkai:

- sudaryti prielaidas stabdyti tradicinių kaimo bendruomenių nykimą;
- sutelkti lėšas ir pastangas atgaivinti Šakių rajono dvarų sodybas ir urbanistines vietoves.

Gamtinei aplinkai, aplinkos kokybei ir kraštovaizdžiui:

- skatinti istorinio kultūrinio ir gamtinio kraštovaizdžio apsaugos integralumą;
- išsaugoti vaizdingas gamtinio kraštovaizdžio teritorijas Nemuno, kitų upių bei ežerų slėniuose ir paslėniuose;
- išsaugoti vertingą gamtinę archeologinių vietų ir memorialinių vietovių, architektūros paveldo objektų aplinką.

Strateginiame pasekmių aplinkai vertinime yra nagrinėjami aplinkos komponentai, kuriems gali būti daroma įtaka Šakių rajono bendrojo plano korektūros konceptualieji sprendiniai:

- ekonominė aplinka;
- socialinė aplinka;
- gamtinė aplinka, gamtos ištekliai, ekologinė pusiausvyra ir kraštovaizdžio struktūra.

Sustiprinus rajone esančių krašto kelių važiuojamąją dangą ir ją išplatinus, sumažės vienos transporto priemonės tarša, nes bus mažesnis stabdymų ir greitėjimų skaičius. Yra tikimybė, kad geresnės važiuojamos dangos charakteristikos pritrauks didesnius transporto srautus. Šakių rajono krašto kelių rekonstrukcija ir tobulinimas turės įtaką eismo įvykių mažinimui. Tobulesni keliai neturės jokios įtakos vandens ir dirvožemio kokybei, žemės išteklių gausai, atliekų susidarymui.

Šakių rajono bendrojo plano sprendinių įgyvendinimas turės teigiamos įtakos rajono socialiniams rodikliams – padidėję transporto srautai sukurs naujų darbo vietų aptarnavimo sferoje, padidės rajono gyventojų mobilumas, sumažėjus eismo įvykiams pagerės gyventojų sveikatos būkle.

Eismo saugumo priemonių diegimas Šakių rajono keliuose turės įtakos tik nedaugeliui gamtinės aplinkos rodiklių. Numatomas teigiamas poveikis oro kokybės, ekosistemos rodikliams, gyvūnų ir augalų rūšių paplitimui dėl kelių dulkėtumo sumažinimo. Žvyrkelių asfaltavimas turės teigiamos įtakos eismo įvykių mažinimui, investicijų didėjimui ir verslo sąlygų gerinimui, gyventojų gyvenimo kokybei.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Viešojo transporto aptarnavimo gerinimas ir dviračių bei pėsčiųjų tinklo plėtra turės teigiamos įtakos Šakių rajono ekonominės, socialinės ir gamtinės aplinkos rodikliams. Gyventojams daugiau naudojant savo kelionėms viešąjį transportą ir biotransportą pagerės aplinkos oro kokybė, jų fizinis judrumas ir sveikata. Atskyrus dviračių ir pėsčiųjų srautus nuo auto transporto priemonių sumažės eismo įvykių skaičius, mažesnis bus degalų suvartojimas. Išaugę viešojo transporto keleivių srautai ir didesnis dviračių bei pėsčiųjų takų poreikis gali turėti neigiamos įtakos Šakių rajono savivaldybės biudžetui, nes reikės daugiau skirti lėšų viešojo transporto įsigijimui, priežiūrai ir eksploatacijai.

Šakių rajono degalinių tinklo plėtra gali turėti neigiamos įtakos ekonominiams procesams dėl žemės išpirkimo procedūrų sklypuose, kuriuose planuojama statyti naujas degalines. Dėl degalinių tinklo plėtros padidės investicijų ir verslo galimybės jas statant.

Eismo saugumo priemonių diegimas keliuose neturės neigiamos įtakos ekonominės, socialinės bei gamtinės aplinkos rodikliams, dėl to pagerės gyventojų sveikata sumažės eismo įvykių, kurių metu sužeidžiami ir žūsta rajono gyventojai.

SPAV metu vertinamos vandentiekio ir vandenvalos, melioracijos, atliekų tvarkymo, elektros energijos, šilumos ūkio, dujų tiekimo, telekomunikacijų ir ryšių ir alternatyvių energijos šaltinių naudojimo infrastruktūros plėtros sprendinių galimos pasekmės. Vertinami aplinkos komponentai, kuriems gali turėti įtakos rengiamo bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies sprendiniai, yra:

- ekonominė aplinka (savivaldybės biudžetas, investicijų ir verslo sąlygos, ūkio raidos procesai ir pan.);
- socialinė aplinka (gyventojų užimtumas, migracija ir kt.);
- gamtinė aplinka ir kraštovaizdis (oro, vandens kokybė, ekosistemos, gyvūnų ir augalų rūšys, ekologinė pusiausvyra, gamtos ištekliai, gamtinės buveinės);
- kultūros paveldas.

Ekonominei aplinkai:

Inžinerinės infrastruktūros aprūpintose teritorijose tikėtinas didėsiantis nekilnojamojo turto – žemės sklypų, statinių – rinkos vertė, sąlyginai sudominsianti investuotojus. Inžinerinės infrastruktūros aukšto lygio išvystymas sukurs palankesnę investicinę aplinką, sudarys prielaidas pramonės plėtrai. Tačiau inžinerinės infrastruktūros sprendinių įgyvendinimui prireiks didelių investicijų, kur nedidelė dalis bus dengiama iš Šakių rajono savivaldybės biudžeto. Planingas

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

inžinerinės infrastruktūros įgyvendinimas suteiks galimybę didelę dalį reikalingų lėšų gauti iš ES Struktūrinių fondų ar pasinaudoti kitais finansinės paramos šaltiniais.

Inžinerinė infrastruktūra, jos organizacija ir veikimas, gali būti laikoma pagrindu, kuris leidžia teikti kokybiškas viešąsias paslaugas rajono gyventojams, pramonės įmonėms ir kitiems verslo subjektams ir tokiu būdu skatinti ekonominę rajono plėtrą. Inžinerinių sprendinių įgyvendinimas parengs materialinę plėtros bazę ir turės teigiamas ilgalaikes pasekmes ekonominei aplinkai.

Socialinei aplinkai:

Bendrojo plano įgyvendinimas inžinerinės infrastruktūros teritorijose sąlygos reikšmingas teigiamas ilgalaikes pasekmes svarbiausiuose žmogaus pamatiniuose aspektuose, tokiuose kaip gyvenimo kokybės ir sveikatos srityje:

- bendros higieninės situacijos gerėjimas;
- mažėsianti susirgimų rizika dėl vandens kokybės ir namų ūkių nuotekų daromos dirvožemio ir šachtinių šulinių mikrobiologinės taršos;
- žmonių gyvenamosios kokybės gerėjimas;
- bendras šalies vandens taršos mažinimas, švarios aplinkos išsaugojimo principu.

Modernizuojama inžinerinė infrastruktūra kai kuriais atvejais leidžia sumažinti viešųjų paslaugų teikimo kaštus ir tuo pačiu šių paslaugų kainą rajono gyventojams. Tačiau daugeliu atveju tikėtinas neigiamas infrastruktūros plėtros socialinis aspektas – neišvengiamas kainų už paslaugas kilimas, kuris gali turėti stiprų neigiamą poveikį kai kurioms socialinėms grupėms. Norint išvengti šio poveikio reikalingi tam tikri kompensavimo mechanizmai minėtoms socialinėms grupėms. Visuomenės nepasitenkinimą kylančiomis viešųjų paslaugų kainomis galima sumažinti nuolatos vykdomu visuomenės informavimui apie atliekamus modernizacijos bei paslaugų kokybės gerinimo darbus bei kainų kilimo priežastis. Taip pat neigiamo visuomenės požiūrio mažinimui labai svarbus kokybiškų paslaugų teikimas.

Gamtinei aplinkai, ekologinei pusiausvyrai, gamtos ištekliams:

Vandentiekos ir vandenvalos sprendimai turės ilgalaikį teigiamą poveikį gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui, kadangi siūloma esamos įrangos plėtra ir/ar naujų modernių įrenginių statyba, kurie išsaugo ne tik gražią aplinką, bet užtikriną efektyvų teršalų valymą.

Sutvarkyta atliekų tvarkymo infrastruktūra rajone užtikrins mažesnę gamtinės aplinkos taršą. Tinkamas atliekų tvarkymas užtikrins mažiausią galimą neigiamą poveikį gamtinės aplinkos

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

kokybei. Numatomas teigiamas poveikis yra ilgalaikis. Tačiau, plečiant atliekų rūšiavimo sistemą, galimas ir neigiamas poveikis gamtinei aplinkai dėl galimai atsirasiančio, siekiant išvengti atitinkamo mokesčio už atliekų tvarkymą, nelegalaus atliekų šalinimo, kuris darys neigiamą poveikį gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui.

Sprendiniai elektros energijos, dujų infrastruktūros, telekomunikacijų tinklų ir ryšių ir alternatyvių energijos šaltinių naudojimo srityse turės ilgalaikį teigiamą poveikį gamtinei aplinkai, kadangi diegiamos efektyvaus energijos gamybos, tiekimo ir vartojimo priemonės sudarys sąlygas mažesniam organinio kuro poreikiui, kurio metu aplinkos oras ypač teršiamas kenksmingomis aplinkai ir žmogaus sveikatai medžiagomis.

Galimas trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis kraštovaizdžiui ir kitiems aplinkos komponentams infrastruktūros objektų statybos metu atliekant žemės kasimo ir kitus darbus.

Požeminiai ir paviršiniai vandenys:

Centralizuotos vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų plėtra ženkliai pagerins vartotojams tiekiamo vandens kokybę, sumažins vandens nuostolius tinkluose.

Dirvožemis:

Inžinerinės infrastruktūros objektų modernizavimas, sudarys prielaidas buvusios lokalios taršos pasekmių mažinimui požeminiam vandeniui, dirvožemio gamtinio potencialo išlaikymui, todėl tikėtinos teigiamos bendrojo plano įgyvendinimo pasekmės dirvožemio ir gelmių ištekliams.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

7. PRIEMONĖS PLANO ĮGYVENDINIMO REIKŠMINGOMS NEIGIAMOMS PASEKMĖMS APLINKAI IŠVENGTI, SUMAŽINTI AR KOMPENSUOTI

Siekiant išvengti galimų neigiamų pasekmių aplinkai, reikalinga:

1. Konkretizuojant Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano (rekreacinės ir ekologinio kompensavimo sistemos) sprendinius, vadovautis aprobuota koncepcija, nekeičiant joje pateiktų principinių sprendinių įgyvendinimo nuostatų bei krypčių;
2. Rengiant teritorijos šakinius specialiuosius, detaliuosius planus ir techninius projektus, vadovautis bendrojo plano koncepcijos, tiesiogiai ir netiesiogiai su gamtinės, kultūrinės bei socialinės aplinkos kokybe bei jos apsauga susijusiais sprendiniais, įtvirtinančiais tvaraus vystymosi principus;
3. Atsirandančias sprendinių įgyvendinimo konfliktines situacijas spręsti konsensuso principu, sprendimus teritoriškai pateikiant detaliuosiuose planuose bei techniniuose projektuose;
4. Vykdant ekologinį švietimą, skatinti rajono savivaldybės visuomenės ekologinį sąmoningumą, supažindinti institucijas ir suinteresuotą visuomenę su bendrojo plano sprendiniais;
5. Rengiant teritorijų apsaugos specialiuosius ir saugomų objektų bei vietovių detaliuosius planus vadovautis bendrojo plano kultūros paveldo apsaugos sprendiniais;
6. Kultūrinės vertės požymiais pasižyminčių, tačiau apsaugos statuso neturinčių teritorijų (vietovių) specialiuosius ir detaliuosius planus rengti siekiant šių požymių išsaugojimo ir stiprinimo;
7. Numatyti priemones stabdančias istorinio kraštovaizdžio nykimą;
8. Skatinti saugomų kultūros paveldo objektų savininkus sudaryti apsaugos sutartis konkrečioms kultūrinės vertės išsaugojimo priemonėms nustatyti.

Rekonstruojant Šakių rajono savivaldybės teritorijoje esančius kelius, juos stiprinant ir platinant reikia laikytis skirtingoms kelių kategorijoms numatytų apsaugos zonų reikalavimų. Siekiant išvengti galimų neigiamų pasekmių aplinkai, reikalinga, išduodant planavimo sąlygas

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

specialiųjų ir detaliųjų planų rengimui, nurodyti, jog privaloma laikytis valstybinių ir vietinės reikšmės kelių tinklo bendrojo plano, gamtos ir kultūros paveldo objektų apsaugos sprendinių, vykdyti kelių tiesimo ir rekonstrukcijos techninę priežiūrą, siekiant nenukrypti nuo suplanuotų ir poveikio aplinkai įvertintų sprendinių.

Įgyvendinant Šakių rajono bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros sprendinius, juos detalizuojant kituose žemesnio lygmens planavimo etapuose, turi būti vadovaujamasi strateginio poveikio aplinkai vertinimo rezultatais, atsižvelgiama į plano tikslus ir uždavinius, principines nuostatas. Įgyvendinant bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros sprendinius turi būti vadovaujamasi nustatytais teisės aktų reikalavimais, tolimesniuose etapuose, atitinkamai techninių projektų, darbų projektų rengimo metu ir pan. Sprendiniai turi būti argumentuotai formuluojami atsižvelgiant į poveikį socialinei, ekonominei ir gamtinei aplinkai, tame tarpe ir žmogaus sveikatai. Pagal poreikį turi būti atliekamos poveikio aplinkai vertinimo procedūros teisės aktų nustatyta tvarka.

Šakių rajono teritorijos bendrojo plano inžinerinių tinklų dalies sprendiniai aplinkai turės teigiamą poveikį ir sumažins galimą neigiamą urbanistinės plėtros poveikį. Neigiamas reikšmingas bendrajame plane numatytos inžinerinių tinklų infrastruktūros plėtros poveikis galimas tuo atveju, jei bendrojo plano sprendiniai bus įgyvendinami pažeidžiant teisės aktų reikalavimus žemesnio lygmens planavimo ar statinių projektavimo metu. Todėl įgyvendinant bendrojo plano sprendinius būtina užtikrinti, kad būtų laikomasi Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytų su aplinkosauga susijusių reikalavimų ir procedūrų – sanitarinių apsaugos zonų nustatymo reikalavimų ir tvarkymo režimų, planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procedūrų, specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų, stebėsenos (monitoringo) taisyklių ir pan.

Galimas nereikšmingas, trumpalaikis neigiamas poveikis aplinkai gali būti dar labiau sumažintas tokiomis priemonėmis:

- geriausių prieinamų technologijų taikymas, diegiant naujus infrastruktūros objektus ar atliekant esamų objektų modernizavimą;
- teritorijas planuojamiems infrastruktūros objektams, kurie numatyti netoli saugotinų teritorijų, detalizuoti žemesnio lygmens planavimo metu detalesniu masteliu.

Siekiant išvengti neigiamų pasekmių aplinkai, galima imtis papildomų priemonių:

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

- Išduodant planavimo ar projektavimo sąlygas sprendinių įgyvendinimui, nurodyti privalomuosius reikalavimus (statant ar rekonstruojant inžinerinės infrastruktūros objektus, naudoti visas dirvožemio apsaugos priemones);
- Bendrojo plano galiojimo ribose esančių saugomų paveldo objektų, tačiau apsaugos statuso neturinčių teritorijų, kultūrinės vertės išsaugojimo nuostatos turėtų būti detalizuotos ir įgyvendinamos, nustatant tvarkybos ir naudojimo reikalavimus individualiais apsaugos reglamentais (tipiniais reglamentais, jei individualūs reglamentai neparengti);
- Skatinti alternatyvių energijos šaltinių naudojimą ir didinti rajono gyventojų ekologinį sąmoningumą;
- Vykdyti aplinkos elementų (aplinkos oro, paviršinio ir požeminio vandens, dirvožemio) stebėseną;

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

8. PASIRINKTŲ PLANO ALTERNATYVŲ APRAŠYMAS

Rengiant Šakių rajono bendrojo plano keitimo koncepciją, buvo vadovautasi esamos Šakių rajono teritorijos esamos būklės analizės stadijos metu atliktų darbų rezultatais, atsižvelgta į Marijampolės apskrities teritorijos bendrojo plano nuostatas, įvertintas 2008 metų Šakių rajono bendrasis planas ir jo sprendinių aktualumas bei įvykdymas.

Koncepcijos rengimo metu įvertinta Šakių rajono teritorijos esama būklė, nustatytos teritorijos raidos problemos ir probleminiai arealai, svarbiausios Šakių rajono teritorijos plėtros prielaidos, suformuluota pagrindinių rajono raidos krypčių ir tikslų sistema, nustatyti teritorijos planinės ir erdvinės struktūros plėtros principai, teritorijos naudojimo funkciniai prioritetai, tvarkymo, reglamentavimo, naudojimo ir apsaugos principai.

Koncepcijos rengimo stadijoje parengti du bendrojo plano koncepcijos variantai, numatant skirtingas gyvenamųjų vietovių kategorijas.

8.1. ŠAKIŲ RAJONO TERITORIJOS VYSTYMO PRIELAIDOS IR VEIKSNIAI

Atlikus Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano esamos būklės analizę nustatyta, kad erdvinės gyvenamųjų vietovių sistemos vystymo koncepciją nulemia tokie veiksniai:

1. Demografinės raidos kryptys:

1.1 Mažėja gyventojų skaičius;

1.2 Mažėja gyventojų su aukštuoju išsilavinimu skaičius, o gyventojų su aukštesniuoju išsilavinimu yra mažesnis nei vidutiniškai šalyje;

1.3 Žemas savivaldybės gyventojų užimtumas kaime.

2. Pokyčiai gyvenamųjų vietovių sistemoje:

2.1 Lietuvos teritorijos bendrajame plane numatytų vietinių centrų – Šakių ir vystomo naujo centro – Kudirkos Naumiesčio, nepakanka, kad tinkamai suformuoti rajono gyvenamųjų vietovių sistemą socialinės, ekonominės, inžinerinės infrastruktūros ir kitais požiūriais;

2.2 Dauguma mažesnių miestelių ir gyvenviečių pastaraisiais metais nyko, tai rodo silpną šių gyvenviečių plėtros potencialą;

2.3 Plėtotinų gyvenamųjų vietovių sistemos pagrindą gali sudaryti Šakių miestas (5845 gyv.), Gelgaudiškis (1761 gyv.), Kudirkos Naumiestis (1666 gyv.),

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Lukšiai (1485 gyv.), Lekėčiai (1040 gyv.), Griškabūdis (857 gyv.) bei kitos gyvenamosios ir kaimo vietovės, turinčios daugiau kaip 200 gyventojų.

3. Turizmo potencialas:

3.1 Šakių rajonui būdingos vaizdingos upių pakrantės, piliakalniai ir dvarų sodybos. Šiuos objektus būtina įtraukti į formuojamą rajono planinę-erdvinę struktūrą, nacionalines turizmo trasas;

3.2 Gamtinė rajono aplinka bei kraštovaizdis yra labai palankūs rekreacijai ir turizmui: turizmo ištekliai pasiskirstę gana tolygiai, daugiausiai koncentruojasi centrinėje ir šiaurinėje rajono dalyje.

Gyvenviečių ir gyvenamųjų vietovių tinklas Šakių rajone yra vidutiniškai tankus. Smulkios nykstančios gyvenvietės sudaro apie pusę seniūnijos gyvenviečių tinklo, tačiau didžiausia gyventojų koncentracija yra didesniuose kaimuose ir miesteliuose, kuriuose lengvai pasiekiama pirmosios pakopos viešoji infrastruktūra. Nors visi trys savivaldybės miestai (Šakiai, Kudirkos Naumiestis ir Gelgaudiškis) tarnauja rajono plėtros tolygumui užtikrinti, Šakių miestas, kaip urbanistinės plėtros židinys, ir greta esantys aukšto urbanizacijos lygio Kauno miesto ir Kauno rajono gyventojų interesai įtakoja kaimo vietovių plėtros netolygumą. Dalyje gyvenamųjų vietovių, patenkančių į Panemunių regioninio parko teritoriją, būtina riboti plėtrą, saugant esamą natūralaus kraštovaizdžio pobūdį.

8.2. URBANISTINĖS STRUKTŪROS KONCEPCIJA

Šakių rajone yra 3 miestai – Šakiai, Gelgaudiškis ir Kudirkos Naumiestis. Aštuonios gyvenamosios vietovės turi miestelio statusą – Barzdai, Griškabūdis, Kriūkai, Lekėčiai, Lukšiai, Sintautai, Žemoji Panemunė ir Žvirgždaičiai. Be šių gyvenamųjų vietovių yra dar 533 kaimai.

Šakių rajono seniūnijų centrai yra – Barzdai, Gelgaudiškis, Griškabūdis, Kiduliai, Kriūkai, Kudirkos Naumiestis, Lekėčiai, Lukšiai, Plokščiai, Sintautai, Slavikai, Sudargas, Šakiai, Žvirgždaičiai.

Išanalizavus esamą ekonominę rajono situaciją ir įvertinus planuojamoje teritorijoje esamus išteklius ir plėtros potencialą, koncepcijoje numatyta kaip svarbiausios ūkio veiklos – žemės ūkio – palaikymas (stiprinimas), didinant rajono žemės ūkio gamybos konkurencingumą bei ekologinių ūkių plėtrą. Šiuo požiūriu svarbu yra pakankamai išplėtoti objektų, teikiančių paslaugas (konsultacines, finansines, socialines ir kt.) ūkininkams ir kaimo gyventojams, tinklą. Paslaugos

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

kaimo gyventojams, ūkininkams ir kitiems ūkio subjektams pirmiausia siūloma plėtoti seniūnijų centruose (Barzduose, Gelgaudiškyje, Griškabūdyje, Kiduliuose, Kriūkuose, Kudirkos Naumiestyje, Lekėčiuose, Lukšiuose, Plokščiuose, Sintautuose, Slavikuose, Sudarge, Šakiuose, Žvirgždaičiuose), kuriuose koncentruojasi didžioji dalis kaimo gyventojų; taip pat mažesnėse kaimiškosiose gyvenvietėse: Baltrušiai, Bliuviškiai, Bizieriai, Būbleliai, Degutinė, Gerdžiūnai, Giedručiai, Girėnai, Gotlybiškiai, Ilguva, Janukiškiai, Liepalotai, Paluobiai, Panoviai, Pervazninkai, Skaistakaimis, Užsieniai, Veršiai, Voveriai, Žygėnai.

Rajono teritorijoje naujų pramonės ir sandėliavimo teritorijų plėtra numatoma infrastruktūros ir pramonės plėtros centruose – Šakiuose, Gelgaudiškyje, Kudirkos Naumiestyje, Veršiuose ir Griškabūdyje. Teritorijos, kuriose siūloma plėtoti pramonę ir smulkų bei vidutinį verslą yra numatomos aplink Šakių, Lukšių ir Sintautų aglomeraciją.

Kaimo plėtros centrai planuojami Bizieriuose, Griškabūdyje, Panoviuose ir Sintautuose. Šių centrų paskirtis plėtoti rajoninę ar lokalią viešojo susisiekimo sistemą, tankinti ir apjungti vietinių ir rajoninių kelių tinklą, užtikrinant laisvą prekių ir paslaugų judėjimą kaimo vietovių lygmenyje.

15 lentelė. Gyvenamųjų vietovių kategorijos pagal gyventojų skaičių (informacija gauta esamos būklės analizės metu)

Kategorija pagal gyventojų skaičių	Gyvenamosios vietovės pavadinimas	Gyv. skaičius	Seniūnijos centras, seniūnijos gyv. skaičius	Yra mokykla, mokyklos užimtumas	Bendras visuomeninių, soc. infrastruktūros, paslaugų objektų, institucijų skaičius
A	Šakių m.	6051	+, 10395	4+, ~60%	138
B	Gelgaudiškio m.	1761	+, 2781	2+, ~75%	41
	Kudirkos Naumiestis	1732	+, 2701	+, ~60%	40
	Lukšių mst.	1485	+, 2577	+, ~65%	27
C	Griškabūdžio mst.	857	+, 2477	+, ~80%	25
	Lekėčių mst.	848	+, 1580	+, ~60%	23
	Giedručių k.	746	---	---	---
	Girėnų k.	698	---	---	---
	Sintautų mst.	520	+, 1645	+, ~55%	21
	Veršių k.	501	---	Nėra duomenų	7
D	Paluobių k.	394	---	---	
	Išdagų k.	387	---	---	
	Barzdų mst.	385	+, 937	---	9
	Plokščių k.	378	+, 949	+, ~45%	16
	Slavikų k.	378	+, 672	+, ~47%	11
	Daukantiškių k.	376	---	---	
	Kidulių k.	354	+, 2373	+, ~55%	23

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Kategorija pagal gyventojų skaičių	Gyvenamosios vietovės pavadinimas	Gyv. skaičius	Seniūnijos centras, seniūnijos gyv. skaičius	Yra mokykla, mokyklos užimtumas	Bendras visuomeninių, soc. infrastruktūros, paslaugų objektų, institucijų skaičius
	Joginiškių k.	348	---	---	
	Gotlybiškių k.	339	---	---	
	Bizierių k.	333	---	---	
Mažiau nei 300 gyv. turintys seniūnijų centrai	Kriūkų mstl.		+, 1805	+, ~35%	19
	Sudargo k.		+, 943	+, ~20%	7
	Žvirgždaičių mstl.		+, 653	+, ~35%	12

Urbanistinei Šakių rajono struktūrai formuoti pagrindą sudaro esami nedideli, kompaktiški, turintys architektūrinį savitumą miesteliai, esantys Šakių miesto įtakos zonoje ar prie pagrindinių susisiekimo ašių. Miestelius siūloma tinkamai socialiai įrengti, užtikrinti saugią, patogią ir kokybišką gyvenamąją aplinką.

Šakių rajono šiaurinė dalis pasižymi geromis susiekimo charakteristikomis, bet teritorija iš dalies yra izoliuota nuo gretimų teritorijų Nemuno upe iš šiaurinės pusės ir valstybine siena bei Šešupės upe iš vakarų pusės. Toks teritorijos izoliuotumas turi įtakos gyvenviečių tinklo plėtrai.

Norint gerinti gyventojų aptarnavimo lygį, urbanistiniame modelyje tikslinga skatinti gyvenamųjų vietovių koncentraciją ten, kur tai būtų ekonomiškai pagrįsta.

Plėtros prioritetai skiriami tiems miesteliams, kurie turi pakankamai gyventojų socialinei infrastruktūrai (mokykloms, vaikų darželiams, sveikatos priežiūros įstaigoms) išlaikyti.

Gyvenamosios vietovės koncepcijose suskirstytos į kategorijas pagal jų išsivystymo lygį, gyventojų skaičių, reikšmingumą ir lokalizaciją Šakių rajono teritorijoje. Siūlomos kategorijos nesutampa su esamomis kategorijomis pagal gyventojų skaičių (15 lentelė), nes atsižvelgiama į miestelių reikšmę ir padėtį rajono teritorijoje.

Gyvenamosioms vietovėms suteikiama viena iš išvardintų kategorijų pagal jų esamą arba planuojamą išvystymą:

- „A“ – regiono reikšmės centras (abiejuose koncepcijos variantuose – rajono centras – Šakiai) turi rajono centro statusą ir yra visų Šakių rajono gyventojų aptarnavimo centras, jame koncentruojasi valdžios ir kitos valstybinės institucijos, aptarnavimo ir paslaugų objektai.
- „B“ – rajono reikšmės centras (esamas ar planuojamas gyventojų skaičius turėtų būti ne mažesnis nei 800) privalo turėti šiuos socialinės infrastruktūros, visuomeninius ir aptarnavimo objektus: mokykla, vaikų darželis, pirminės sveikatos priežiūros įstaiga,

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

bažnyčia, biblioteka, pašto skyrius, priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba, universalus prekybos centras.

- „C“ – vietinės reikšmės centras (esamas ar planuojamas gyventojų skaičius turėtų būti ne mažesnis nei 500). C kategorijos miestelis privalo turėti šiuos socialinės infrastruktūros, visuomeninius ir aptarnavimo objektus: mokykla, vaikų darželis, pirminės sveikatos priežiūros įstaiga, biblioteka, pašto skyrius, priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba.
- „D“ – kitos svarbios gyvenamosios vietovės (esamas ar planuojamas gyventojų skaičius turėtų būti ne mažesnis nei 300). D kategorijos gyvenamoji vietovė privalo turėti šiuos socialinės infrastruktūros, visuomeninius ir aptarnavimo objektus: biblioteka, pašto skyrius.

Kategorizuoti miesteliai turės aptarnauti ne tik vietinius gyventojus, bet ir gretimas gyvenamąsias vietoves. Jų aptarnavimo spinduliai yra: 5 km – nuo aukščiausio rango centrų (A kategorija), 3 km (30 min kelionė pėsčiomis arba 15-20 min kelionė dviračiu) B kategorijos 800 ir daugiau gyventojų turintys miesteliai, ir 2 km – žemesnio C ir D rango centrai.

Visos kategorizuotos gyvenamosios vietovės suskirstytos į plėtotinas ir palaikomas. Gyvenamosiose vietovėse, kurių plėtojimas koncepcijoje nenumatomas (palaikomoji plėtra), bus tobulinama esama socialinė ir inžinerinė infrastruktūra. Šiuose miesteliuose, kaimuose ir kitose gyvenamosiose vietovėse prioritetas teikiamas gyvenimo kokybės gerinimui, išsaugant ir palaikant esamą infrastruktūrą. Naujos teritorijos šalia šių gyvenamųjų vietovių turėtų būti užstatomos tik parengus jų planą su socialine ir inžinerine infrastruktūra.

KONCEPCIJA A - KONCENTRACIJA PRIE URBANISTINĖS PLĖTROS AŠIŲ

Pagrindiniai koncepcijos A principai:

- Išnaudoti ir plėtoti Šakių rajono privalumus – patogų susisiekimą su Kauno ir Jurbarko miestais, patogų gamtinių ir kultūros paveldo objektų teritorijų pasiekiamumą;
- Palaikyti ir toliau plėtoti susisiekimo požiūriu palankiausiose vietose esančias gyvenamąsias vietoves, likusią rajono teritoriją rezervuojant ir išsaugant žemės ūkio plėtrai.

Siūlomas gyvenamųjų vietovių urbanistinės plėtros modelis – nuosaiki subalansuota plėtra išsaugant svarbiausius ir natūraliai besivystančius miestelius.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Šiuo koncepcijos variantu būtų plėtojama ir tobulinama esama urbanistinė struktūra prie pagrindinių Šakių rajono plėtros ašių, taip pat tobulinant susisiekimo, inžinerinės ir socialinės infrastruktūros tinklus likusioje rajono teritorijos dalyje.

KONCEPCIJA B – DECENTRALIZUOTA KONCENTRACIJA

Pagrindiniai koncepcijos B principai:

- Plėtoti Šakių rajono gyvenviečių tinklą kuo tolygiau, neatsižvelgiant į esamas plėtros tendencijas – sukurti gyvenviečių tinklą, kuris tolygiai aptarnautų visą rajono teritoriją.

Siūlomas gyvenamųjų vietovių urbanistinės plėtros modelis – didesnių investicijų nei A variante, griežtesnės kontrolės, politinės valios bei iniciatyvos reikalaujanti gyvenamųjų vietovių tinklo plėtra, kuriant naujus aptarnavimo centrus.

Šiuo koncepcijos variantu būtų keičiama ir tobulinama esama urbanistinė struktūra urbanistiškai neišvystytose rajono teritorijos dalyse.

16 lentelė. Koncepcijos alternatyvų lyginamoji informacija

KONCEPCIJA A - Koncentracija prie urbanistinės plėtros ašių	**KONCEPCIJA B –** decentralizuota koncentracija
Urbanistinės plėtros apibūdinimas: Urbanistinė plėtra remiasi realiomis plėtros galimybėmis ir natūraliai vykstančių procesų analize. Teritorijose, kurios yra atokiau nuo pagrindinių urbanistinės plėtros ašių ir nėra istoriškai susiformavusių miestelių, reikiamos infrastruktūros, gyvenamųjų vietovių plėtra nesiūloma. Kategorizuotų gyvenamųjų vietovių skaičius: **A** Regiono reikšmės centrai – 1 (Šakiai) **B** Rajoninės reikšmės centrai – 3 (Gelgaudiškis, Kudirkos Naumiestis, Lukšiai) **C** Vietinės reikšmės centrai – 4 (Griškabūdis, Lekėčiai, Kiduliai, Sintautai) **D** Kitos svarbios gyvenamosios vietovės – 13 (Veršiai, Paluobiai, Išdagai, Barzdai, Plokščiai,	**Urbanistinės plėtros apibūdinimas:** Urbanistinė plėtra remiasi polifunkcinės plėtros idėja, kai bandoma visą rajono teritoriją aptarnauti tolygiai išvystytu gyvenamųjų vietovių tinklu. Nors siūloma daugiau plėtotinų gyvenamųjų vietovių, leidžiama tik koncentruota jų plėtra, rengiant kompleksinius planavimo dokumentus ir numatant privalomą socialinę ir inžinerinę infrastruktūrą, viešąsias erdves. Kategorizuotų gyvenamųjų vietovių skaičius: **A** Regiono reikšmės centrai – 1 (Šakiai) **B** Rajoninės reikšmės centrai – 3 (Gelgaudiškis, Kudirkos Naumiestis, Griškabūdis) **C** Vietinės reikšmės centrai – 11 (Lekėčiai, Sudargas, Slavikai, Kiduliai, Lukšiai, Gotlybiškiai, Sintautai, Žvirgždaičiai, Barzdai,

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

KONCEPCIJA A - Koncentracija prie urbanistinės plėtros ašių	**KONCEPCIJA B –** decentralizuota koncentracija
Slavikai, Daukantiškiai, Joginiškiai, Gotlybiškiai, Bizieriai, Kriūkai, Sudargas, Žvirgždaičiai) Urbanistiškai plėtojamos gyvenamosios vietovės – 6 (Šakiai, Lukšiai, Griškabūdis, Lekėčiai, Kiduliai, Sintautai) Palaikomos ir modernizuojamos gyvenamosios vietovės – 15 (Gelgaudiškis, Kudirkos Naumiestis, Veršiai, Paluobiai, Išdagai, Barzdai, Plokščiai, Slavikai, Daukantiškiai, Joginiškiai, Gotlybiškiai, Bizieriai, Kriūkai, Sudargas, Žvirgždaičiai)	Plokščiai, Kriūkai) **D** Kitos svarbios gyvenamosios vietovės – 6 (Veršiai, Paluobiai, Išdagai, Daukantiškiai, Joginiškiai, Bizieriai) Urbanistiškai plėtojamos gyvenamosios vietovės – 8 (Šakiai, Gelgaudiškis, Kudirkos Naumiestis, Lukšiai, Griškabūdis, Lekėčiai, Kiduliai, Sintautai) Palaikomos ir modernizuojamos gyvenamosios vietovės – 13 (Veršiai, Paluobiai, Išdagai, Barzdai, Plokščiai, Slavikai, Daukantiškiai, Joginiškiai, Gotlybiškiai, Bizieriai, Kriūkai, Sudargas, Žvirgždaičiai)
Urbanistinės sistemos plėtros savitumai pagal A koncepcijos variantą: Didesnis dėmesys skiriamas prie urbanistinės plėtros ašių esančių gyvenamųjų vietovių plėtrai ir palaikymui. Tokia plėtra atitinka Šakių rajone natūraliai vykstančius urbanistinės plėtros procesus. Šiame variante didžiausia plėtra siūloma ten, kur yra didžiausias poreikis ir realios infrastruktūros plėtros galimybės bei nekenkiama viešajam interesui. Numatant mažiau aukščiausiojo prioriteto miestelių, palengvinama galimybė investicijoms skirstyti rajone, prioritetas suteikiamas tiems miesteliams, kuriuose yra didžiausias poreikis, tačiau neužkertama galimybė modernizuoti ir palaikyti visų kitų miestelių, kuriems siūloma D kategorija.	**Urbanistinės sistemos plėtros savitumai pagal B koncepcijos variantą:** Svarbiausias šios koncepcijos tikslas – tolygi gyvenamųjų vietovių tinklo plėtra, mažinant dominuojančių centrų reikšmę ir kuriant naujus centrus urbanistiškai neišvystytose teritorijos dalyse. Didžiausia plėtra siūloma ten, kur yra aptarnavimo centrų trūkumas. Esami ir natūraliai besivystantys centrai palaikomi, neskatinant plėtros juose.

Vadovaujantis parengtais rajono bendros erdvinės plėtros konceptualiais pasiūlymais teritorijoms priskirtini tokie funkciniai (naudojimo) prioritetai:

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

- Intensyvus žemės ūkis, pramonės ir infrastruktūros plėtra, intensyvi rekreacija, ekstensyvi aglomeruota urbanizacija (ŽPRu);
- Intensyvus miškų ūkis, tausojantis žemės ūkis, įstatymiškai organizuota konservacija (Mžk) – teritorijos, apimančios miškų masyvus bei koncepcijoje formuojamas gamtines ašis, žemės ūkio plotus, kuriuose numatomas miško įveisimas;
- Intensyvi rekreacija, tausojantis žemės ūkis, tausojantis miškų ūkis (Ržm) – teritorijos, kurios apima koncepcijoje numatytas turizmo plėtros zonas;
- Ekstensyvi rekreacija, tausojantis žemės ūkis, tausojantis miškų ūkis (ržm) – jautresnės gamtinės teritorijos turinčios rekreacinį potencialą;
- Intensyvus žemės ūkis, intensyvus miškų ūkis, ekstensyvi rekreacija (ŽMr) – šiaurinėje rajono dalyje esančios žemės ir miškų ūkio teritorijos, kuriose plėtotini pavieniai kaimo turizmo objektai;
- Intensyvus žemės ūkis, tausojantis miškų ūkis (Žm) – žemės ūkio teritorijos, esančios centrinėje ir pietinė rajono dalyse.

Intensyviai įvairių sričių (pramonės, infrastruktūros, rekreacijos, žemės ūkio) veiklai naudotina teritorija, turinti didžiausią potencialą plėtrai ir dėl šios priežasties koncepcijoje priskirta svarbiausiam rajono plėtros židiniui. Didžiojoje Šakių rajono teritorijos dalyje kaip vienas iš žemės funkcinio naudojimo prioritetų išlieka intensyvus arba tausojantis (ekologinis) žemės ūkis, intensyvus (ūkininkavimas pagal IV grupės miškų tvarkymo reikalavimus) arba tausojantis (ūkininkavimas pagal II-III grupės miškų tvarkymo reikalavimus) miškų ūkis.

Socialinės ir ekonominės aplinkos gerinimui teigiamą įtaką daro visuomeninių objektų funkcinė įvairovė, nauji traukos objektai, kokybiška inžinerinė bei susisiekimo infrastruktūra. Žmonių populiacija ir yra veikiama socialiniais, ekonominiais, globaliniais, gamtiniais ir kitais veiksniais, kurių poveikio žmogaus elgsenai matematiškai aprašyti praktiškai neįmanoma. Esamos būklės analizės stadijoje atlikta gyventojų skaičiaus prognozė iki 2025 m., neatsiradus realioms priežastims ir veiksniams, kardinaliai situacijai keistis, realistinės prognozės pagrindu nustato tendencingą gyventojų skaičiaus mažėjimą. Tai sąlygotų išvystytos infrastruktūros atitinkamose gyvenamosiose vietovėse, kuriose gyventojų skaičius mažėtų sparčiau, poreikio mažėjimą ir esamų infrastruktūros išteklių pajėgumo neišnaudojimą.

Koncepcijos A atveju būtų užtikrintas esamų socialinių, ekonominių išteklių poreikis, sudarant galimybes koncentruotis rajono gyventojams gyvenamosiose vietovėse arba jų gretimybėje, kurios

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

yra patrauklesnės gyventi ir dirbti. Analizuojant pagrindinius rajono ekonominius išteklius, didžiausias ekonominę naudą rajonui teikiančių įmonių skaičius pastebimas gyvenamosiose vietovėse, kurios yra išsidėsčiusios koncepcijos A alternatyvos modelio plėtros principu (sudaro 52 proc. visų verslo paslaugas teikiančių įmonių skaičiaus) bei atokiau nuo Šakių m. esančios gyvenamosiose vietovėse: Gelgaudiškio m. bei Kudirkos Naumiestyje, atitinkamai 10 proc. ir 9 proc.

Plėtojant smulkųjį ir vidutinį verslą, labai svarbu pakankama verslo paslaugų įmonėms pasiūla ir tolygus jų pasiskirstymas planuojamoje teritorijoje. Intensyviau plėtoti smulkųjį ir vidutinį verslą (SVV) siūloma tose gyvenamosiose vietovėse, ar jų prieigoje, kuriose gyventojų neigiamas prieaugis yra mažiausias. Taip būtų užtikrintas verslo paslaugų poreikis, nesudarysiantis prielaidų patirti nuostolius dėl galimai nepasiteisinsiančių verslo paslaugų kūrimo gyvenamosiose vietovėse, kurių teritorijoje gyventojų skaičius mažėja ženkliau, lyginant su kitomis Šakių rajono savivaldybės gyvenamosiomis vietovėmis. Gyvenamosios vietovės, kuriose siūloma vystyti verslo paslaugas: Gelgaudiškio m., Kidulių k. (priežastis – ryšio su gretimomis Jurbarko rajono gyvenamosiomis vietovėmis stiprinimas, traukos į Šakių rajono savivaldybę didinimas), Kudirkos Naumiestis, Lekėčių mstl., Lukšių mstl., Šakių m., buvo atrinktos įvertinant gyventojų skaičiaus pokyčius, esamą gyventojų skaičių bei institucinį gyvenamosios vietovės aprūpinimą

Koncepcijos B atveju būtų plėtojamas visas Šakių rajono gyvenviečių tinklas, kaip įmanoma tolygiau. Tai galėtų sąlygoti didesnes investicijas dėl galimai nepasiteisinsiančių poreikių, kadangi pagal šiuo metu vykstančias gyventojų skaičiaus kaitos tendencijas, tam tikrose gyvenamosiose vietovėse gyventojų skaičiaus neigiami pokyčiai turi itin dideles reikšmes, o ryškūs pokyčiai gyventojų skaičiaus teigiamam prieaugiui, dėl eilę metų besiklostančios situacijos visoje šalyje, kai šalies gyventojų prieaugis yra neigiamas, artimiausius dešimtmečius nėra tikėtini.

Todėl artimiausiu metu SVV plėtra gali būti netikslinga, ypač tokiose gyvenamosiose vietovėse, kuriose gyventojų skaičiaus neigiami pokyčiai viršija 15 proc. ir kuriose gyventojų skaičius nesiekia 500 gyventojų (Slavikų k., Barzdų mstl., Joginiškių k.) arba gyvenamosiose vietovėse, išsidėsčiusiose miestų ir miestelių ar kaimų, turinčių didesnę SVV pasiūlą, prieigoje, nors neigiamo gyventojų pokyčio rodikliai ir nėra dideli (Gotlybiškių k., Veršių k., Paluobių k., Bizierių k., Išdagų k.). Šiose ir visose kitose gyvenamosiose vietovėse siūloma išlaikyti esamą SVV pasiūlą, nebent dėl tam tiktų aplinkybių imtų kardinaliai keisti gyventojų skaičiaus tendencijos, kurios lemtų didėsiantį SVV paslaugų poreikį.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Atlikus gyventojų skaičiaus kaitos analizę nustatytos mažiausią gyventojų skaičiaus neigiamą pokytį patyrusios dėl savo geografinės padėties patogios gyventi gyvenamosios vietovės (Girėnų k. (-1,83 proc.), Plokščių k. (-6,67 proc.), Išdagų k. (-6,97 proc.) ir kt.), esančios prie didesnį institucinį aprūpinimą turinčių miestų ir miestelių, kaip antai Šakių m. gretimybėje esančios gyvenamosios vietovės bei didžiausią gyventojų skaičiaus neigiamą pokytį nuo 2001 m. patyrusios toliau nuo Šakių rajono savivaldybės centro – Šakių miesto, išsidėsčiusios gyvenamosios vietovės, tokios kaip Joginiškių k. (-22,5 proc.), Slavikų k. (-19,9 proc.), Lekėčių mstl. (-18,5 proc.), Barzdų mstl. (-18,4 proc.) ir kitos rajono gyvenamosios vietovės.

Bendrojo plano rengėjų vertinimo principu, pateiktu 17 lentelėje, koncepcijos A variantas yra pranašesnis už koncepcijos B alternatyvą.

17 lentelė. Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcijos variantų palyginimas

Koncepcijos variantas	Kriterijai						Bendras vertinimas
	Demografinis - socialinis	Kultūrinis	Ekonominis finansinis	Ekologinis	Teritorinis -funkcinis	Inžinerinės infrastrukt.	
Koncepcija A. Koncentracija prie urbanistinės plėtros ašių	+	+	+	+	+	+	**6**
Koncepcija B. Decentralizuota koncentracija	+	+		+			**3**
Bendras vertinimas	**II**	**II**	**I**	**II**	**I**	**I**	**I**

Iš pateiktos palyginamosios analizės lentelės matyti, kad pirmasis – koncentracijos prie urbanistinės plėtros ašių, koncepcijos variantas pagal daugumą kriterijų lenkia antrąjį – decentralizuotos koncepcijos variantą.

Ypač didelį teigiamą poveikį pirmojo varianto sprendiniai turės demografinių - socialinių ir ekonominių – finansinių problemų sprendime. Ilgalaikėje perspektyvoje dėl kompaktiškos ir erdviškai koncentruotos apgyvendinimo sistemos formavimo turėtų gerėti gyvenimo kokybė: sprendžiami ne tik su aplinkos komponentų kokybe susiję probleminiai klausimai, bet ir gerinamas socialinės aplinkos sveikatingumas, užtikrinant didesniems gyventojų skaičiams patogesnes gyvenimo ir buities sąlygas.

Šakių rajono savivaldybės BP sprendiniai, susiję su koncentracijos prie urbanistinės plėtos ašių koncepcija, teigiamai veiks kultūrinį kriterijų. Gyventojų ir jų intensyvios veiklos koncentravimas sudarys palankias sąlygas kultūrinei raidai, tuo pačiu didinant kultūrinio bendravimo ir bendradarbiavimo galimybes.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Ekonominiu požiūriu koncentracijos prie urbanistinės plėtros ašių koncepcijos variantas pranašesnis prieš decentralizuotos koncentracijos koncepcijos variantą. Tai sąlygoja santykinai mažesnį aplinkos ir infrastruktūros tvarkymui bei aplinkosauginių problemų sprendimui reikalingų finansinių išteklių kiekį. Jie yra būtini siekiant ne tik įgyvendinti sprendinius, bet ir gerinant socialinės bei gamtinės aplinkos kokybę, ieškant ir įgyvendinant kryptis, reikalingas tvariam gamtinės ir socialinės aplinkos sambūviui.

Ekologinių kriterijų kontekste abu koncepcijos variantai vertintini daugiareikšmiškai. Akivaizdu, kad koncentracijos prie urbanistinės plėtros ašių koncepcijos variantas, taip pat kaip ir decentralizuotos koncentracijos koncepcijos variantas reikalauja gamtinės aplinkos išteklių, tačiau tuo pačiu užtikrina ir socialinės aplinkos kokybę bei gamtinės aplinkos stabilumą. Gyventojų ir tuo pačiu ūkinės veiklos koncentravimas koncepcijos A varianto atveju ilgalaikėje perspektyvoje supaprastins ir atpigins aplinkosauginių problemų sprendimą ir valdymą.

Teritorinio – funkcinio prioritetų įgyvendinimą geriausiai atitinka koncentracijos prie urbanistinės plėtros ašių koncepcijos variantas, kadangi visi jame įtvirtinti sprendiniai bei principinės nuostatos yra orientuotos į socialinės ir gamtinės aplinkos bei techninės infrastruktūros sistemos optimalų funkcijų atlikimą, tuo pačiu vengiant neigiamo poveikio gamtinei bei kultūrinei aplinkai.

Koncentracijos prie urbanistinės plėtros ašių koncepcijos variantas, kryptingai ir nuosekliai jį įgyvendinant, užtikrins optimalų sistemos „gamta – visuomenė“ funkcionavimą bei efektyvų ir greitą su tuo susijusių socialinės ir gamtinės aplinkos problemų sprendimą. Todėl šis koncepcijos variantas labiau nei decentralizuotos plėtros, prisideda prie tvaraus teritorijos vystymo ir ypač prie gamtinės aplinkos stabilumo palaikymo.

Su koncentracijos prie urbanistinės plėtros ašių koncepcijos variantu susiję sprendiniai, jų adaptavimas konkrečiai vietovei teigiamai įtakos Šakių rajono savivaldybės gamtinės ir socialinės aplinkos kokybę, gyventojų sveikatingumą. Tai turės ilgalaikį teigiamą sinergetinį poveikį.

Abejose koncepcijos alternatyvose nuosekliai yra plėtojami Lietuvos Respublikos ir Marijampolės apskrities teritorijos numatyti konceptualūs sprendiniai.

Abu pateikti koncepcijos variantai, Šakių rajono teritorijos atveju nagrinėjant galimą rekreacijos ir ekologinio kompensavimo sistemų vystymo sprendinių poveikį, yra lygiaverčiai. Tiek pirmame, tiek antrame koncepcijos variante, nepažeidžiant tvarios raidos principų, didesnis dėmesys skiriamas atskirų aplinkos komponentų (oro, dirvožemio, vandenų), kraštovaizdžio struktūros ir gyvybingumo, biologinės įvairovės bei socialinių ir inžinerinių problemų sprendimui. Jose yra siūloma ryžtingai ir kryptingai spręsti įsisenėjusias socialines problemas. Neatidėliojant gerinti gyvenimo kokybę bei per

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

inžinerinės infrastruktūros, susisiekimo, rekreacinės ir ekologinio kompensavimo sistemos kryptingą vystymą.

Vienos iš siūlomų plėtros alternatyvų – koncentracija prie urbanistinės plėtros ašių arba decentralizuota koncentracija – pasirinkimas kultūros paveldo apsaugai žymesnio poveikio neturi. Abiem atvejais turi būti išsaugomi registrinių objektų, statinių kompleksų ir vietovių kultūrinės vertės požymiai.

Abiejų koncepcijos alternatyvų atvejais siūloma įgyvendinti Lietuvos Respublikos bendrojo plano sprendiniuose numatytą geležinkelio tinklų plėtrą. Geležinkelio atkarpa Pilviškiai-Šakiai-Tauragė, apjungtų esamą Lietuvos geležinkelių tinklą, vedantį į Klaipėdą ir Kaliningradą, ir sudarytų sąlygas Šakių rajono integruotumui ekonominės plėtros prasme, pagerintų keleivių ir krovinių vežimus. Šio objekto trasos nustatymui ir įgyvendinimui, pareikalausiančiam didelių investicijų inžinerinių statinių įrengimui (tiltų, viadukų, pervažų, pralaidų ir kt.), reikalinga parengti specialųjį planą, apimsiantį kelių savivaldybių teritorijas, todėl Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane siūlomos tik preliminarios geležinkelio trasų *dvi* alternatyvos. Pirmosios alternatyvos atveju geležinkelio trasa eitų Griškabūdžio miestelio gretimybėje vakarinėje dalyje, Išdagų, Duobiškių, Valenčiūnų, Žygėnų gyvenamųjų vietovių gretimybėje, antroji – Griškabūdžio miestelio gretimybėje rytinėje, šiaurės-rytų dalyje, palei krašto kelią Nr. 137 Pilviškiai–Šakiai–Jurbarkas, Valenčiūnų, Žygėnų gyvenamųjų vietovių gretimybėje (žr. koncepcijos Teritorijos naudojimo funkcinių prioritetų struktūros vystymo principų ir Teritorijos planinės ir erdvinės struktūros vystymo principų brėžinius).

Centralizuotų vandens tinklų ir nuotekų plėtros perspektyvoms taip pat priimtinesnis koncepcijos A variantas – koncentracija prie urbanistinės plėtros ašių. Vandens ir nuotekų tinklai bus planuojami koncentruotai, o tai užtikrins galimybę didesniam rajono gyventojų skaičiui prisijungti prie sistemų. Koncentracija prie urbanistinės plėtros ašių (koncepcija A) alternatyvos plėtros atveju yra tikimybė, jog plėtros teritorijose neatsiras pavienių sodybų, individualių namų su vietiniais inžineriniais tinklais, iki kurių tiesti inžinerinius tinklus ir gatves bus ekonomiškai neefektyvu.

Vykdant Šakių rajono gyvenamųjų vietovių koncentruotą plėtrą bei vertinant gyventojų skaičiaus kaitos tendencijas, inžinerinės infrastruktūros vystymo atveju ekonomiškesnis miestų, miestelių ir kaimų plėtros variantas būtų koncentracija prie urbanistinės plėtros ašių alternatyvos atveju.

Analizuojant atliekų tvarkymą ir vykdant rajono plėtrą, nepriklausomai nuo pasirinktos alternatyvos, tiek A, tiek B koncepcijos alternatyvos atveju, reikalinga antrinių žaliavų surinkimo

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

aikštelių plėtra. Tačiau atsižvelgiant į Šakių rajono gyvenamųjų vietovių išsidėstymą ir į esamą aikštelių sistemą, koncentracija prie urbanistinės plėtros ašių alternatyva pareikalaus mažesnių finansinių resursų ir vertinamas kaip racionalesnis variantas.

Šakių rajono elektros paskirstymo tinklas yra gerai išvystytas, todėl planuojant elektros energijos tiekimą abiejų plėtros alternatyvų atveju didelių investicijų nepareikalaus. Tačiau koncentracija prie urbanistinės plėtros ašių plėtros alternatyva leis racionaliau panaudoti investicijas elektros energijos infrastruktūros plėtrai. Planuojant pagal šią plėtros alternatyvą turi būti užtikrintas pilnas elektros energijos paslaugos prieinamumas visiems rajono gyventojams ir ūkio subjektams. Taip pat numatoma atnaujinti susidėvėjusius tinklus, urbanizuotose teritorijose 0,4 kV orines linijas pakeičiant kabelinėmis, rekonstruojant transformatorines pagal naujus elektros energijos poreikius, įrengiant elektros tinklus naujai įsisavinamose teritorijose.

Centralizuotų šilumos ir dujotiekių tinklų plėtros perspektyvoms ekonomiškiausias koncepcijos A variantas (koncentracija prie urbanistinės plėtros ašių). Centralizuoti šilumos tinklai bus planuojami koncentruotai, o tai užtikrins galimybę didesniam rajono gyventojų skaičiui prisijungti prie sistemų.

Telekomunikacijų tinklų ir ryšių sistema, ypač internetinio ryšio tinklo plėtra, yra svarbi visuomenei. Šiuolaikinės informacinės technologijos leidžia efektyviai apdoroti, saugoti ir perduoti informaciją. Tai užtikrina labai spartų jų plitimą į visas mokslo, gamybos ir privataus gyvenimo sritis. Svarbu siekti, kad šios ryšio priemonės būtų prieinamos visiems potencialiems vartotojams. Planuojamo periodo eigoje būtina plėsti mobilaus ryšio tinklą, sudarant konkurencines sąlygas mobilaus ryšio operatoriams, sukurti kaimiškų vietovių informacinių technologijų plačiajuostį tinklą

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

9. VERTINIMO, ĮSKAITANT VISUS SUNKUMUS, SU KURIAIS SUSIDURTA, KAUPIANT REIKIAMĄ INFORMACIJĄ, APRAŠYMAS

Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano gamtinio karkaso ir rekreacinės infrastruktūros konceptualūs sprendiniai atlikti remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo (Nr. 967, 2004m.) bei strateginiu pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentu (Komplekso Nr. U-0998, 2011m.). Analizei panaudota Marijampolės apskrities bendrojo plano ir Šakių rajono savivaldybės bendrojo plano esamos būklės medžiagos dalis susijusi su kraštovaizdžiu, bioįvairove, aplinkos kokybe bei jos apsauga, probleminiais arealais bei saugomomis teritorijomis. Vertinimo sunkumai daugiausia yra susiję su galimai probleminių situacijų lokalumu ir dispersišku išsidėstymu. Tačiau, įvertinus galimų pokyčių inertiškumą laike, neigiami aplinkos pokyčiai, realizuojant rekreacinės sistemos vystymo sprendinius, yra nežymūs todėl vertinimo rezultatams esamos būklės medžiagos naujumas įtakos neturi. Taip pat vertinimo rezultatus įtakoja informacijos susijusios su NATURA2000 teritorijomis ir nuoseklia jų konversija į valstybinę saugomų teritorijų sistemą. NATURA2000 teritorijų tinklas yra pakankamai jaunas, labai dinamiškas, todėl su šio tinklo teritorijomis susijusi informacija yra nuolatos kintanti.

Menkas subordinacijos tarp atskirų planavimo etapų bei planavimo organizacijų, rengiančių tarpusavyje hierarchiškais ar funkciniais ryšiais susijusius planus buvimas, sąlygoja sunkiai sprendžiamų problemų atsiradimą.

Vertinimo objektyvumą ir išsamumą įtakoja koncepcijos variantų interpretavimo galimybės bei jų potencialaus įgyvendinimo ekonominis nelygiavertiškumas.

Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano strateginis pasekmių aplinkai vertinimas atliktas Kultūros paveldo registro duomenimis, nacionaliniais ir Lietuvos ratifikuotais kultūros paveldo apsaugos teisės aktais, Lietuvos teritorijos bendruoju planu, kultūros paveldo objektų, kompleksų bei vietovių tyrimais. Vertinimo sunkumai – nepilni ir nepakankamai atnaujinti kultūros paveldo objektų apskaitos duomenys.

Nepakankamai įtraukiant vietos gyventojus į kultūros paveldo apsaugą bei nesant šios srities apklausų (sociologinių tyrimų) duomenų, nustatant teritorijų ir atskirų objektų kultūrinę vertę gali būti neatsižvelgta į šių objektų savininkų ir naudotojų nuomonę ir kilti grėsmė paveldui, neįtrauktam į Kultūros vertybių registrą.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Bendrojo plano strateginis pasekmių aplinkai vertinimas atliktas panaudojant statistinę medžiagą, apibūdinančią vidutinius transporto eismo srautus Šakių rajono keliuose, eismo nelaimių apskaitą, vedamą kelių policijos, automobilizacijos lygį, kelionių atlikimo pasiskirstymą tarp transporto rūšių. Vertinimo sunkumai – nepakankamai tikslūs transporto srautų duomenys, kadangi nėra nuolat skaičiuojami transporto eismo srautai rajoniniuose keliuose, o tik magistraliniuose ir krašto keliuose. Vedama nepakankamai detali eismo nelaimių statistika, nes nenurodomos visos eismo nelaimių priežastys.

Atliekant Šakių rajono teritorijos bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros Strateginį pasekmių aplinkai vertinimą, naudotasi šio bendrojo plano esamos būklės analize. Problema, su kuria buvo susidurta tiek atliekant SPAV, tiek rengiant esamos būklės analizę, yra duomenų apie esamus inžinerinės infrastruktūros objektus, taip pat grafinės medžiagos, trūkumas. Be to, surinktos informacijos atnaujinimas yra neoperatyvus. Tačiau šios problemos neturi ženklios įtakos vertinimo kokybei ir rezultatams.

Bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros koncepcijos pasekmių aplinkai vertinimas buvo atliekamas geografinės informacinės sistemos duomenų ir prognozuojamų sprendinių pasekmių analize ir įvertinimu, literatūros ir kitų šaltinių apžvalga, pasinaudojant analogiškų sprendinių jau tyrinėtoms pasekmėms vertinti.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

10. NUMATYTŲ TAIKYTI STEBĖSENOS (MONITORINGO) PRIEMONIŲ APRAŠYMAS

Šakių rajono bendrojo plano pakeitimo urbanistinių sprendinių stebėsenai numatomos priemonės:

1. Išduotų statybos leidimų skaičius, statinių paskirtys, bendrasis plotas (vnt., aprašymas, m^2);
2. Prašymų keisti žemės naudojimo paskirtį, būdą ar pobūdį skaičius ir teritorijos plotas (vnt., ha);
3. Parengtų vietinio lygmens teritorijų planavimo dokumentų skaičius ir teritorijos plotas (vnt., ha).

Teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos įgyvendinus ar neįgyvendinus bendrojo plano koncepcijos sprendinius, turi būti stebimos remiantis Valstybine aplinkos monitoringo 2011 - 2017 metų programa, patvirtinta 2011-03-02 LR Vyriausybės nutarimu Nr. 315. Poreikis vykdyti monitoringą, ir tuo atveju, jei jis vykdomas, jo apimtis turi būti numatyta atitinkamuose dokumentuose.

Koncepcijos sprendinių įgyvendinimo įtakos aplinkos kokybei stebėjimą turėtų organizuoti ir vykdyti vietos regioninis aplinkos apsaugos departamentas (RAAD). Pagrindinis dėmesys vykdant monitoringą turėtų būti kreipiamas į dirvožemio, požeminio bei paviršinio vandens, ir dalinai į oro kokybinius pokyčius. Taip pat turėtų būti vykdomas ir kraštovaizdžio struktūros bei vizualinės kokybės monitoringas, užtikrinama, jog sprendinių įgyvendinimo metu nenukentės kultūros paveldas.

Bendrojo plano kultūros paveldo apsaugos sprendinių įgyvendinimo stebėsena (monitoringas) turėtų būti vykdoma pagal periodiškumo ir detalumo reikalavimus, nustatomus pagal paveldo objektų tipologiją, jų fizinę būklę, teisinę priklausomybę. Stebėsenos rezultatai: stebėjimo ir fiksavimo duomenys, vertingąsias savybes naikinančių ar žalojančių poveikių vertinimas, apibendrinimas ir prognozavimas, turėtų būti teikiami už kultūros paveldo vertybių apsaugą ir teritorijų planavimą atsakingoms institucijoms.

Pateikiami rekomendacinės monitoringo programos metmenys. Monitoringo siūlymai ir jų detalumas turi atitikti bendrojo plano sprendiniams keliamus reikalavimus. Rekomenduojamos

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

nekilnojamojo kultūros paveldo objektų ir kultūros vertybių sankaupos arealų monitoringo programos struktūra sudaryta remiantis LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 32 str. ir LR Vyriausybės nutarimu Dėl Lietuvos Respublikos kraštovaizdžio politikos krypčių aprašo patvirtinimo, 2004 m. gruodžio 1 d. Nr. 1526.

Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcinių inžinerinės infrastruktūros sprendinių įgyvendinimo pasekmių aplinkai stebėsenos rodikliai:

1) Vandens sunaudojimas, tūkst.m3/m;
2) Nuotekų (bendras ir išvalytų iki normatyvų) išleidimas į aplinką, tūkst.m3/m;
3) Nuotekų tvarkymo sistemomis besinaudojančių abonentų (gyventojų) dalis, %;
4) Gyventojų, besinaudojančių centralizuotomis geriamojo vandens sistemomis, dalis, %;
5) Paviršinio vandens monitoringo stočių, kuriose vandens kokybė atitinka gerą vandenų būklę, dalis nuo bendro matavimo vietų skaičiaus pagal BDS7 ir bendrąjį azotą (Nb), %;
6) Geros ekologinės būklės vandens telkinių skaičiaus pokytis, vnt.;
7) Teršalų išmetimų į aplinkos orą iš stacionarių šaltinių, pokytis t/m;
8) Buities ir komunalinių atliekų surinkimas ir tvarkymas, t/m.

Atliekant inžinerinės infrastruktūros sprendimų įgyvendinimo stebėseną, turi būti skatinamas duomenų apie besikeičiančią būklę rinkimas ir kaupimas, nes tai padėtų ateityje išvengti duomenų trūkumo problemos, su kuria buvo susidurta rengiant Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimą.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

11. SANTRAUKA

Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita rengiama remiantis Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu, patvirtintu 2004-08-18 LR Vyriausybės nutarimu Nr. 967. Bendrojo plano rengimo pagrindas yra 2012-04-13 Šakių rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T-165 „Dėl rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo“.

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita, vadovaujantis Aprašo 24 punktu, rengiama pagal vertinimo apimties nustatymo dokumentą. Ataskaitoje aprašomos ir įvertinamos koncepcijos krypčių ir jų alternatyvų įgyvendinimo galimos reikšmingos pasekmės aplinkai.

SPAV ataskaitoje detaliai aprašoma bendrojo plano sąsajos su teritorijų planavimo dokumentais ir programomis, kuriomis vadovaujantis ir yra atliekamas Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas.

Bendrojo plano svarba rajono teritorijos vystymo perspektyvai. Šakių rajone yra 3 miestai – Šakiai, Gelgaudiškis ir Kudirkos Naumiestis. Aštuonios gyvenamosios vietovės turi miestelio statusą – Barzdai, Griškabūdis, Kriūkai, Lekėčiai, Lukšiai, Sintautai, Žemoji Panemunė ir Žvirgždaičiai. Be šių gyvenamųjų vietovių yra dar 533 kaimai.

Šakių rajono seniūnijų centrai yra – Barzdai, Gelgaudiškis, Griškabūdis, Kiduliai, Kriūkai, Kudirkos Naumiestis, Lekėčiai, Lukšiai, Plokščiai, Sintautai, Slavikai, Sudargas, Šakiai, Žvirgždaičiai.

Urbanistinei Šakių rajono struktūrai formuoti pagrindą sudaro esami nedideli, kompaktiški, turintys architektūrinį savitumą miesteliai, esantys Šakių miesto įtakos zonoje ar prie pagrindinių susisiekimo ašių. Miestelius siūloma tinkamai socialiai įrengti, užtikrinti saugią, patogią ir kokybišką gyvenamąją aplinką.

Šakių rajono šiaurinė dalis pasižymi geromis susiekimo charakteristikomis, bet teritorija iš dalies yra izoliuota nuo gretimų teritorijų Nemuno upe iš šiaurinės pusės ir valstybine siena bei Šešupės upe iš vakarų pusės. Toks teritorijos izoliuotumas turi įtakos gyvenviečių tinklo plėtrai.

Neįgyvendinus Šakių rajono bendrojo plano keitimo urbanistinių sprendinių nebus nustatytos strateginės plėtros kryptys ir prioritetai gyvenamosioms vietovėms, nebus atnaujinti bendrojo plano teritorijos funkcinio naudojimo reglamentai, bendrasis planas neatitiks žemesnio lygmens vietovės bendrųjų planų (Šakių miesto, Kudirkos Naumiesčio, Gelgaudiškio, Griškabūdžio, Lekėčių ir kt.),

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

nebus sureaguota į Šakių rajono gyventojų prašymus dėl žemės paskirties pakeitimo, nebus sukurta žemės sklypų pasiūla plėtrai potencialiems investuotojams.

Įgyvendinus Šakių rajono bendrojo plano keitimo urbanistinius sprendinius reikšmingai paveiktos teritorijos galėtų būti esamos gyvenamųjų vietovių teritorijos ir teritorijos skirtos pramonės ir infrastruktūros objektų plėtrai. Šios teritorijos nepatenka į gamtinį karkasą ir saugomas teritorijas, yra ne mažiau kaip 5 km atstumu nuo jų.

Aplinkosauginiu požiūriu svarbioms teritorijoms bendrojo plano konceptualieji sprendiniai turės tiesioginį bei netiesioginį ilgalaikį teigiamą poveikį. Šio požiūrio laikomasi remiantis tiek bendrojo plano sprendiniuose įtvirtinta pagrindine nuostata – *rajono savivaldybės teritorijoje veikla turi būti planuojama ir organizuojama atsižvelgiant į teritorijoms rekomenduojamus funkcinius prioritetus bei kraštovaizdžio vertybinius ir funkcinius potencialo ypatumus, užtikrinant tvaraus teritorijos vystymo principų įgyvendinimą bei išsaugant gamtos vertybes bei kultūros paveldą kraštovaizdyje ateities kartoms.*

Neįgyvendinus, Šakių rajono bendrojo plano konceptualiųjų sprendinių, nebus sudarytos sąlygos kraštovaizdžio struktūros geoekologinio potencialo savaiminiam augimui bei neigiamų aplinkos kokybės tendencijų silpninimui ir mąsto mažinimui. Yra tikimybė, kad šių aplinkybių pasekoje neigiamus pokyčius patirs kraštovaizdžio struktūra bei atsparumas, vyks biologinės įvairovės mažėjimas, bus neoptimaliai panaudojamas gamtinės aplinkos nulemtas kraštovaizdžio geoekologinis potencialas.

Rajono savivaldybės bendrojo plano koncepcijos sprendinių įgyvendinimas yra labai svarbus užtikrinant tvarią teritorijos raidą bei neigiamų aplinkoje vykstančių tendencijų kontrolę ir jų sustabdymą. Ypač tai svarbu reguliuojant ūkinę veiklą nustatant žemės naudojimo rėžimą, nes nereguliuojamos šių veiklų pasekmės paveiktų dirvožemio išteklius bei jo kokybę (didėtų užterštų bei nuardytų dirvožemių plotai). Būtų sunkiai kontroliuojama bei prognozuojama oro tarša iš vietinių taršos židinių.

Neįgyvendinus bendrojo plano kultūros paveldo apsaugos sprendinių stiprės neigiamos Šakių rajono nekilnojamojo kultūros paveldo pokyčių tendencijos: dalies archeologinių vietovių ir architektūros paveldo objektų kultūrinės vertės menkėjimas ir fizinės būklės blogėjimas, medinio architektūros paveldo nykimas, kultūrinio pažintinio turizmo galimybių neišnaudojimas dėl nepakankamo dalies statinių, jų kompleksų ir vietovių parengtumo lankymui. Galima prognozuoti, kad dėl neigiamų demografinių Šakių rajono ir jo ūkio struktūros pokyčių (mažėjantis gyventojų skaičius kaimo vietovėse, didėjanti nedarbingo amžiaus gyventojų dalis) sparčiausiai nyks kultūros

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

vertybės statuso neturintis etnoarchitektūros paveldas ir istorinio kraštovaizdžio fragmentai, esantys už saugomų teritorijų ribų bei atokiau turizmo maršrutų.

Įgyvendinus bendrąjį planą būtų sudarytos prielaidos įgyvendinti kultūros paveldo apsaugos programas ir specialiuosius teritorijų planus, susietus su kultūrinės vertės išsaugojimu.

Šakių rajono savivaldybės teritorijos automobilių kelių tinklo pagrindą rytų-vakarų kryptimi dabar ir ateityje formuos krašto keliai Nr. 140 ir Nr. 137. Šiaurės-Vakarų kryptimis praeina kelias Nr. 138. Šie krašto keliai turi svarbią reikšmę Šakių rajono ekonominei ir socialinei plėtrai. Krašto keliu Nr. 138 Vilkaviškis-Kudirkos Naumiestis-Šakiai, pasiekus magistralinį kelią A7, galima pasiekti Kaliningrado sritį (Rusija).

Valstybinės reikšmės automobilių kelių tinklo struktūra yra palanki rajono teritorijoje esančių miestų ir gyvenviečių aptarnavimui.

Dėl įvairių priežasčių neįgyvendinus Šakių rajono bendrojo plano korektūros susisiekimo sistemos koncepcijos sprendinių, galimos pagrindinės neigiamos pasekmės:

- Šakių rajono susisiekimo sistemos infrastruktūra gali netenkinti nuolat augančių transporto srautų ir negalės tinkamai įsilieti į nacionalinį transportinį kelių tinklą;
- Rajono keliuose didės eismo nelaimių skaičius, ypač su pėsčiaisiais ir dviratininkais;
- Sudėtingiau bus išnaudoti ekonominį bei rekreacinį rajono potencialą.

Centralizuota geriamojo vandens tiekimo paslauga naudojasi 79,6 proc. Šakių rajono gyventojų. Iki siektinos gyventojų skaičiaus dalies – 95 proc., paslauga dar reikia aprūpinti 15,4 proc. gyventojų.

Bendras geriamojo vandens tiekimo vamzdyno tinklas sudaro 390 km. UAB „Šakių vandenys“ įregistruotas vandens tiekimo vamzdynas su įvadais sudaro 76,9 km. Likęs vandentiekio vamzdynas, t. y. 80 proc. tinklų yra bešeimininkis turtas, kurį bendrovė eksploatuoja. Svarbu prabrėžti, kad 42 proc. (161,8 km) vandens tiekimo tinklų nusidėvėjimas yra 60 ir daugiau proc.

Neįgyvendinus Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano konceptualiųjų inžinerinės infrastruktūros sprendinių, didės neigiamos pasekmės ekonominei, socialinei ir gamtinei aplinkai. Pasenę ir susidėvėję inžinerinės infrastruktūros įrenginiai dažniau ges, o tai reiškia, kad didės grėsmė gamtinei aplinkai. Taip pat, dažnesni gedimai pareikalaus didesnių investicijų remontui.

Šakių rajono savivaldybės teritorijoje centralizuotų nuotekų tvarkymo paslaugas gauna 14 miestų, miestelių ir kaimų. Šakių rajone iš viso įrengta 8 nuotekų valymo įrenginiai. UAB „Šakių

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

vandenys“ eksploatuoja beveik visą centralizuotą nuotekų tvarkymo tinklų ūkį, išskyrus Ilguvos pensionatą. 2013 m. UAB “Šakių vandenys” eksploatavo ir prižiūrėjo 8 nuotekų valymo įrenginius (toliau – NVĮ), 33 nuotekų perpumpavimo siurblines ir 9 nuotekų surinkimo sistemas.

Buitinių nuotekų tinklų techninė būklė, išskyrus nedidelę dalį nutiestų, vykdant ES finansuojamus projektus, yra prastos būklės, tinklai pasenę ir nusidėvėję, dėl to patiriama finansinių ir ekologinių nuostolių.

Neįgyvendinus Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano konceptualiųjų nuotekų tvarkymo inžinerinės infrastruktūros sprendinių, didės neigiamų pasekmių ekonominei, socialinei ir gamtinei aplinkai. Pasenusi ir nusidėvėjusi nuotekų tvarkymo infrastruktūros dalis didins paslaugos kaštus ir darys žalą gamtinei, ekonominei ir socialinei aplinkai. Tačiau didžiausia grėsmė tai, kad daugumai Šakių rajono gyventojų nuotekų tvarkymo paslauga neprieinama, o tai neigiamai atsiliepia gyventojų ir aplinkos gerovei – gyventojai turi įsigyti nuosavus valymo įrenginius arba teršti aplinką nevalomomis nuotekomis.

Šiuo metu rajone yra 2 esami ir 8 rekultivuoti ir 2 neveikiantys sąvartynai. Esami sąvartynai neeksploatuojami ir yra paruošti uždarymui.

Neįgyvendinus bendrojo plano sprendinių atliekų tvarkymo srityje, atsiranda grėsmė, jog bus neužtikrintas kokybiškas ir patogus atliekų šalinimas rajono gyventojams bei didėja tikimybė, jog gali padidėti gyvenamosios aplinkos tarša buitinėmis ir kitomis atliekomis.

Šakių rajone centralizuoto šilumos tiekimu aptarnaujamas Šakių, Gelgaudiškio miestuose ir Lekėčių miestelyje esantys daugiabučiai ir visuomeninės paskirties pastatai.

Šakių rajone gamtinių dujų tinklas yra išvystytas Šakių mieste, Lekėčių ir Gelgaudiškio miesteliuose. Likusių Šakių rajono gyvenamųjų vietovių gyventojai buitiniams bei transporto poreikiams naudoja suskystintas dujas.

Neįgyvendinus Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano dujų tiekimo inžinerinės infrastruktūros sprendinių, didės neigiamų pasekmių ekonominei aplinkai. Pavyzdžiui, gamtinių dujų vartojimas šilumos ir elektros gamybai, pasižyminčiai dideliu efektyvumu, lems mažesnius energijos ir energijos išteklių poreikius, tiesiogiai gaunant ekonominę naudą.

Neįgyvendinus sprendinių elektros energijos srityje nebus sudarytos sąlygos gyvenamuosius, komercinius, pramoninius ir kitus objektus aprūpinti elektros ir apšvietimo infrastruktūra.

Neįgyvendinus sprendinių telekomunikacijų ir ryšių srityje gyvenamuosiuose, visuomeniniuose, komerciniuose, kultūros paveldo ir kitos paskirties objektuose nebus prieinamas telekomunikacijų ir ryšių paslaugų spektras, negerės ryšių paslaugų kokybė.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Šakių rajone veikia 40 saulės energijos jėgainių, 6 vėjo energijos ir 2 biodujų energijos jėgainės.

Neįgyvendinus Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano alternatyvių energijos šaltinių naudojimo inžinerinės infrastruktūros sprendinių, nebus mažinamos neigiamos pasekmės gamtinei aplinkai, nenustačius teritorijų alternatyvios energijos šaltinių įrengimui, nebus sudaromos sąlygos didinti alternatyvių energijos šaltinių naudojimą, taip prisidedant prie klimato kaitos stabilizavimo.

Rajone esančios jautrios teritorijos. Esamą Šakių rajono savivaldybės saugomų teritorijų tinklą sudaro valstybinės ir savivaldybių reikšmės saugomos teritorijos bei gamtos paveldo objektai, funkcinio prioriteto zonos ir „Natura 2000“ teritorijos, iš viso 43 vnt. (žr. 22 pav. ir 3, 4, 5 ir 6 lenteles). Šakių rajono savivaldybės saugomų teritorijų tinklą sudaro:

- 1 rezervatas;
- 17 draustinių (3 geomorfologiniai, 3 hidrografiniai, 1 pedologinis, 1 zoologinis-ornitologinis, 1 botaninis-zoologinis, 4 genetiniai ir 4 geologiniai);
- 18 gamtos paveldo objektai (1 hidrogeologinis (šaltiniai, versmės), 17 botaninių GPO);
- 1 regioninis parkas;
- NATURA 2000 teritorijos (3 BAST ir 3 PAST).

2015 metais kultūros vertybių registro duomenimis Šakių rajono savivaldybės teritorijoje yra 110 nekilnojamųjų kultūros vertybių (neįskaitant pavienių objektų, patenkančių į kompleksus, bei dailės objektų, esančių pastatų interjeruose), iš kurių: 2 vietovės (1 valstybės saugoma ir 1 registrinė), 28 kompleksai (10 valstybės saugomų, 2 paminklai, 16 registrinių), 80 pavienių objektų ir kiti pavieniai objektai, patenkantys į kompleksus, bei dailės objektai, esantys pastatų interjeruose. Šakių rajono teritorijoje esančių nekilnojamųjų kultūros vertybių sąrašas pateikiamas 4 priede suformuotoje lentelėje, kuri sudaryta Kultūros vertybių registro 2015 m. lapkričio mėn. duomenimis. Lentelėje *nenurodomi* pavieniai objektai, patenkantys į Kultūros paveldo statinių kompleksus, bei dailės objektai, esantys pastatų interjere, ir objektai, kuriems kultūros paveldo apsauga panaikinta arba yra pradėtas šios apsaugos naikinimo procesas.

Pagrindinės su planu susijusios aplinkosaugos problemos. Šakių rajono bendrojo plano pakeitimo urbanistiniai sprendiniai numato esamų gyvenviečių plėtrą pagal galiojančius vietovės

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

lygmens bendruosius planus ir galimybę gyvenamųjų vietovių, kurioms bendrieji planai nėra parengti, plėtrai „į vidų“, t.y. nepanaudotose gyvenamųjų vietovių teritorijose, tokiose kaip įsiterpę į kaimus ir miestelius žemės ūkio sklypai. Dėl šios bendrojo plano pakeitimu leidžiamos plėtros aplinkos apsaugos problemų nenumatoma, nes plėtros teritorijos numatomos jau pilnai ar iš dalies urbanizuotose (antropogeniškai paveiktose) teritorijos dalyse.

Bendrojo plano keitimu šiuo metu leidžiamos plėtros teritorijos yra tikslinamos jas mažinant, todėl aplinkos apsaugos problemų susijusių su bendrojo plano sprendinių pakeitimais nenumatoma.

Plėtojant ir tobulinant Šakių rajono krašto, rajoninių ir vietinių kelių tinklą bus sukurtos geresnės gyvenimo sąlygos, tačiau kartu bus pritraukti ir didesni transporto srautai, sukeliantys žalingą poveikį aplinkai. Didėjantis automobilizacijos lygis ir transporto bei turistų, poilsiautojų srautai padidins teigiamą poveikį rajono ekonomikai bei socialinei aplinkai. Kartu padidės automobilių išmetamų dujų ir triukšmo kiekis, o tai turės gali turėti neigiamos įtakos aplinkai šalia pagrindinių kelių, kuriuos siūloma rekonstruoti, bei rekreacinėse teritorijose.

Vienas iš būdų mažinti transporto srautų augimą rekreaciniais ar rajono gyventojų buitiniais tikslais, yra infrastruktūros bevarikliam transportui įrengimas ir vystymas Šakių rajono teritorijoje, sudarant galimybę rajono gyventojams darbines, buitines ir laisvalaikio keliones ir rajono lankytojams pažintines keliones atlikti naudojant bevariklį transportą.

Viešojo transporto maršrutinio tinklo rajono teritorijoje tobulinimas, dviračių ir pėsčiųjų takų tiesimas gyvenvietėse sudarys sąlygas vietiniams gyventojams ir poilsiautojams naudotis transporto priemonėmis, kurios turi mažesnį arba neturi neigiamo poveikio aplinkai, tuo pačiu gerinti Šakių rajono aplinkos kokybę.

Pagrindinės aplinkosaugos problemos, susijusios su Šakių rajono teritorijos bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies tikslais ir planuojamomis ūkio šakomis yra:

1) oro tarša kenksmingomis aplinkai ir žmogui medžiagomis, atmosferos tarša šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis;
2) energijos ir vandens išteklių neefektyvus naudojimas;
3) paviršinių ir gruntinių vandenų tarša;
4) dirvožemio tarša;
5) grėsmė biologinės įvairovės nykimui;
6) grėsmė kraštovaizdžio išsaugojimui;
7) grėsmė kultūros paveldo išsaugojimui.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Rengiamo Šakių rajono teritorijos bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies sprendiniais siekiama įgyvendinti tokius aplinkosaugos tikslus:

1) mažinti aplinkos oro taršą kenksmingomis aplinkai ir žmogui medžiagomis;
2) mažinti atmosferos taršą šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis, siekiant įgyvendinti Lietuvos kaip Europos Bendrijos narės įsipareigojimus dėl įtakos klimato kaitai švelninimo;
3) užtikrinti efektyvų energijos ir vandens vartojimą, skatinti atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą;
4) užtikrinti gamtinių paviršinių ir požeminių vandenų apsaugą;
5) užtikrinti dirvožemio apsaugą;
6) inžinerinės infrastruktūros plėtrą organizuoti taip, kad būtų saugojamas ir palaikomas kultūros ir gamtos paveldas (kraštovaizdis, biologinė įvairovė).

Koncepcijos alternatyvų palyginimas ir tikėtinos pasekmės aplinkai. Koncepcija A – Koncentracija prie urbanistinės plėtros ašių: Kadangi visos gyvenamosios vietovės mažėja, sudaromos realios galimybės lėčiau nykstančioms gyvenamosioms vietovėms sutvarkyti gyvenamąją aplinką, gatves. Tikėtinas teigiamas poveikis visuomenei ir sveikatingumui. Vandeniui ir dirvožemiui šios plėtros alternatyvos poveikis nenumatomas, nes teritorinė plėtra beveik nevyktų. Aplinkos orui ir klimatui poveikis nenumatomas. Materialus turtas turėtų galimybę tiek augti, tiek ir mažėti.

Koncepcija B – decentralizuota koncentracija: Stengiamasi išlaikyti visas gyvenamąsias vietoves ir plėtoti tolygiai visos rajono teritorijos gyvenamąsias vietoves. Tikėtinas teigiamas poveikis visuomenei ir sveikatingumui. Vandeniui ir dirvožemiui gali būti tiek teigiamas, tiek neigiamas poveikis dėl teritorinės plėtros. Tinkamai įrengiant naujas planuojamas gatves, tvarkant lietaus nuotekas poveikis būtų teigiamas. Aplinkos orui ir klimatui poveikis nenumatomas. Materialaus turto vystymui paliktos didesnės galimybės nei pirmojoje plėtros alternatyvoje, bet toks vystymas neprognozuojamas pagal pastarųjų 10 metų tendencijas.

Bendrojo plano sprendiniai, susiję su ekologinio kompensavimo sistemų lokalizavimu bei rekreacinės infrastruktūros vystymu, keičiamo bendrojo plano koncepcijoje siūlomuose variantuose, paremtuose tvarios veiklos bei plėtros principais, numatomi įgyvendinti sprendiniai reikšmingai teigiamai įtakos rajono teritorijos bendrąją erdvinę struktūrą bei gamtinės ir socialinės aplinkos

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

kokybę, užtikrins biologinės įvairovės išsaugojimą ir gausėjimą teritorijų renatūralizacijos procese. Taip pat užtikrins kraštovaizdžio struktūros vystymąsi stabilumo didėjimo linkme.

Šakių rajono bendrojo plano pakeitimui priimtinesnis koncepcijos A variantas, nes tokia plėtra labiau atitinka realias Šakių rajono plėtros tendencijas ir Šakių rajono savivaldybės galimybes plėtrai palaikyti. Įgyvendinant koncepcijos A variantą mažiau paveikiama aplinka ir investicijos koncentruojamos didžiausią potencialą turinčiose gyvenamosiose vietovėse. Didesnei daliai gyvenamųjų vietovių nustatoma modernizavimo ir palaikymo programa, neplečiant jų teritoriškai, taip apsaugo aplinką nuo galimo neigiamo poveikio.

Ypač didelį teigiamą poveikį pirmojo varianto sprendiniai turės demografinių - socialinių ir ekonominių – finansinių problemų sprendime. Ilgalaikėje perspektyvoje dėl kompaktiškos ir erdviškai koncentruotos apgyvendinimo sistemos formavimo turėtų gerėti gyvenimo kokybė: sprendžiami ne tik su aplinkos komponentų kokybe susiję probleminiai klausimai, bet ir gerinamas socialinės aplinkos sveikatingumas, užtikrinant didesniems gyventojų skaičiams patogesnes gyvenimo ir buities sąlygas.

Šakių rajono savivaldybės BP sprendiniai, susiję su koncentracijos prie urbanistinės plėtos ašių koncepcija, teigiamai veiks kultūrinį kriterijų. Gyventojų ir jų intensyvios veiklos koncentravimas sudarys palankias sąlygas kultūrinei raidai, tuo pačiu didinant kultūrinio bendravimo ir bendradarbiavimo galimybes.

Ekonominiu požiūriu koncentracijos prie urbanistinės plėtros ašių koncepcijos variantas pranašesnis prieš decentralizuotos koncentracijos koncepcijos variantą. Tai sąlygoja santykinai mažesnį aplinkos ir infrastruktūros tvarkymui bei aplinkosauginių problemų sprendimui reikalingų finansinių išteklių kiekį. Jie yra būtini siekiant ne tik įgyvendinti sprendinius, bet ir gerinant socialinės bei gamtinės aplinkos kokybę, ieškant ir įgyvendinant kryptis, reikalingas tvariam gamtinės ir socialinės aplinkos sambūviui.

Ekologinių kriterijų kontekste abu koncepcijos variantai vertintini daugiareikšmiškai. Akivaizdu, kad koncentracijos prie urbanistinės plėtros ašių koncepcijos variantas, taip pat kaip ir decentralizuotos koncentracijos koncepcijos variantas reikalauja gamtinės aplinkos išteklių, tačiau tuo pačiu užtikrina ir socialinės aplinkos kokybę bei gamtinės aplinkos stabilumą. Gyventojų ir tuo pačiu ūkinės veiklos koncentravimas koncepcijos A varianto atveju ilgalaikėje perspektyvoje supaprastins ir atpigins aplinkosauginių problemų sprendimą ir valdymą.

Koncentracijos prie urbanistinės plėtros ašių koncepcijos variantas, kryptingai ir nuosekliai jį įgyvendinant, užtikrins optimalų sistemos „gamta – visuomenė“ funkcionavimą bei efektyvų ir greitą

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

su tuo susijusių socialinės ir gamtinės aplinkos problemų sprendimą. Todėl šis koncepcijos variantas labiau nei decentralizuotos plėtros, prisideda prie tvaraus teritorijos vystymo ir ypač prie gamtinės aplinkos stabilumo palaikymo.

Vienos iš siūlomų plėtros alternatyvų – koncentracija prie urbanistinės plėtros ašių arba decentralizuota koncentracija – pasirinkimas kultūros paveldo apsaugai žymesnio poveikio neturi. Abiem atvejais turi būti išsaugomi registrinių objektų, statinių kompleksų ir vietovių kultūrinės vertės požymiai.

Kultūrinis ir pažintinis turizmas bei rekreacija siūlomi laikyti prioritetinėmis paskirtimis vertingiausioms Panemunė ruožo teritorijoms, Kudirkos Naumiesčio kultūros paveldo vertybių sankaupos arealui. Kultūros ir gamtos paveldo apsaugos integravimo krypties įtvirtinimas – prielaidos išsaugoti vertingiausius istorinio kultūrinio kraštovaizdžio arealus bei pritaikyti turizmui didžiausiu kultūriniu ir estetiniu potencialu pasižyminčius objektus sudarymas. Konkrečias šių teritorijų kultūrinės vertės išsaugojimo priemones kultūros vertybių sankaupos arealuose tikslinga nustatyti rengiant jų apsaugos specialiuosius planus. Jei nebus skirta žymiai daugiau lėšų saugomų archeologijos, urbanistikos, memorialinių vietų priežiūrai, didėsiančios kultūrinio pažintinio turizmo apimtys gali turėti ir neigiamą poveikį jų gamtiniams komponentams.

Numatytos taikyti stebėsenos (monitoringo) priemonės aprašomos 10 skyriuje. Galima išskirti pagrindinius ir aktualiausius stebėsenos rodiklius, tokius kaip: išduotų statybos leidimų skaičius, statinių paskirtys, bendrasis plotas (vnt., aprašymas, m^2); prašymų keisti žemės naudojimo paskirtį, būdą ar pobūdį skaičius ir teritorijos plotas (vnt., ha); parengtų vietinio lygmens teritorijų planavimo dokumentų skaičius ir teritorijos plotas (vnt., ha); dirvožemio, požeminio bei paviršinio vandens, ir dalinai į oro kokybinius pokyčiai; kultūros paveldo apsaugos objektų stebėsena (monitoringas) turi būti vykdoma periodiškai ir pagal reikalavimus, nustatytus atsižvelgiant į objektų lokalizaciją, tipologiją, fizinę būklę; vandens sunaudojimas, tūkst.m^3/m; nuotekų (bendras ir išvalytų iki normatyvų) išleidimas į aplinką, tūkst.m^3/m; nuotekų tvarkymo sistemomis besinaudojančių abonentų (gyventojų) dalis, %; gyventojų, besinaudojančių centralizuotomis geriamojo vandens sistemomis, dalis, %; paviršinio vandens monitoringo stočių, kuriose vandens kokybė atitinka gerą vandenų būklę, dalis nuo bendro matavimo vietų skaičiaus pagal BDS7 ir bendrąjį azotą (Nb), %; geros ekologinės būklės vandens telkinių skaičiaus pokytis, vnt.; teršalų išmetimų į aplinkos orą iš stacionarių šaltinių, pokytis t/m; buities ir komunalinių atliekų surinkimas ir tvarkymas, t/m ir kt.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

PRIEDAI

Priedas Nr. 1 Brėžinys: Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas. Koncepcija Teritorijos naudojimo funkciniai prioritetai, struktūros vystymo principai. M 1:50000.

Priedas Nr. 2 Brėžinys: Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas. Koncepcija A – teritorijos planinės ir erdvinės struktūros vystymo principai. M 1:50000.

Priedas Nr. 3 Brėžinys: Šakių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas. Koncepcija B – teritorijos planinės ir erdvinės struktūros vystymo principai. M 1:50000.

Priedas Nr. 4. Nekilnojamųjų kultūros vertybių Šakių rajono savivaldybėje sąrašas.

© 2016 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

Priedas Nr. 4. Nekilnojamųjų kultūros vertybių Šakių rajono savivaldybėje sąrašas.

Unikalus vietos, komplekso, objekto kodas	Vietos, komplekso, objekto pavadinimas	Vietos, komplekso, objekto statusas ir reikšmingumo lygmuo	Adresas	Teritorijos plotas kv. m	Apsaugos zonos plotas kv. m (fizinė, vizualinė)
1	2	3	4	5	6
Vietovės					
17093	Miestelio istorinis centras	Valstybės saugomas	Kudirkos Naumiestis, Kudirkos Naumiesčio sen., Šakių r. sav.	742000,00	-
17081	Griškabūdis	Registrinis	Griškabūdis, Griškabūdžio sen., Šakių r. sav.	-	-
Kompleksai					
10550	Kalbininko Jono Jablonskio sodyba, kompleksas (namas, klėtis)	Registrinis, nacionalinis	Rygiškių k., Griškabūdžio sen., Šakių r. sav.	16900,00	-
16604	Sodyba, kompleksas	Registrinis	Rygiškių k., Griškabūdžio sen., Šakių r. sav.	-	-
30576	Antano Skelčio gimtoji sodyba, kompleksas (stuba, tvartas)	Valstybės saugomas	Žalvėderių k., Žvirgždaičių sen., Šakių r. sav.	14100,00	-
591	Pavilkijo dvaro sodyba	Registrinis, vietinis	Pavilkijo k., Lekėčių sen., Šakių r. sav.	105525,00	-
37475	Piliakalnis su gyvenviete	Registrinis, nacionalinis	Grinaičių k., Sudargo sen., Šakių r. sav.	-	-
590	Buv. palivarko sodyba	Registrinis	Mikytų k., Lekėčių sen., Šakių r. sav.	-	-
588	Kaimelio dvaro sodybos fragmentai	Registrinis, regioninis	Vilties g. 2A, Kaimelio k., Kidulių sen., Šakių r. sav	26853,00	-
38029	Sintautų senųjų kapinių ir Pirmojo pasaulinio karo Vokietijos karių kapų kompleksas	Registrinis, vietinis	Sintautai, Sintautų sen., Šakių r. sav.	3000,00	-
592	Paveliuonių (Fricynės) buv. dvaro sodybos fragmentai	Registrinis	Šilvėnų k., Plokščių sen., Šakių r. sav.	-	-
24680	Piliakalnis II su gyvenviete	Valstybės saugomas	Grinaičių k., Sudargo sen., Šakių r. sav.	19000,00	541000,00 (viz.)
587	Ilguvos dvaro sodybos ir Šv. Kryžiaus Atradimo bažnyčios statinių kompleksas	Valstybės saugomas	Ilguvos k., Kriūkų sen., Šakių r. sav.	-	-

1611	Kidulių dvaro sodyba	Valstybės saugomas, regioninis	Kidulių k., Kidulių sen., Šakių r. sav.	225348,00	-
24679	Mikytų piliakalnis su gyvenviete	Valstybės saugomas	Mikytų k., Lekėčių sen., Šakių r. sav.	12400.00	3977200.00 (viz.)
16102	Šv. arkang. Mykolo bažnyčios kompleksas	Valstybės saugomas	Kaimelio k., Kidulių sen., Šakių r. sav.	1520,00	-
32408	Griškabūdžio Kristaus Atsimainymo bažnyčios statinių kompleksas	Registrinis, nacionalinis	A. Skelčio g. 2A, Griškabūdis, Griškabūdžio sen., Šakių r. sav.	5180,00	-
1013	Gelgaudiškio dvaro sodyba	Paminklas, nacionalinis	Parko g. 2, 3, 5, Gelgaudiškis, Gelgaudiškio sen., Šakių r. sav.	861359,00	-
37620	Sudargo, Burgaičių piliakalnis su gyvenviete	Registrinis	Burgaičių k., Sudargo sen., Šakių r. sav.	24432.00	-
585	Daukantiškių (Daugerdiškių) buv. dvaro sodybos fragmentai	Registrinis	Daukantiškių k., Gelgaudiškio sen., Šakių r. sav.	-	-
36417	Kudirkos Naumiesčio Šv. Kryžiaus Atradimo bažnyčios statinių kompleksas	Registrinis, regioninis	Bažnyčios g. 28, Kudirkos Naumiestis, Kudirkos Naumiesčio sen., Šakių r. sav.	3676.00	-
584	Branduoliškių (Aukštojo Gelgaudiškio) buv. dvaro sodybos fragmentas	Registrinis	Branduoliškių k., Gelgaudiškio sen., Šakių r. sav.	-	-
594	Žemosios Panemunės dvaro sodybos fragmentai	Registrinis, regioninis	Kalno g. 5, Žemoji Panemunė, Kriūkų sen., Šakių r. sav.	27837.00	-
10553	Sodyba ir paminklinis akmuo	Registrinis	Sintautai, Sintautų sen., Šakių r. sav.	11000,00	8800,00 (viz.)
24749	Dulinčiškių piliakalnis su gyvenviete	Valstybės saugomas	Dulinčiškių k., Kriūkų sen., Šakių r. sav.	40000.00	8000.00 (fiz.), 558000.00 (viz.)
29927	Žemosios Panemunės Šv. Vincento Pauliečio bažnyčios pastatų kompleksas	Valstybės saugomas	Žemoji Panemunė, Kriūkų sen., Šakių r. sav.	2900.00	-
24752	Maštaičių, Narkūnų piliakalnis su priešpiliais ir papiliu	Paminklas, nacionalinis	Maštaičių k., Kidulių sen., Šakių r. sav.	85277.00	-
593	Sviatošino buv. dvaro sodybos fragmentai	Registrinis	Kriūkai, Kriūkų sen., Šakių r. sav.	-	-
24736	Kukarskės piliakalnis su gyvenviete	Valstybės saugomas	Kukarskės k., Kidulių sen., Šakių r. sav.	26500.00	491500.00 (viz.)

1616	Zyplių dvaro sodyba	Valstybės saugomas, nacionalinis	Tubelių k., Lukšių sen., Šakių r. sav.	577531.00	613000.00 (viz.)
Pavieniai objektai					
38312	Sudargo žydų žudynių vieta ir kapas, pavienis objektas	Registrinis, nacionalinis	Pervazninkų k., Sudargo sen., Šakių r. sav.	91,00	-
3279	Piliakalnis, pavienis objektas	Registrinis	Slavikų sen., Šakių r. sav.	-	-
11184	Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta	Registrinis, vietinis	Plokščių k., Plokščių sen., Šakių r. sav.	432,00	-
11174	Poeto Viktoro Valaičio kapas	Registrinis, vietinis	Šakiai, Šakių sen., Šakių r. sav.	9,00	-
11178	Knygnešio kunigo Martyno Sederevičiaus ir Serafimo Lauryno Kušeliauskio kapas	Registrinis, nacionalinis	Sudargo k., Sudargo sen., Šakių r. sav.	4,00	-
27091	Šėtijų kapinynas	Valstybės saugomas	Šėtijų k., Lekėčių sen., Šakių r. sav.	5700,00	191900,00 (viz.)
11186	Kapinės	Registrinis	Batiškių k., Šakių sen., Šakių r. sav.	5000,00	12000,00 (viz.)
3264	Sudargo, Burgaičių piliakalnis II, vad. Pilaite	Valstybės saugomas, nacionalinis	Burgaičių k., Sudargo sen., Šakių r. sav.	28108,00	541000,00 (viz.)
37333	Sudargo žydų žudynių ir užkasimo vieta	Registrinis, nacionalinis	Pervazninkų k., Sudargo sen., Šakių r. sav.	58,00	-
10551	Visuomenės veikėjo Vinco Kudirkos kapas	Valstybės saugomas, nacionalinis	Kudirkos Naumiestis, Kudirkos Naumiesčio sen., Šakių r. sav.	5,28	24,65 (fiz.), 24,00 (viz.)
17028	Sodybos vieta ir paminklas	Registrinis	Gyliškių k., Kudirkos Naumiesčio sen., Šakių r. sav.	-	-
11176	Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta	Registrinis, vietinis	Griškabūdis, Griškabūdžio sen., Šakių r. sav.	1600,00	725,00 (viz.)
3270	Žuklijų piliakalnis	Valstybės saugomas	Žuklijų k., Kriūkų sen., Šakių r. sav.	220000,00	9600.00 (fiz.), 660000,00 (viz.)
2104	Ramoniškių kapinynas	Valstybės saugomas, regioninis	Ramoniškių k., Sudargo sen., Šakių r. sav.	2098,00	-
16380	Žiūrių senovės gyvenvietė	Valstybės saugomas	Žiūrių k., Slavikų sen., Šakių r. sav.	4400,00	969800,00 (viz.)
16923	Buv. pradinės mokyklos pastatas	Registrinis, vietinis	P. Vaičaičio g. 36, Sintautai, Sintautų sen., Šakių r. sav.	1276,00	-
16377	Nosiedų, Pavilkijo kapinynas	Valstybės saugomas	Nosiedų k., Lekėčių sen., Šakių r. sav.	11000,00	-

17184	Nosiedų, Pavilkijo senovės gyvenvietė	Valstybės saugomas	Nosiedų k., Lekėčių sen., Šakių r. sav.	52600,00	-
37334	Šiaudinės kaimo žydų žudynių ir užkasimo vieta	Registrinis, nacionalinis	Pervazninkų k., Sudargo sen., Šakių r. sav.	58,00	-
11182	Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta	Registrinis	Kudirkos Naumiestis, Kudirkos Naumiesčio sen., Šakių r. sav.	2619,00	-
2137	Paminklas Lietuvos Nepriklausomybės 10-mečiui	Registrinis, vietinis	Lekėčiai, Lekėčių sen., Šakių r. sav.	1456,00	-
3276	Stulgių piliakalnis vad. Šančiumi, Prancūzų apkasais	Valstybės saugomas	Stulgių k., Plokščių sen., Šakių r. sav.	23000,00	522000,00 (viz.)
3257	Piliakalnis	Registrinis	Klepų k., Kudirkos Naumiesčio sen., Šakių r. sav.	-	-
10045	Vinco Kudirkos paminklas	Valstybės saugomas, nacionalinis	Kudirkos Naumiestis, Kudirkos Naumiesčio sen., Šakių r. sav.	770,00	-
17183	Mikytų, Pavilkijo senovės gyvenvietė	Valstybės saugomas	Mikytų k., Lekėčių sen., Šakių r. sav.	155400,00	3977200,00 (viz.)
16266	Slavikų senovės gyvenvietė	Valstybės saugomas	Slavikų k., Slavikų sen., Šakių r. sav.	22400,00	-
13697	Kryžius su koplytėle	Registrinis	Barzdai, Barzdų sen., Šakių r. sav.	47,50	80,24 (viz.)
3258	Turčinų, Ročkų piliakalnis	Valstybės saugomas	Turčinų k., Kudirkos Naumiesčio sen., Šakių r. sav.	7300.00	3800.00 (fiz.), 491000.00 (viz.)
3267	Joginiškių piliakalnis vad. Kalnu	Valstybės saugomas	Joginiškių k., Kriūkų sen., Šakių r. sav.	10000.00	733000.00 (viz.)
12169	Sodybos vieta	Valstybės saugomas	Kubilėlių k., Kudirkos Naumiesčio sen., Šakių r. sav.	5500.00	-
2660	Lietuvos partizanų stovyklos ir žūties vieta	Registrinis	Zygmantiškės k., Kriūkų sen., Šakių r. sav.	21990.00	-
35684	Sudargo senosios klebonijos pastatas	Registrinis, regioninis	Laisvės a. 17, Sudargo k., Sudargo sen., Šakių r. sav.	304.00	-
11177	Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta	Registrinis, vietinis	Kidulių k., Kidulių sen., Šakių r. sav.	1579.00	-
13734	Kryžius	Registrinis, regioninis	Sutkų k., Kriūkų sen., Šakių r. sav.	4.00	-
23140	Sodybos vieta, vad. Banaityne	Valstybės saugomas	Vaitiekupių k., Šakių sen., Šakių r. sav.	3800.00	35000.00 (viz.)
11181	Kudirkos Naumiesčio žydų	Registrinis,	Kudirkos Naumiestis,	26562.00	-

	senosios kapinės ir masinių žudynių kapai	vietinis	Kudirkos Naumiesčio sen., Šakių r. sav.		
17182	Klangių, Kriūkų senovės gyvenvietė	Valstybės saugomas	Klangių k., Kriūkų sen., Šakių r. sav.	67400.00	-
38810	Gražiškių koplyčia	Registrinis, vietinis	Gražiškių k., Barzdų sen., Šakių r. sav.	269.00	-
3278	Senkapis su V-VIII m.e.a. dg. kp.	Registrinis	Slavikų k., Slavikų sen., Šakių r. sav.	-	-
2136	Lietuvos Nepriklausomybės dešimtmečio paminklas	Registrinis, vietinis	Sutkų k., Kriūkų sen., Šakių r. sav.	33.00	-
17030	Paminklas žuvusiems savanoriams	Registrinis, vietinis	Plokščių k., Plokščių sen., Šakių r. sav.	4.00	-
23139	Sodybos vieta, vad. Staugaityne	Valstybės saugomas	Tupikų k., Žvirgždaičių sen., Šakių r. sav.	1200.00	153000.00 (viz.)
11183	Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta	Registrinis, vietinis	Lukšiai, Lukšių sen., Šakių r. sav.	1400.00	-
1613	Magazinas	Valstybės saugomas, regioninis	Nemuno g. 17, Kriūkai, Kriūkų sen., Šakių r. sav.	985.00	-
2138	Paminklas Vytautui Didžiajam atminti	Registrinis	Vytauto g., Kudirkos Naumiestis, Kudirkos Naumiesčio sen., Šakių r. sav.	-	-
16378	Simokų senovės gyvenvietė	Valstybės saugomas	Simokų k., Barzdų sen., Šakių r. sav.	13000.00	-
3277	Kubilių, Šilvėnų piliakalnis vad. Piliuku, Pilaite	Valstybės saugomas	Kubilių k., Plokščių sen., Šakių r. sav.	3300.00	3600.00 (fiz.), 3600.00 (viz.)
30818	Sandėlis	Registrinis	V. Kudirkos g. 11, Šakiai, Šakių sen., Šakių r. sav.	1600.00	-
30961	Mokykla	Registrinis, regioninis	Bažnyčios g. 3, Barzdai, Barzdų sen., Šakių r. sav.	3400.00	-
38987	Lietuvos karininko savanorio Vinco Gvildžio kapas	Nacionalinis	Paežerėlių k., Kriūkų sen., Šakių r. sav.	3.00	-
3273	Mikytų kapinynas	Valstybės saugomas	Mikytų k., Lekėčių sen., Šakių r. sav.	12800.00	3977200.00 (viz.)
3275	Plokščių, Vaiguviškių piliakalnis	Valstybės saugomas	Plokščių sen., Šakių r. sav.	61000.00	613000.00 (viz.)
38313	Kidulių žydų žudynių vieta ir kapas	Registrinis, nacionalinis	Pervazninkų k., Sudargo sen., Šakių r. sav.	91.00	-
38553	Pilviškių žydų žudynių vieta ir kapas II	Nacionalinis	Baltrušių k., Barzdų sen., Šakių r. sav.	204.00	-

23138	Sodybos vieta, vad. Vailokaityne	Valstybės saugomas	Pikžirnių k., Sintautų sen., Šakių r. sav.	7600.00	121000.00 (fiz.)
3269	Piliakalnis	Registrinis	Žemoji Panemunė, Kriūkų sen., Šakių r. sav.	-	-
27088	Gluobių senovės gyvenvietė	Valstybės saugomas	Gluobių k., Kudirkos Naumiesčio sen., Šakių r. sav.	7500.00	-
15230	Petronėlės ir Motiejaus Vailokaičių kapo antkapis	Registrinis, vietinis	Sintautai, Sintautų sen., Šakių r. sav.	14.00	-
3274	Šėtijų piliakalnis vad. Jundakalniu	Valstybės saugomas	Šėtijų k., Lekėčių sen., Šakių r. sav.	22000,00	6900,00 (fiz.) 52300 (viz.)
27089	Mikytų senovės gyvenvietė	Valstybės saugomas	Mikytų k., Lekėčių sen., Šakių r. sav.	19400,00	3977200,00 (viz.)
15745	Dekoratyvinės skulptūros	Registrinis	P. Mašioto g. 42, Kudirkos Naumiestis, Kudirkos Naumiesčio sen., Šakių r. sav.	722,00	-
2564	Senovės gyvenvietė	Registrinis	Žemoji Panemunė, Kriūkų sen., Šakių r. sav.	-	-
11173	Poeto Edmundo Steponaičio kapas	Registrinis	Šakiai, Šakių sen., Šakių r. sav.	4,00	-
27092	Kirkilų senovės gyvenvietė	Valstybės saugomas	Kirkilų k., Sudargo sen., Šakių r. sav.	10200,00	837200,00 (viz.)
11175	Pilviškių žydų žudynių vieta ir kapas I	Nacionalinis	Baltrušių k., Barzdų sen., Šakių r. sav.	319,00	-
27090	Šėtijų senovės gyvenvietė	Valstybės saugomas	Šėtijų k., Lekėčių sen., Šakių r. sav.	47800,00	3977200,00 (viz.)
11172	Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta	Registrinis, vietinis	Šakiai, Šakių sen., Šakių r. sav.	520.00	-
11185	Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta	Registrinis, vietinis	Sintautai, Sintautų sen., Šakių r. sav.	1400.00	-
11179	Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta	Registrinis, vietinis	Kriūkai, Kriūkų sen., Šakių r. sav.	678.00	-
13741	Kryžius su koplytėle ir Nukryžiuotojo skulptūrine grupe	Registrinis	Lekėčiai, Lekėčių sen., Šakių r. sav.	-	-
13744	Lukšių pavasarininkų stogastulpis	Registrinis, regioninis	Lukšiai, Lukšių sen., Šakių r. sav.	2.00	-
3268	Piliakalnis	Registrinis	Misiūnų k., Kriūkų sen., Šakių r. sav.	-	-
16224	Senkapis	Registrinis	Kidulių k., Kidulių sen., Šakių r. sav.	-	-
37994	Šilgalių koplyčia	Registrinis, regioninis	Šilgalių k., Lukšių sen., Šakių r. sav.	92.00	-

38025	Šakių žydų senosios kapinės	Registrinis, vietinis	Birutės g., Šakiai, Šakių sen., Šakių r. sav.	15000.00	-
38028	Pirmojo pasaulinio karo Vokietijos karių kapai	Registrinis, vietinis	Jokūbonių k., Kriūkų sen., Šakių r. sav.	200.00	-
10554	Poeto Prano Vaičaičio kapas	Nacionalinis	Sintautai, Sintautų sen., Šakių r. sav.	10.00	-
1614	Bažnyčia	Registrinis	Sutkų k., Kriūkų sen., Šakių r. sav.	-	-
17029	Stasio ir Vytauto Tamulaičių namas	Registrinis, regioninis	Sutkiškių k., Kriūkų sen., Šakių r. sav.	1363.00	-
16751	Operos solisto, režisieriaus Petro Olekos kapas	Registrinis, regioninis	Gražiškių k., Barzdų sen., Šakių r. sav.	6.00	-